

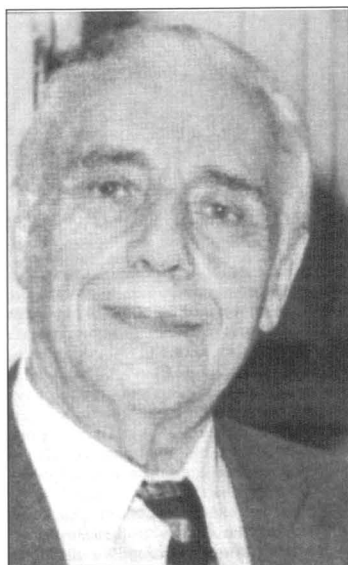

Biblioteca Bucureștilor

7
Iulie
2011

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREȘTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

GEORGE IVAȘCU

1911–1988

100 de ani de la naștere

Redactor-șef al „Contemporanului”, la propunerea lui Iorgu Iordan, apoi director al „României literare”, profesor și șef de catedră la Facultatea de Limba și Literatură Română a Universității București, G. Ivașcu se va complace în caracterizarea dată de G. Călinescu: „Un jurnalist în sensul superior, creator al cuvântului, un animator de idei.” Este autorul unor texte de poziție și afirmații generale, adecvate convențiilor articolului editorial, reunite în „Confruntări literare” (vol. I, 1966 și vol. II, 1986). Din „Istoria literaturii române” (ed. I, 1969) se reține urmărirea ideii de continuitate a spiritului autohton [...]

Importanța lui G. Ivașcu rămâne într-un domeniu foarte mare: a fost un foarte bun manager de presă. A contribuit astfel la reducerea tensiunilor literare în anii marii relaxări [...]

**Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*,
Fundatia Luceafărul, 2001**

SUMAR / CONTENTS

RĂSFOIRI

Lucian BLAGA – Influențe modelatoare și catalitice / *Modelling influences to Mihai Eminescu* /2

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Dem I. DOBRESCU – Viitorul Bucureștilor (I) / *Future of the City of Bucharest*/3

Corneliu RADEȘ – Bucureștii sub ocupație germană / *Bucharest under the german Occupation*/7

Marian NENCESCU – Palatul Cercului Militar (III)/ *A "Rouge Vif" Reference on the Capital Map*/9

PATRIMONIU

Ediții de colecție / *Books of Collection*/10

ISTORIA CĂRȚII

O istorie culturală parțială / *A short cultural History*/11

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Victoria MILESCU și vocația multiculturalității / *Inclination to the Multiplicity* /12

Gheorghe ISTRATE – Noblețea învingătorului / *The Nobility of the Triumphant* /14

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Conferințele Criterion – Serie nouă / *A new Season of the Criterion Conferences*/16

Manifestare comemorativă la Chișinău / *Remember Nicolae Titulescu at Chisinau*/17

Clubul Iubitorilor de Cultură la trovanți / *A geological Mystery* / 21

ORIZONTURI

LITERATORUL . Scurt istoric al revistei / *A historical romanian Literary Review* /22

Gheorghe MOLDOVAN – Lucian Blaga, bibliotecar-șef și cercetător științific / *L. Blaga as a chief Librarian*/25

Premiul IMPAC / *IMPAC International Prize*/28

Ion C. ROGOJANU – Meniuri românești la Curtea Regală și la Paris / *Romanian Royal Court at the Table*/29

Cartea – susținător al dezvoltării umane / *World summit of the Book, Ljubljana, 2011/29*

EDIȚII CRITICE

Constantin POPESCU-MEHEDINȚI – *Epistolae ad Atticum*/30

Despre nume, aproape totul / *All about the Name*/34

Dr. Gelcu MAKSUTOVICI – L. Blaga în diplomația românească / *L. Blaga as a Diplomat*/35

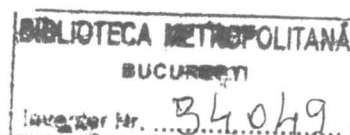
CATALOG

Cărți nou primite la redacție / *New Books* /36

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

Marian NENCESCU – Europa și tauromahia / *Tauromachy in Europe* /38

CALENDAR – Iulie / July 2011 /39

RĂSFOIRI

Influențe modelatoare și catalitice
în opera lui Mihai Eminescu

Lucian BLAGA

Conștiința etnică, din ale cărei formule ne mai hrănim și astăzi, a lui Eminescu, a fost formată grație unei ample aducțiuni germane, dar o anume vrajă de acest soi a descătușat în el și izvoarele inconștiente, cele mai profunde, ale cântecului românesc. Istoria și critica noastră literară au făcut, după cum se știe, o adevărată vânătoare după ideile de împrumut ale lui Eminescu. Satisfacția gonacilor de a fi făcut o descoperire, reală sau fictivă, a cam împiedicat pe istoricii și criticii noștri să se aplece mai de aproape peste configurația nativă a poetului. Figura poetului a fost reconstituită, stângaci și nedemn, mai mult printr-o tehnică de mozaic. Puținii care s-au declarat împotriva metodei de constituire exterioară din hârburi colorate, vorbesc cu îndreptățit entuziasm despre „duhul eminescian” și despre „sufletul românesc” care și-a găsit expresie superioară în opera poetului. Acest fel de a vorbi e însă global: „duhul eminescian”, „sufletul românesc”, sunt cuvinte, simple cuvinte frumos cadentate și amenințate să devină fabulă, cât timp nu le substituiți o viziune mai precisă, întrebarea e: în ce consistă duhul eminescian și sufletul românesc? Partea întâi a întrebării, referitoare la duhul eminescian, depășește considerabil măgura preocupărilor, cărora ne-am dedicat în studiul de față. Dat fiind însă că în lucrarea noastră am vorbit tot timpul despre „matricea stilistică” românească și despre determinantele ei, e cazul să arătăm cum s-a revelat această matrice în Eminescu. Nu credem să ne lăsăm seduși de năluciri, afirmând că revelația a avut în adevăr loc. Ea a fost înlesnită de o inducțiune catalitică, de altă natură decât obișnuitele influențe, ale căror urme pot fi arătate cu degetul. Ceea ce e important, a fost însă consecvent trecut cu vederea. Schopenhauerismului și budhismului li s-a dat în schimb, în opera lui Eminescu, proporții de elefantiază. Prea puțini și-au dat seama că aceste împrumuturi nu devin constitutive pentru personalitatea lui Eminescu, ci rămân elemente de conștiință suprapuse, prin natura lor poate tocmai contrare substanței sufletești intime a poetului. Eminescu cel adevărat e accesibil numai unei analize mai reverențioase. În fața operei lui Eminescu trebuie să ținem, ca în fața operei nici unui alt român, seama de „inconștient” și de „personanțele” acestuia. De aci trebuie abordat fenomenul. În inconștientul lui Eminescu întrezărim prezența tuturor determinantelor stilistice, pe care le-am descoperit în stratul duhului nostru popular, doar altfel dozate și constelate, din pricina factorului personal. Acel orizont al spațiului undulat, specific duhului nostru popular, apare personant și foarte insistent în poezia lui Eminescu. E drept că structura orizontică, undulată, nu e simbolizată, în opera lui Eminescu, atât prin imaginea „plaiului”, cât și prin imaginea „mării” și a „apei”. Ondularea, valurile, legănarea - sunt elemente dintre cele mai frecvente în poezia eminesciană. S-ar putea afirma chiar că poetul recurge hipno-tic, iarăși și iarăși, la aceste elemente de expresie. Marea - nu e pentru Eminescu un prilej de pierdere în infinit, sau un simbol al dinamicii furtunoase, cât un simbol al undulării, al legănării, un simbol al unui anume melancolic sentiment al destinului, ritmat interior ca o alternanță de sușuri și coborâșuri. Culegem la întâmplare câteva exemple, care înstrează această structură orizontică: „Stelele-n cer/ Deasupra marilor/ Ard depărtărilor./ Până ce pier./ După un semn./ Clătind catargele./ Tremură largele/ Vase de lemn./ Niște cetăți/Plutind pe marile/ Și mișcătoarele/ Pustietăți.”

Din Luceafărul acest peisaj orizontic: „El tremură ca alte dăți/în codri și pe dealuri./Călăuzind singurătăți/De mișcătoare valuri.

Sentimentul legănării: „(...) Luminiș de lângă baltă./ Care-n trestia înaltă/ Legănându-se din unde/ în adâncu-i se pătrunde/ Și de lună și de soare/ Și de păsări călătoare./ Și de lună și de stele/ Și de zbor de rândunele/ Și de chipul dragei mele.” Avem aici imaginea unui întreg cosmos contaminat de „legănare”: „Ce te le-ge-ni, codrule./ Fără ploaie, fără vânt./ Cu crengile la pământ?”

Structura orizontică a „ondulării” e îmbibată la Eminescu până la saturație de un sentiment al destinului.

În afară de această structură orizontică presimțim în opera lui Eminescu, mai rar manifestată ce-i drept, și determinanta sofianică. Luceafărul are, nu numai prin motivele de poveste, ci și în toată atmosfera sa, ceva din reflexele aurii ale transcendenței coborâtoare în lume. Luceafărul ca personaj e frate bun cu Eonii intermediari între cer și pământ, din sistemele gnostice. În prima formă a poeziei Luceafărul, în prima încercare de poetizare și versificare a basmului, ce l-a inspirat pe Eminescu, Luceafărul este numit „Eon”. În finalul poeziei definitive personajul de lumină rostește sentința, static transfigurată și dominată, ca o figură de arhanghel teocratic: „Trăind în cercul vostru strâmt/ Norocul vă petrece./ Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor și rece”.

Năzuința spre pitoresc își găsește o documentație dintre cele mai ample în opera lui Eminescu. Ajunge să amintim de pildă pe Călin. Iar dacă ar fi să ilustrăm simțul de nuanță și de discreție al poetului, ar fi indicat poate să cităm aproape în întregime Sara pe deal, sau versurile „Și dacă ramuri bat în geam și se cutremur plopilor”. Dincolo de acest mănunchi de determinante, personal colorate, dar care țin de o matcă stilistică etnică, există în inconștientul lui Eminescu și determinante pur personale, care-l leagă însă definitiv de matricea etnică. Vom mai scoate în relief un nucleu sufleteș, dinamic, central, din care ni se pare că derivă laturi aproape indefinibile ale configurației sale spirituale. Pentru a ne tăia drum până la acest sămbure, trimitem lăturalnic la unele cercetări pe tărâmul psihologiei abisale. Cercetători prestigioși au arătat, ca să ne oprim numaidecât la un exemplu concret, că în adâncul subconștient al americanului de astăzi, de obârșie anglo-saxonă, se păstrează ca un cheag definitiv statornic, un ideal omenesc, spre care americanul din toate clasele, tinde, fără a-și da seama, și de care el se lasă subconștient înrăurit în toate atitudinile de viață, secretă sau fățișă, cotidiană. Idealul subconștient, de magia căruia se resimte toată viața americanului, este reprezentat prin figura bărbătească a indianului, căpetenia de trib, arhicunoscut din literatura pentru tineret, și cu care s-au luptat strămoșii actualului american. Dacă s-ar face un sondaj abisal în psihologia românului de toate zilele sau a omului balcanic în genere (deloc în sens peiorativ) s-ar descoperi, credem, undeva în zonele sale sufletești cele mai obscure, un ideal bărbătesc colectiv, și anume acela al „haiducului”. Multe laturi psihologice ale balcanismului se explică prin persistența în zone sufletești umbratice, a acestui ideal colectiv, caracteristic unei întregi regiuni. Dar nu insistăm...

Lucian Blaga, *Trilogia culturii*, în *Opere*, vol. 9, București, Editura Minerva, 1985, p.323 și urm.

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Viitorul Bucureștilor (I)

Dem I. DOBRESCU (1869–1948),
fost primar al Capitalei

Istoria modernă a Bucureștilor își leagă existența de numele a doi primari de legendă - Pake Protopopescu și Dem I. Dobrescu. Pe nedrept uitați astăzi, acești vrednici gospodari intrați în conștiința publică mai ales pentru proiectele urbanistice îndrăznețe - celebrul Pake a trasat bulevardul ce-i poartă azi parțial numele, și care rivalizează, prin îndrăzneală și modernism cu artere similare celebre de la Budapesta, Viena, Munchen sau Paris, în vreme ce Dem I. Dobrescu a încercat imposibilul: alinierea Căii Victoriei, o realizare finalizată parțial, dar cu nimic mai prejos decât careul de bulevarde ce se aliniază în Piața Universității, cândva Piața Ion C. Brătianu.

Despre Dem I. Dobrescu, un biograf bucureștean, istoricul Silviu N. Dragomir, scria că a fost un primar "ca nimeni altul". Realizările sale urbanistice cuprind, între altele, reamenajarea salbei de lacuri de pe râul Colentina, și asanarea a 1330 de hectare de teren inundabil. Început în 1931, proiectul amenajării Colentinei (sub egida Uzinelor Comunale de Apă București, inginer constructor Ricardo Canella, cel care, anterior realizase canalul Mogoșoaia-Băneasa) a însemnat un efort economic considerabil. "Așa lucrări de mare extindere, cu rezolvarea unor importante probleme de organizare și finanțare nu mai cunoscuseră Bucureștiul", susținea, în ședința Consiliului General al Capitalei din 21 octombrie 1932, consilierul ing. Nicolae G. Caranfil.

Mai mult decât un simplu edil vizionar - din păcate, Capitala îi păstrează memoria doar printr-o stradă, de mici dimensiuni, pe care e amplasată Biserica Sf. Mina, reconstruită prin eforturile sale - primarul Dem I. Dobrescu a lăsat și un important studiu teoretic, referitor la arhitectură și dezvoltare urbanistică a Capitalei. Ne face o deosebită plăcere să publicăm integral acest text, așa cum a apărut el în colecția "Tribuna Edilitară". Menționăm că lucrarea se află în **Colecția N. Iorga**, a Bibliotecii Metropolitane București. (Redacția B.B.)

ÎNCEPUT DE DRUM

În viața pustiitoare a orașului / viață ce se târâște săracă și învecinată cu toate confuziile unui secol în care fierul și betonul armat încearcă să suplinească tradiția, confortul și mai ales, efortul de a creea o linie estetică – sufletele nu puteau rămâne uitate și înțelenite de avalanșa preocupărilor oficiale.

Ideea editării unei biblioteci ieftine, care să poată fi la îndemâna cetățeanului dornic de a-și completa cunoștințele și orienta pasul în timpul care începe să definească viitorul Bucureștilor, a fost de mult constantă în preocupările noastre.

N-am pornit răzleși și entuziaști la drum, tocmai fiindcă știm asprimea și nepăsarea ce pândește ca un exantematic, pașii acelor temerari neînarmați cu un dezinfectant.

Dacă ne-am alăturat unei idei, n-am făcut-o din calcule meschine și de tarabă.

Activitatea noastră în câmpul publicisticii și al tuturor vânturilor ce bănuie comuna, e un modest tribut pe care – nu drept ofrandă, ci drept bir cetățenesc – am înțeles să-l plătim generoși, orașului pentru ale cărui bune orânduiri luptăm.

Și fiindcă nu vrem să fim Fariseii propriilor noastre acte de civism, tot în continuarea obligațiilor pe care înțelegem să le ducem cu orice jertfă până la capăt, începem drumul acesta nou, cu editarea bibliotecii de care se simțea nevoie.

Știm: într-o parte vor lătra – improvizat și surd – dulăii care n-au nevoie decât de halca aburită cumpărată din hală, iar de partea cealaltă, strânsă la un loc cu emoții, ne așteaptă timida bunăvoință a celor care continuă să creadă în destinele Capitalei de mâine.

Redacția TRIBUNA EDILITARA

Dacă ne-am fi întrebat acum șase ani în urmă, care ar putea să fie viitorul Bucureștilor, noi am fi răspuns, împreună cu toată lumea, că orașul nostru e condamnat la o banalitate eternă și iremediabilă. De câteva ori s-a și hotărât că n-avem altă soluție pentru a realiza o capitală demnă de țara noastră, decât s-o mutăm în altă parte. Dv. vă amintiți că toate formele erau făcute ca să mutăm capitala la Brașov și că n-a lipsit decât semnătura defunctului Vintilă Brătianu, pentru ca să încercăm cea mai riscantă aventură națională. Vă închipuiți Dv. ce s-ar fi întâmplat, dacă ne-ar fi apucat marea criză de astăzi, cu această îndrăzneală întreprindere. Mai întâlnim încă și în timpul nostru urbaniști improvizati, care recomandă să facem un oraș nou, la Băneasa. În criza care bănuie azi, am ajunge să avem două sate în loc de unul. O capitală este un copac mare, cu întinse rădăcini morale și materiale, crescute de veacuri întregi și în toate direcțiunile. Acești urbaniști de duzină cer să transplantăm trunchiul copacului în altă parte și să lăsăm rădăcinile lui la locul lor. Atât e de greu să muți un oraș, încât în timp de mai multe secole, centrul Parisului nu s-a deplasat decât cu câțiva metri. Le Corbusier are o comparație mai plastică. El spune că un oraș este osia și hinterlandul său e roata. Cei ce vor să mute un oraș, vor să mute osia fără ca să mute și roata ei.

Dar este oare capitala noastră atât de urâtă? Este adevărat că Bucureștii sunt așezați în regiunea mlăștinoasă a Dâmboviței și a lacurilor Colentinei, rămase până astăzi tot pestilențiale. Dar toate marile orașe ale lumii au fost așezate tot în locuri într-adins alese mlăștinoase, tocmai pentru că terenurile băltoase erau singura citadelă, erau singura fortificație a omului primitiv, unde se putea apăra de animale sălbatice și de vrăjmașii săi. Tot astfel a fost așezat Parisul, Londra, Roma, Veneția. Dar aceste orașe au căutat să facă din mlăștinile lor, terenuri utile și pajiști pitorești.

S-a spus că Bucureștii sunt un oraș de șes, fără nici un pitoresc natural. Dar mai cu seamă astăzi, cu mijloacele tehnice moderne, nu se mai poate spune că un oraș de șes este condamnat la banalitate. Se pot săpa lacuri frumoase artificiale, se pot planta păduri întinse, se pot ridica monumente mărețe, care ar aduce viața și pitorescul în orașul cel mai banal. Până la revoluția tehnică modernă, pitorescul orașelor nu putea fi decât natural, dat de terenul lor accidentat. Astăzi nevoia vitezei face ca orașul modern ideal, să fie tocmai orașul de șes, unde putem realiza o mai mare viteză. Nevoia vitezei și progresul tehnic modern au schimbat și noțiunea de pitoresc și pe aceea de peisaj urban. Pitorescul orașelor moderne e dat mai mult de pitorescul artei, decât de pitorescul naturii. Dar Bucureștii au avantajul că pot să aibă și utilul șesului, și pitorescul lacurilor, pădurilor și înălțimilor frumoase care îl înconjoară.

Este iarăși adevărat că clima capitalei noastre este extremă, dar avem multe orașe cu o climă extremă și clima lor nu le împiedică să fie orașe foarte frumoase. Dacă am generaliza arcadele la construcțiile capitalei noastre, am putea înlătura aceste inconveniente ale climei noastre extreme. Pe lângă acestea, noi avem înălțimile din jurul capitalei, unde am putea să avem curente de aer și un mare pitoresc natural și unde am putea foarte bine, să întindem orașul nostru. Astfel că putem spune de la început, că Bucureștii nu sunt un oraș banal, decât pentru spiritele banale. În orice caz, nimeni de astăzi, nu se mai poate gândi la mutarea capitalei noastre. Orașul București este fixat și bine fixat acolo unde l-a hotărât păstorul Bucur.

Atunci, care a fost cauza acestui defetism urbanist, care a înconjurat capitala noastră? Cauza era lipsa noastră de dragoste pentru București, din care a ieșit lipsa noastră de preocupare și deci și de pricepere în chestiunile edilitare. Atât lipsa noastră de dragoste pentru oraș, cât și lipsa noastră de preocupări urbaniste, au avut cauze istorice speciale țării noastre. Nu se putea naște dragostea de o așezare orășenească la un popor chinuit, care în toată trista sa istorie, a fost nevoit să-și treacă viața sa, în lupte permanente cu năvălitorii, fie barbari, fie civilizați, care distrugau orice așezare omenească. În limba noastră, „fondarea” unei țări se numește „descălicătoare”, adică coborârea de pe cal, adică un simplu popas în viața noastră de continue peregrinări războinice.

Capitala poporului român era pe caii luptătorilor și ea se găsea acolo unde era cartierul său general. În timpul când celelalte popoare, mai fericite decât noi, puteau clădi palate și puteau planta parcuri, noi trebuia să ducem luptă aprigă și disperată pentru existența noastră. Plecând de la această ordine de idei, la conferința interparlamentară ținută la București, puteam să spun, cu drept cuvânt, congresiștilor conferinței: dacă dv. ne-ați întreba, ce fapte extraordinare am făcut noi, în cursul tristei noastre istorii, eu v-aș putea răspunde scurt: am trăit!

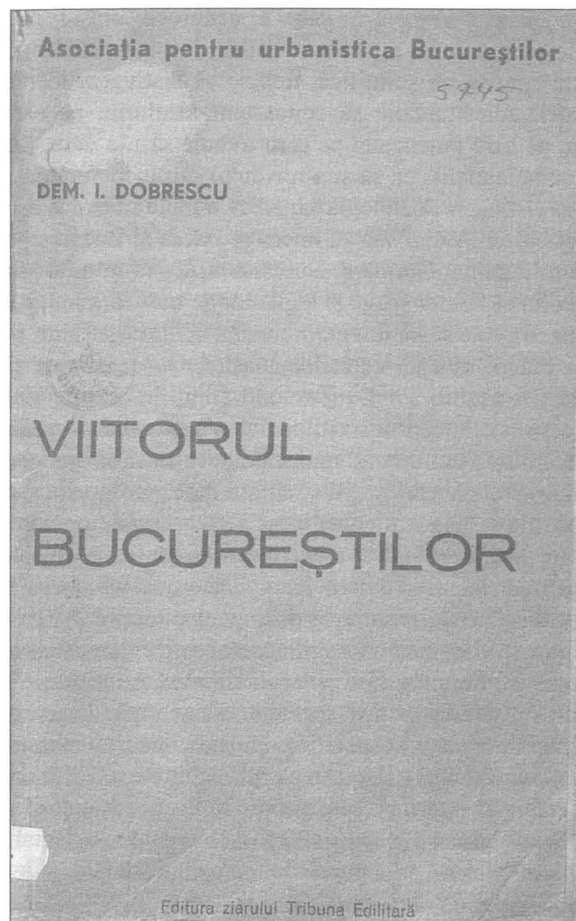
A doua cauză care ne-a împiedicat să căpătăm gustul de orașe frumoase românești, era absentismul clasei noastre conducătoare. Pentru ca să arate legăturile îndepărtate dintre diferitele fapte sociale, marele nostru istoric Xenopol, ne spune că pe noi românii ne-a civilizat Coranul. Coranul, pretindea el, oprea pe turci să învețe limbi străine. Pentru a se putea înțelege cu atâția străini care veneau în țara lor, turcii au fost nevoiți să se adreseze la greci, care învățau limbi străine, Grecii, creștini ca și noi, veneau în țările române, și boierii noștri puteau să învețe de timpuriu limbile occidentului. Cunoscători ai limbilor popoarelor apusene, ei puteau să călătorească în occident și să aducă în țara noastră cultura apusu-

lui. Adevărul este că noi nu știm dacă este adevărat că Coranul a civilizat țara noastră, dar credem însă că Coranul a nenorocit orașele noastre. Boierii noștri latifundieri, care luaseră de timpuriu drumul occidentului, părăseau țara îndată ce veneau căldurile verii, cu mirosul și cu parfumul orașelor noastre și se întorceau în țară în preajma iernii sau nu se mai întorceau deloc, pentru că primeau în străinătate veniturile lor. Având la îndemâna lor orașele apusului, în cea mai mare parte a anului și mai cu seamă în anotimpul cel mai urât din țara noastră, ei nu mai aveau nevoie de orașele noastre semibarbare, pe care le neglijau și le disprețuiau. De aceea putem să vedem acest fenomen foarte ciudat, putem să vedem cum o aristocrație cu toată civilizația ei foarte rafinată, a putut suporta niște orașe și o capitală atât de inferioară. Cu modul acesta boierii noștri care căpătau cultura apusului, se mulțumeau cu orașele din occident: iar boierii care nu mergeau în occident, locuiau tot timpul la țară, puteau nesocoti orașele românești și rămâneau cu gusturile rurale. Din aceste obiceiuri absenteiste sau ruraliste ale aristocrației noastre, ieșea dezinteresarea, ieșea nepriceperea și ruralismul nostru. De aici venea și defetismul nostru edilitar. Argumentul acesta capătă confirmarea lui, cu ceea ce se întâmplă astăzi după exproprierea marilor proprietari. Aristocrația noastră sărăcită de expropriere și reținută, în țară, a început să se intereseze serios de orașele noastre.

În timpul din urmă însă, spiritul capitalei s-a schimbat. Asistăm la o adevărată renaștere urbanistă generală, însoțită de un mare optimism urbanist și de o mare dorință de a lucra pentru capitala noastră. Bucureștenii au început să iubească în mod sincer orașul lor. În timpul primariatului meu, am fost încurajat și ajutat cu o mare însuflețire, de toată populația orașului nostru. Mai cu seamă doamnele bucureștene, au arătat atât dragoste dezinteresată capitalei noastre, încât îmi fac o datorie să le arăt aci, toată recunoștința mea.

Această perioadă de optimism urbanist, a deșteptat o febrilă preocupare la toți bucureștenii, de tot ceea ce interesează ridicarea capitalei noastre. Niciodată nu s-a vorbit atât de mult de urbanism, de sistematizarea și de înfrumusețarea orașului nostru, ca în timpul din urmă. Un fost subsecretar de stat îmi spunea că până acum câțiva timp, el nici nu auzise de

urbanism. Putem afirma chiar, că aceste demersuri și aceste preocupări sunt chestiuni cu totul noi. Barometrul preocupărilor noastre pentru București, ni-l arată mulțimea revistelor editate, apărute toate numai de acum cinci sau șase ani și care se mențin în București, susținute de opinia publică bucureșteană, câștigată de noul curent urbanist. Ni-l arată dărnicia cu care fiecare din locuitorii mahalalelor, mi-au dăruit până la sute de metri de teren, pentru ca să le facem străzi largi. Cred că mi s-au dat gratuit de către cetățeni, suprafețe pe cari le pot evalua la cel puțin 50-60 milioane lei. Am fost emoționat când o femeie săracă de la mahala, de la care ceream peste o sută de metri de teren, mă privea drept în ochi și-mi spunea: domnule primar, taie în carne vie și fă frumos.

Gratie noului optimism urbanist, putem spune că astăzi capitala noastră este salvată, pentru că bucureștenii au început să iubească Bucureștii. Am intrat într-o eră de adâncă renaștere comunală bucureșteană, de care s-a molipsit țara toată. Dacă s-ar fi lucrat pentru țară, pe jumătate decât s-a lucrat pentru orașe, am fi avut o altă țară, după cum azi avem alte orașe. În locul dezinteresării generale de capitala lor, am văzut apărând deodată în orașul nostru un adevărat „patriotism comunal bucureștean”. Cuprinși de același șovinism comunal, locuitorii Parisului spun mai întâi că sunt parizieni și apoi că sunt francezi. Locuitorii Vienei spuneau cu mândrie că ei nu sunt austrieci, ci vienezi. Cetățenii capitalei noastre, n-au ajuns încă la acest adevărat șovinism comunal, dar începem să găsim pe mulți cetățeni, purtând numele de Bucureșteanu.

Din „patriotismul bucureștean”, ieșea preocuparea noastră de interesul Bucureștilor. Azi opinia publică vrea hotărât să formulăm o politică orașenească și o politică a capitalei noastre, bazate pe știința orașelor și a capitalei. Partidele noastre ne-au dat o politică a satelor noastre, ne-au dat până și o

politică a viilor noastre, dar nici un partid nu s-a gândit să formuleze o politică a orașelor și o politică a capitalei noastre, într-o conștientă politică națională, este periculos să ne ocupăm numai de sate și să nesocotim sistematic orașele și capitala.

Mai întâi, orice societate este un organism viu și nesocotirea unor organe atât de importante ale corpului social, cum sunt orașele și capitala noastră, provoacă perturbări adânci în dezvoltarea întregului organism. În virtutea legii „corelațiunii organelor” din biologie, care este adevărată și în sociologie, un organism social nu poate progresa complet, decât prin dezvoltarea armonică a tuturor organelor sale. Organele rămase în urmă, vor stânjeni progresul tuturor celorlalte organe.

Pe lângă acestea, un popor are nevoie și de sate înfloritoare din care orașele să-și primească viața lor și de orașe superioare, în care să se formeze înalta civilizație orașenească, care îndrumază și ridică civilizația satelor și a țării. Satul a fost totdeauna candela și orașul flacăra ei, care luminează și orașul și satul și statul întreg. În lumina orașului, ca și în flacăra candelii, se ridică și se consumă esența cea mai nobilă, pe care a putut s-o producă civilizația satelor, pentru ca în urmă să cadă în formă de zgură socială, în straturile de jos ale societății. Tot materialul uman superior, ridicat de la țară la oraș, după o distilare din ce în ce mai rafinată de-a lungul generațiilor, produce pe savanții, pe artiștii, pe tehnicienii și pe conducătorii care ridică și satele și orașele. Orașele își trag viața lor de la sate și satele își primesc lumina lor de la orașe.

Istoria lumii confirmă aceste postulate de elementară rațiune. Satele care n-au putut să producă orașul mare și civilizat care să sublimizeze civilizația lor, au rămas în întuneric, împreună cu statul întreg. Și invers, orașele care n-au putut să ridice sate superioare, din care să-și îmbogățească elementele omenești, arse: civilizația lor, sau n-au putut să dea nici o civilizație, sau au pierit împreună cu civilizația lor. Orașele istorice ca Tirul, Sidonul, Cartagina, care au fost private de izvorul de viață al satelor, au pierit din istorie. Popoarele exclusiv agricole, rămase cu o civilizație rurală, America dinainte de Columb, în care începuturile de viață orașenească au fost distruse de barbaria generală, n-au putut ieși din starea de barbarie și au fost distruse sau supuse de alte civilizații.

Numai popoarele cu sate tari și cu orașe mari, au dat țării o civilizație înaltă, pe care am văzut-o în Elada, în Italia, în Germania etc. Tot astfel tendința civilizației moderne, se îndreaptă către urbanizarea tuturor țărilor cu prea puține orașe. Ruralismul exclusivist poate să dea unui popor liniștea sa politică, dar nu poate să-i dea binefacerile unei civilizații integrale orașenești, din care trag tăria lor și satele și orașele. În concurența culturală viitoare, popoarele pur ruraliste, vor rămâne cu particularismul, cu prejudecățile, cu rutina, cu nedibăcia politică a popoarelor înapoiate și cu posibilitatea dictaturilor politice. Libertățile publice s-au născut și au fost apărute la orașe și de orașeni. Așa dar, putem conchide că popoarele care-și nesocotesc orașele, își mutilează singure istoria lor.

Capitala noastră se resimte încă mult de ruralismul trecutului nostru. Acest ruralism național, are grave consecințe asupra intereselor noastre și trebuie să luăm măsuri urgente. Noi nu mai putem merge înainte cu mâinile la ochi și pe dibuite, atunci când este vorba de viitorul capitalei noastre, de care este legat, în mare parte, chiar viitorul neamului nostru. O capitală reprezintă geniul național al unui popor, reprezintă

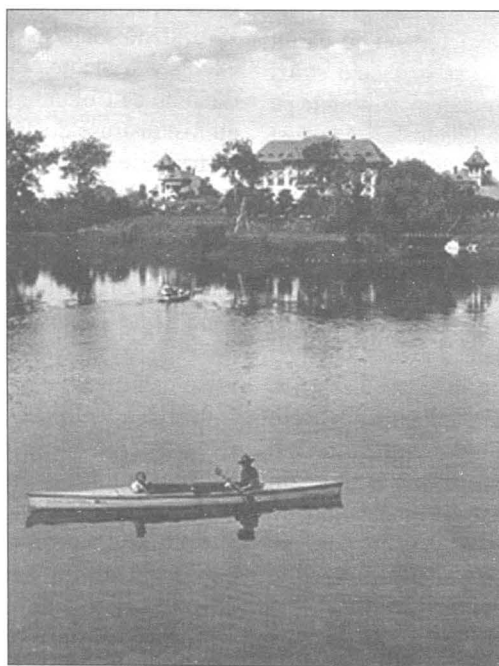
chiar obrazul țării. În toate timpurile din istoria omenirii, capitala unei țări a constituit mândria sa. Astăzi, chiar consolidarea noastră națională este legată de civilizația capitalei noastre. În opinia publică mondială, dreptatea noastră nu luptă cu țaria dreptății ungarilor pe care n-o au, ci cu frumusețea Budapestei lor. O politică a Capitalei noastre, face parte din chiar politica noastră națională. În istoria lumii s-a dat o luptă mare pentru splendoarea capitalelor și pentru a reuși să distrugă geniul popoarelor supuse, popoarele învingătoare dărau capitala poporului învins. De aceea toate neamurile superioare apărute în istorie, au avut o politică clară a capitalei lor.

O capitală simbolizează sau mai bine zis, o capitală este chiar țara. Capitala unei țări este laboratorul spiritual unde se formează ideile, unde se nasc sentimentele și unde se făuresc idealurile unui popor, care apar ca o eflorescență a chiar geniului său național. După cum în fibrele cele mai periferice ale corpului uman, se simt pulsațiunile inimii, pulsațiile morale ale unei capitale, se resimt până în cele mai îndepărtate orașe și sate, până și pe nava care se găsește pe mări, departe de țară. O capitală, este academia morală a unei țări, unde se formează și de la care pleacă, toate curente politice, culturale, morale și industriale ale unui neam. Comandamentul moral, politic și artistic, industrial și comercial pe care îl găsești în orice manifestație națională și în orice parte a țării, este comandamentul capitalei sale, format în capitală și plecat din capitală. De aceea o țară fără capitală este un corp fără creier și fără inimă. De aceea, un popor nu valorează decât atât cât valorează capitala sa.

Ca să știm ce poate da capitala noastră în viitor, trebuie s-o cunoaștem în mod științific. Este în interesul țării să ieșim

din empirismul urbanist, care a nenorocit orașul nostru, trebuie să terminăm cu improvizațiile și cu improvizații. În această cunoaștere științifică, trebuie să distingem ideologia capitalei, adică trebuie să cunoaștem idealurile pe care le dorim, pe care putem sau pe care trebuie să i le dăm, ținând cont de potențialitatea sa și a mediului său înconjurător. Trebuie să distingem sociologia sa, adică trebuie să cunoaștem în mod științific mediul social, intern și extern al Bucureștilor și legile sale de transformare. Numai cunoscând în mod științific mediul ei fizic și social și legile lor de transformare, putem să știm ce poate să ne dea acest mediu, adică ce idealuri realizabile putem să dăm capitalei noastre. Cu ocaziunea sistematizării orașului, am făcut studiul științific al terenului, al apelor și al climei Bucureștilor. Iar pentru studiul mediului social, am înființat muzeul municipal, pentru ca să ajungem să cunoaștem caracterul populațiilor care au locuit această capitală de-a lungul timpurilor și civilizațiunile pe care ele le-au format. Trebuie să studiem îndeaproape tot mediul social înconjurător intern și extern. În acțiunea noastră pentru înălțarea capitalei mai trebuie să distingem o tactică urbanistică pentru ca să știm care sunt mijloacele tactice de guvernare și de administrație prin care putem să realizăm idealurile date capitalei. Această tactică specială este cerută de temperamentul și de caracterul specific populației bucureștene pe care vrem s-o îndrumăm și de caracterul mediului social înconjurător, intern și extern pe care trebuie să le cunoaștem.

Toate aceste cunoștințe au fost însumate sub denumirea nouă de urbanism, care cuprinde toate cunoștințele, știința și arta de a îndruma orașele. (*va urma*)

Lacul Herăstrău reamenajat în perioada interbelică

Bucureștii sub ocupație germană

Corneliu RADEȘ

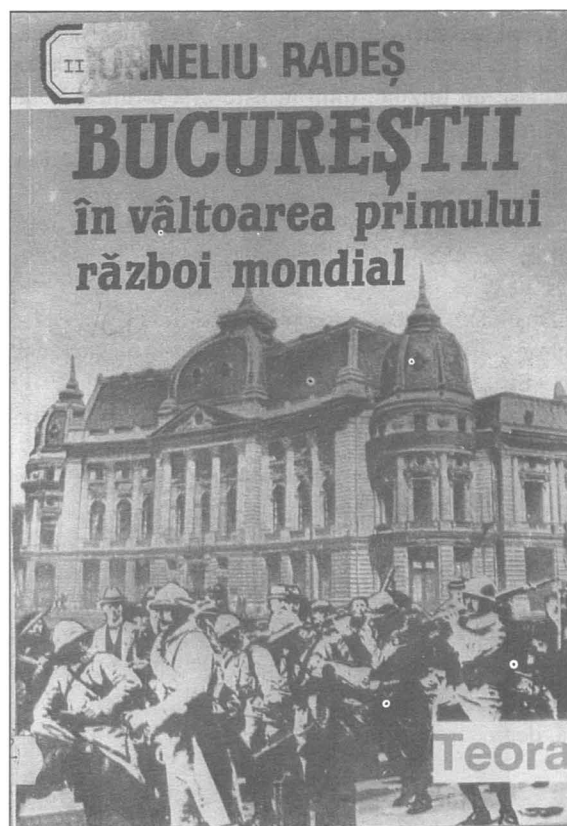
După ruperea frontului pentru apărarea Capitalei, lucrurile au luat o întorsătură bruscă, dramatică, precipitată. București s-a umplut de fugari civili și militari. „Pe străzile care vin de la barierele dinspre sud apar șiruri de trăsuri militare fugite din rând. Chesoane de artilerie cu câte un cal, cavaleriști scăpați cum au putut fără armă, soldați de infanterie ruși de oboseală și plini de noroi, apoi lungi șiruri de care și căruțe pline cu locuitorii satelor de pe marginea Dunării, care fug din fața năvalei bulgarilor. Acești fugari aduc groaza în Capitală⁴¹. Majoritatea locuitorilor și în special „o anumită pătură a populației⁴², ar vrea să plece cât mai degrabă. Graba lor este accentuată de bubuitul tunurilor care, pe zi ce trece, se aude tot mai aproape și mai aproape, de evacuarea precipitată a ultimelor servicii administrative guvernamentale care, înainte de a se îmbarca în trenuri, dau foc în curțile interioare la documentele pe care nu le pot lua³, de zvonurile care se amplifică zi de zi și oră de oră, despre atrocitățile săvârșite în mod barbar asupra populației pașnice, în special femei și copii, de către trupele vrăjmașe, mai ales de către bulgari⁴.

Lumea se repede spre Gara de Nord, cărând cu ea fel de fel de bagaje. Începând de la Matache Măcelaru pe Calea Griviței circulația este foarte anevoioasă. În curtea gării este o mare de capete, în gară nici nu se poate pătrunde... Aglomerația este înspăimântătoare⁵. Gara Obor este destinată numai evacuării răniților. Aceștia au fost triați la spitale: cei grav răniți rămân pe loc, ceilalți având hrană pe două zile, sunt urcați în trenurile care circulă până în ultima zi de libertate⁶.

În fața neputinței de a se evacua cu trenul, mii de bucureșteni și alte mii de refugiați din țară – unii veniți de peste Olt, au apucat-o spre răsărit „pe jos, pe cai, cu automobilele, bicicletele, căruțele de pâine, camioane, cabriolete, docare, dricuri⁷, ducând cu ei „bieteile lucruri pe care putuseră pune mâna în repezeala plecării⁸. Zi și noapte uruiul căruțelor de tot felul pe caldarâmul străzilor nu mai înceta. Barierele Pantelimon și Colentina erau neîncăpătoare pentru miile de vehicule ce se înghesuiau care de care să apuce drumul pribegiei salvatoare⁹.

Este greu de imaginat ce coșmar au trăit acei oameni, ce drame s-au putut petrece pe acel drum considerat de toți ca salvator din fața „vrăjmașului vestit ca nemilos¹⁰. Trebuia doar „să fi luat parte la acel exod; să fi suferit laolaltă; să mergi prin noroaie și zăpadă, bătut de vânturi și ploi, dezbrăcat și nemâncat, noaptea fără adăpost și ziua zdrobiți de oboseală, fără să știe unde și când se sfârșește rătăcirea, iar sufletul să-ți fie sfâșiat de nesiguranța în care se află alți membrii ai familiei tale; ba încă să te mai pierzi pe drum și de copilul cu care ai plecat; numai trecând tot acest cortegiu de nenorociri și durere poți să-ți închipui ce a fost acest refugiu, al cărui drum a fost semănat cu (...) mii de morți¹¹.

Mulți, foarte mulți bucureșteni au rămas, însă, pe loc (nu s-a refugiat decât 10 la sută din populația orașului). Ei i-au petrecut pe cei care părăseau Capitala, triști și demni. La despărțire „nu s-au vărsat lacrimi nici din partea celor care plecau în pribegie, nici a celor care rămăneau¹². Iar după ce avalanșa exodului s-a mai liniștit, orașul a căzut în tăcere,

părănd gol și doar pe străzile de la periferie pâlcuiri de soldați oboșiți și înghețați se retrăgeau încet¹³. Tăcerea și aspectul de oraș pustiu s-au accentuat și mai mult după ce, la 21 noiembrie 1916, au fost afișate o Ordonanță și o Proclamație semnate de gen. AI. Mustăț, noul Prefect al Poliției Capitalei, prin care se cerea bucureștenilor să aprindă în casele lor luminile ca în zile de pace, să lase porțile și ușile locuințelor nezăvorâte, să nu opună nici o rezistență la intrarea trupelor de ocupație în oraș, să ofere găzduire cu bunăvoință acelor și să le pună la dispoziție tot ce au nevoie, să depună armele și munițiile ce le dețin, să se abțină de la întruniri în case particulare, locuri publice, cluburi și pe străzi, să nu difuzeze ziare și alte publicații, să nu circule după ora nouă seara etc.¹⁴. Aceste ordine ale autorităților române rămase pe loc, ce abundau cu „contravenienții vor fi pedepsiți cu împușcarea“, „contravenienții vor fi executați“, „contravenienții vor fi pedepsiți cu pedeapsa capitală” și care în acele zile au îngrozit populația mai mult decât bombardamentele aviației inamice, au făcut străzile și mai pustii; doar „ici, coala câte un trecător mergea grăbit, minat parcă de spectrul morții sau privea lung afișul, ținut parcă de frica morții¹⁵.

Pustiul și liniștea apăsătoare a străzilor și locurilor cândva animate: Cișmigiu, Gara de Nord, de unde nu mai pleca nici un tren, magazinele golite de orice alimente, teatrele, cinematografele, cafe-concerturile etc., erau din când în când deranjate de exploziile de dinamită cu care se aruncau în aer instalațiile de la Pulberăria Dudești și Arsenalul Armatei, ori de huruiul greu al ultimelor unități de artilerie aflate în retragere¹⁶.

Doar o oarecare agitație se zărea la locuința lui Alexandru Marghiloman din strada Mercur, cunoscut filogerman, rămas pe loc, unde „bărbați, femei, tineri, bătrâni, liberali și conservatori, înflăcărații războinici de până ieri, aleargă să ceară protecție”.¹⁷ La fel la Capșa, la restaurantul Europa ori la băcănia Ciobanu, ca și în fiecare local de altfel, unii oameni, cei mai curajoși, fără a se mai sinchisi prea mult de ordonanța generalului Mustățea, intră după vești, beau ceva și ciugulesc un mizilic, timp în care află ultimele noutăți și pornesc mai departe grăbiți după alte și alte știri.

Pe străzi, o mână de sergenți și jandarmi pedestri mențin ordinea publică și protejează de atacurile eventualilor răufăcători clădirile instituțiilor guvernamentale, băncile, palatele, locuințele părăsite, muzeele, depozitele cu alimente și alte mărfuri etc.¹⁸

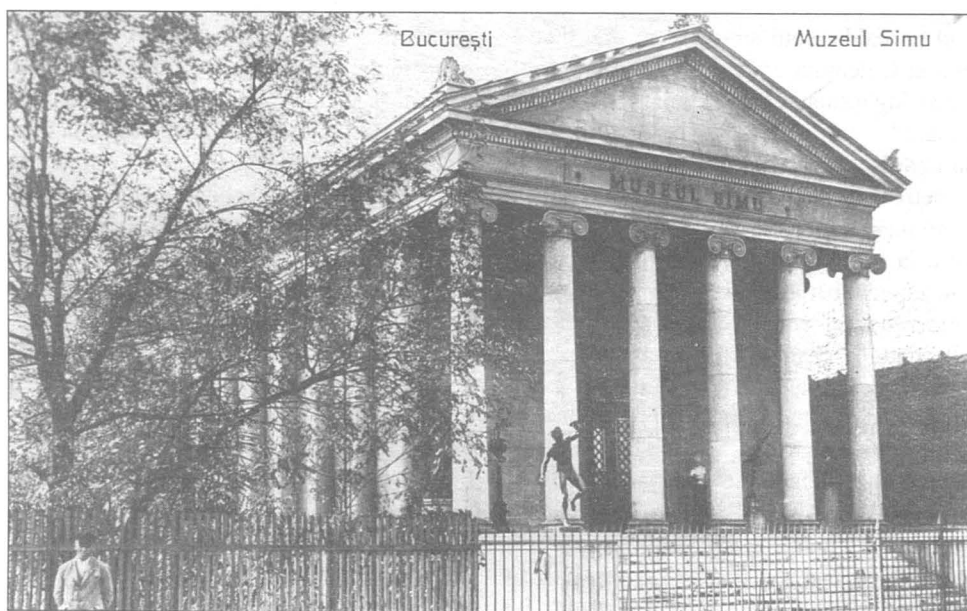
Dușmanul a ajuns la porțile orașului. În seara zilei de 22 noiembrie 1916 a intrat în Capitală, ca parlamentar, căpitanul Lange. El a întrebat, în numele comandantului suprem, feldmareșalul von Mackensen, pe primarul Capitalei, Emil Petrescu, dacă „Cetatea București” se apără sau se predă în 24 de ore. I se răspunde că Bucureștiul a fost declarat oraș deschis, cele 18 forturi din afara lui și cele 18 fortificații intermediare au fost de mult dezafectate și că este pregătit să se predea fără să opună nici o rezistență; se cere doar să se garanteze averea și cinstea locuitorilor.¹⁹

Au mai rămas, deci, mai puțin de 24 de ore până când prima cizmă dușmână avea să răsune pe caldarâmul Capitalei României, inaugurând doi ani de jaf, lipsuri de tot felul, nesiguranță, degradare morală.

Din volumul Corneliu Radeș, *Bucureștii în vâltoarea primului război mondial*, București, Editura Teora, 1993, p. 22-25

Note

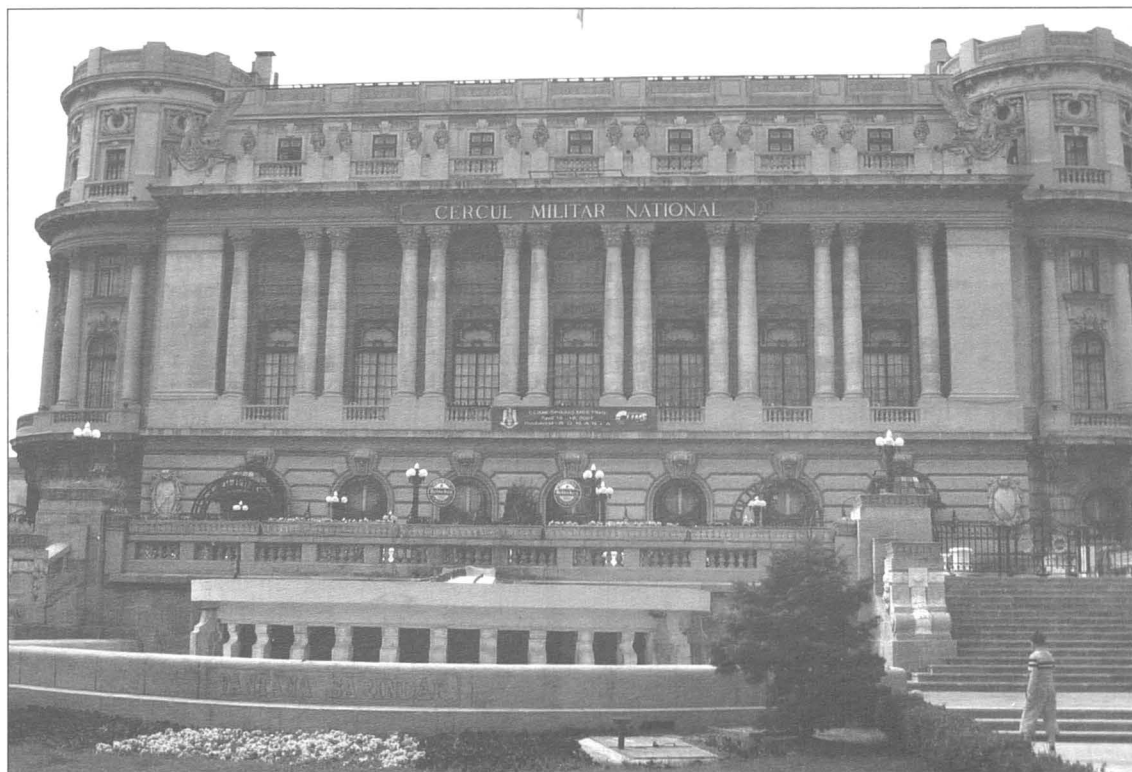
1. Constantin Bacalbașa, *op.cit.*, p. 20.
2. Constantin Kirițescu, *op.cit.*, p. 17.
3. Virgiliu N. Drăghicescu, *707 zile sub cultura pumnului german*, Editura Cartea Românească, București, 1920, p. 7.
4. *Idem*, Constantin Bacalbașa, *op.cit.*, p. 21.
5. Constantin Bacalbașa, *loc.cit.*
6. Alexandrina Fălcoianu, *op.cit.*, p. 22.
7. Virgiliu N. Drăghicescu, *op.cit.*, p. 7.
8. Constantin Kirițescu, *loc.cit.*
9. Anibal Stoenescu, *Din vremea ocupației*, București, 1927, p. 8.
10. Virgiliu N. Drăghicescu, *loc. cit.*
11. „Actualitatea”, nr. 8 din august 1920, p. 2.
12. Pia Alimănișteanu, *Însemnări din timpul ocupației germane. 1916-1918*, București, 1929, p. 3-4.
13. *Idem*.
14. Constantin Bacalbașa, *op. cit.*, p. 24-25 și 28.
15. George D. Nedelcu, *Juștitia română sub ocupație*, București, 1923, p. 18.
16. *Idem*, p.19; Pia Alimănișteanu, *op.cit.*, p. 4-5.
17. *Idem*, p.19; Pia Alimănișteanu, *op.cit.*, p. 4-5.
18. Anibal Stoenescu, *op.cit.*, p. 13; „au fost lăsați cu această misiune 4 ofițeri cu 375 de jandarmi pedestri și circa 500 de sergenți de stradă”.
19. „România în timpul războiului 1916-1918”, seria I, fascicula 6, decembrie 1919, p. 108-109; „Actualitatea”, nr. 6-7 din iunie-iulie 1920; Pia Alimănișteanu, *op.cit.*, p. 5; Virgiliu N. Drăghicescu, *op.cit.*, p. 14.

Muzeul Simu, instituție simbol a vechiului București

Palatul Cercului Militar Național – un punct de „rouge vif” pe harta Capitalei (III)

Dr. Marian NENCESCU

Străbatem adesea Bucureștii obsedați de imaginea prezentului, dar orbi la măturile trecutului. Repere arhitecturale de referință, clădiri istorice de patrimoniu sunt acoperite de voalul neglijenței, al uitării, sau chiar demolate în necunoștință de cauză. Una din aceste clădiri de patrimoniu ce au făcut faima Micului Paris este și Cercul Militar Național, situat chiar în inima Capitalei, pe Calea Victoriei. Iată cum descria, în 1938, gazetarul bucureștean Grigore Ionescu această clădire: „Cercul Militar, a cărui fațadă monumentală în stil neoclasic franțuzesc se desfășoară într-o bună perspectivă între Bulevardul Elisabeta și strada Constantin Mille, a fost construit începând cu 1912, și inaugurat la 4 februarie 1923, după planurile arhitecților D. Maimarolu, Victor Ștefănescu și E. Doneaud, pe locul ocupat altădată de renumita biserică Sărindar [...] (Capitală pentru România, Editura Albatros, 2007, p. 151).

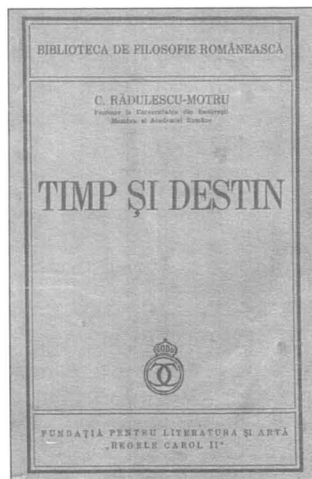
În fapt, inițiativa înălțării unui edificiu destinat activităților de destindere și protocol ale militarilor bucureșteni datează din decembrie 1876, când un grup de cadre constituie Cercul Militar al Garnizoanei București, instituție având ca menire derularea activităților cu caracter cultural-educativ pentru militari și familiilor lor. Ocazia înălțării unui sediu propriu se ivește după 1898, când este demolată Biserica Sărindar. În același an, terenul este cedat de către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice în folosință, Ministerului de Război, cu destinație precisă – construirea Cercului Militar. Abia în 1911 se instituie un concurs public de proiecte arhitecturale, se pare la inițiativa Regelui Carol I. Din cele cinci

proiecte expuse la Ateneu, cel mai reușit este acela al arhitectului Dimitrie Maimarolu, care și câștigă premiul de 30.000 lei, pus în joc. În 1912, la 17 mai demarează lucrările de construcție. Din cauza solului mlăștinos și nisipos, la recomandarea inginerilor Anghel Saligny și Elie Radu se optează pentru așezarea construcției pe piloni de stejar, înfipti în solul nesigur. În 1914, clădirea era deja „la roșu”, finisarea fiind amân timer de începerea Războiului Mondial. Doi ani mai târziu, la 2 aprilie 1916 „Gazeta ilustrată” nota: „Cercul Militar este podoaba arhitecturală a țării, cel mai frumos și mai impunător dintre palatele cu care, în ultimele decenii, știința și spiritul estetic al marilor arhitecți români și străini au înzestrat România”. Din păcate, în același an, la 12 noiembrie 1916 capitala este ocupată de trupele germane, iar Cercul Militar, evacuat. În 1911, la revenirea autorităților române la București, palatul era devastat și jefuit...

În timpul ocupației, feldmareșalul Mackensen a transformat Palatul în închisoare pentru ofițerii ruși și români, și, parțial, în Post de poliție. Pe 14 ianuarie 1918 de ziua Kaizerului Wilhelm al II-lea mareșalul Mackensen a organizat, pe Calea Victoriei, având ca axă Cercul Militar, o mare paradelă militară. Câteva luni mai târziu în plină retragere, palatul arăta ca o ruină.

Ca o concluzie la cele relatate până acum, putem spune, că odată cu demararea construcției Cercului Militar, capitala trece de la epoca „hanurilor”, la cea a „palatelor”. Evident, dacă nu uităm că este și orașul cafenelelor, teraselor și, de ce nu, al teatrelor și grădinilor de vară. (va urma)

PATRIMONIU

Constantin RĂDULESCU-MOTRU, *Timp și Destin*

Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol al II-lea”, București, 1940

Ținem să prevenim pe cititor, de la început, că intenția noastră nu e câtuși de puțin, să considerăm timpul trăit, sau destinul, ca un fel de antiteză la timpul rațional, abstract. O asemenea dialectică în înțelegerea timpului și indirect apoi, în înțelegerea cauzalității, nu este logicește fondată; ea nu este utilă nici ca simplă ipoteză de lucru, deși unii filosofi o adoptă. Pentru noi există un singur timp real, acela care este trăit și pe care îl denumim destin; în vorbirea curentă denumirea proprie de timp fiind luată în înțelesul timpului cronometru.

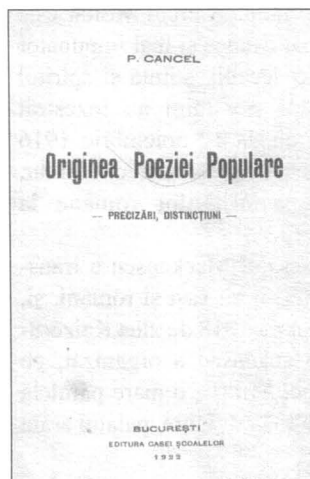
Friedrich NIETZSCHE, ... Așa vorbit-a Zarathustra. Despre război și luptători,
Traducere de Eugen D. Reglis, Editura Bibliotecii „Luceafărul”, București, [1915]

Deci, eu nu mai iubesc decât țara copiilor mei, țara necunoscută de prin mări depărtate: pe dânsa pânzele mele trebuie s-o caute și s-o caute. Vreau să ispășesc față de copiii mei păcatul de a fi fiul părinților mei: vreau să răscumpăr cu tot viitorul prezentul acesta!... Așa vorbit-a Zarathustra.

P. CANCEL, *Originea poeziei populare. Precizări, distincțiuni*
Editura Casei Școalelor, București, 1922

Procesul separațiunii genezei de circulație în studiul operei literare populare, se vede justificat și la cercetarea produselor melodice populare. O melodie ce ni se prezintă ca fiind luată din mulțimi, nu este în chip necesar de esență populară; ea este fără îndoială de accepție populară [...] Invențiunea melodică populară și circulațiunea melodică nu se presupun riguros una pe alta

ISTORIA CĂRȚII

O istorie culturală parțială

O *Istorie culturală în imagini. De la G. Călinescu la Nichita Stănescu* (Editura Vestala, București, 2008) ne propune criticul literar Florentin Popescu, având girul și susținerea materială a editorului Ion Oprișan. Miza cărții este, evident, o readucere în conștiința publicului a cunoscutului fotograf și companion al scriitorilor, regretatul Vasile Blendea (n. 1937 – m. 17 nov. 2005).

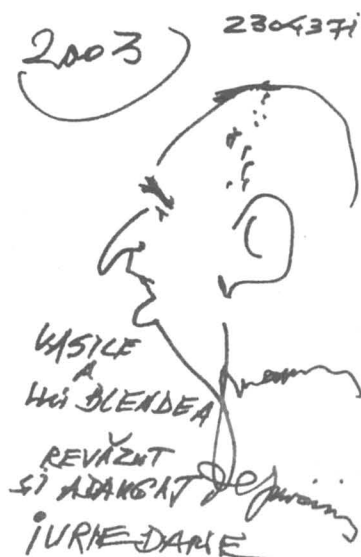
Parțial, memorialistul și, pe alocuri, cronicarul unor evenimente la care a fost martor sau i-au fost relatate de către cei prezenți, se achită onorabil de greaua misiune asumată. Asta pentru că inegalabilul Vasile Blendea poate fi cu greu catalogat sau cuprins într-un tipar. Personaj ubicuu, posedând capacitatea uimitoare de a se transpune în posturi și situații diverse, paradoxale, excelent conviv, memorialist și discret participant la reuniuni și șezători literare cu personalități diverse, de la scriitori și oameni de litere la militari, patroni sau simpli aspiranți la gloria publică, Vasile Blendea a reprezentat, mai ales pentru anii '90, ce au coincis cu recunoașterea sa publică, nu doar un reper, dar și o instituție. Într-o vreme când multe glorii ale literaturii postbelice fie dispăruseră fizic, fie intraseră într-un nedrept con de umbră, Vasile Blendea și-a asumat, aproape singur, rolul de martor. Nu doar fotografiile sale – unele fabuloase prin candoarea, prospețimea și ineditul lor – îl recomandau ca pe un personaj public de prim rang, dar mai ales memoria fără cusur, capacitatea rară de a evoca fără să lezeze, de a fi, cu alte cuvinte, un fidel receptor al unei lumi pe cale de dispariție. Căci, un lucru este cert: după 1990, deși o bună parte din membrii Uniunii Scriitorilor, ca și dintre actori, pictori sau muzicieni, a continuat să activeze, spiritul vechii Uniuni s-a stins definitiv odată cu privatizarea celebrului local din Calea Victoriei.

Visul lui Vasile Blendea era de a publica o *Istorie a literaturii române în imagini*, eventual și cu un text minimal, conceput probabil într-o manieră memorialistică, anecdotică, ușor acidă, dar suficient de comprehensivă la adresa scriitorilor pe care i-a cunoscut și care l-au acceptat în anturajul sau chiar intimitatea lor. Speram că Florentin Popescu, tocmai prin abilitățile sale de istoric și critic literar, va redacta, poate și în numele lui Vasile Blendea, textul unei asemenea lucrări unicat în peisajul editorial actual. Sub acest aspect, cartea răspunde parțial așteptărilor. Asta pentru că partea memorialistică este expedită sumar, într-un fel de „dialog” în 12 secvențe (nu am înțeles de ce autorul folosește maniera decupajului cinematografic, mai ales că Vasile Blendea nu a cochetat cu filmul). Poate că mai potrivită era maniera clasică, a portretelor însoțite de comentarii, cu atât mai mult cu cât Vasile Blendea nu avea orgoliul să se expună pe sine cu precădere.

Cartea mai cuprinde și două capitole, cel puțin discutabile sub aspect estetic și moral: un extras din *Cartea de*

condoleanțe deschisă la moartea lui Vasile Blendea, și o culegere de texte, unele cu totul ocazionale, selectate dintr-o serie de publicații „de nișă”, fără ecou și răspândire publică. Această „cedare” în fața efemerului, în dauna unei analize temeinice, urmată de o evaluare semnificativă a operei de artist fotograf a defunctului, face ca o carte ce se anunța de interes să cadă în desuetudine. Dovadă este lipsa de receptivitate a publicului și trecerea cărții, la nici doi ani de la apariție, pe raftul de „Oferte”.

Având în vedere că moștenirea artistică a lui Vasile Blendea este departe de a fi cercetată și promovată sistematic, poate că, pe viitor, se va găsi un condeier care, cu sprijinul familiei, va clasa și va selecta, din cele peste 200-300.000 de cadre, acele piese cu adevărat demne să ilustreze încă nescrisa *Istorie a literaturii contemporane în imagini*. Memoria lui Vasile Blendea merită un astfel de efort. (CRONICAR)

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Victoria Milescu sau vocația multiculturalității

Despre *lirica feminină*, sintagmă cu totul neadekvată câtă vreme identitatea lirică nu constă în acest gen de afirmații cu iz exclusivist, s-au pronunțat, de-a lungul vremii, cu mai multă sau mai puțină considerație, majoritatea criticilor importanți. Observațiile lor, pertinente desigur, oscilează între „feminin” și „feminism” (termen conceput evident cu sens misogin), cu toate că societatea modernă, de la noi dar și de aiurea, abundă în „femei excepționale”. Studii temeinice, de ordin filosofic, relevă distincția dintre elementul ontologic feminin și cel masculin, cu specificația că elementul feminin este perceput adesea ca un NON-A, respectiv ca având o lipsă (v. Mihaela Miroiu-Bârsan, *Jumătatea anonimă. Antologie de filosofie feministă*, Ed. Șansa, 1995, p. 23).

Prin urmare, cele două entități nu beneficiază de un statut epistemic de egalitate (filosofia practică în zona occidentală discută chiar despre derivarea inferiorității epistemice din cea ontologică). Inclusiv la noi, *sinele* și *sinea* au statut inegal, preponderent fiind, evident, *sinele*.

Preluate ad-litteram, aceste observații conduc spre ideea că „lirica feminină” ar fi predeterminată către un efort de dobândire a autenticității, fenomen perceput, chiar și la nivel public, drept un *implant artificial*. Din acest motiv, mulți critici sau antologatori (exemplele sunt furnizate chiar de succinta Biobibliografie ce însoțește această prezentare) încearcă, inutil de altfel, să identifice o anumită spiritualitate proprie construcțiilor lirice feminine, după modelul feminismului apusean. Rezultatul este un banal *déjà vu*, respectiv o construcție critică fundamental discutabilă.

Revenind la lirica doamnei Victoria Milescu, un demers de proporții, bine articulat și extins pe o perioadă relativ mare de timp, constatăm o amprentă accentuată asupra a ceea ce s-ar numi o constantă a destinului istoric românesc, respectiv *eterna întoarcere*. Analizând poezia sa de pe poziții existențialiste, regăsim ideea de destin, văzut ca un act spiritual deliberat, construit în deplină responsabilitate. În cazul nostru, destinul doamnei Milescu pare să fie apetitul liric, cultivat în condiții adesea vitrege, de solitudine și asceză. Rezultatul este nașterea *poemului*, temă lirică reluată și cizelată pe parcursul a numeroase volume.

Făcând parte dintr-o generație condamnată să suporte, fizic și psihic, trecerea de la comunism la capitalism, poeta are conștiința apăsătoare de presiunea aplicată de toate structurile totalitare trecute și prezente. În acest sens, feminismul devine, inevitabil, o marcă a absurdului, autoasumată, dar condusă și exploatată cu atenție. În contextul societății românești actuale, poezia practică de doamna Milescu se plasează, cu arme și bagaje, sub semnul diversității culturale, lirice, sociale. Strategia poetei nu este deloc una facilă: feminismul se naște spontan, din frustrare și revoltă, dar se manifestă conștient, în deplină specificitate.

Selecția lirică propusă în acest grupaj urmărește un filon preponderent concentrat către definirea și descrierea poemului, element specific liricii sale, un alt ego, de data aceasta masculin. Acest tip de construcție binară relevă cel mai bine relația de deferență, constituind, ca tip de mesaj obiectiv, o componentă a statutului conceptual și social al femeii contemporane.

Marian NENCESCU

Biobibliografie

Poeta Victoria Milescu (născută la Brăila, 18 decembrie 1952) este licențiată a Universității București, secția limba engleză și a urmat cursuri postuniversitare. După o scurtă carieră didactică, apoi funcționarească (referent de specialitate la Departamentul Aviației Civile) se dedică definitiv scrisului profesionist, ocupând, succesiv, funcții efemere în presa culturală (la publicațiile „Universul cărții” și „Fețele culturii”) sau în domeniul editorial (la editurile „Scripta” și „Nemira”). Debutăză literar în 1978, în revista „Luceafărul”, iar din 1988 publică constant poezie, dar și cărți pentru copii, traduceri, critică literară. Este deținătoare a numeroase premii și diplome obținute la târgurile și saloanele de carte. Din 1995 este membră a Uniunii Scriitorilor.

În 1988 câștigă, simultan, concursul de debut la două edituri importante („Cartea Românească”, redactor Mircea Ciobanu, și „Facla” din Timișoara, redactor Eugen Dorcescu), dar adevărata sa evoluție lirică cunoaște un curs ascendent după 1994, când îi apare culegerea bilingvă *Bunvenit, decembrie / Welcome December*, în traducere proprie. Urmează o perioadă fecundă, când publică anual câte un volum selectiv, dar și cu numeroase piese noi. Este poeta cu cele mai multe apariții în ediții bilingve (2003, *Flacăra nevăzută*, în română și maghiară, apoi 2009, *Bucuriile triste*, în română și albaneză și, în același an, *Floarea vieții*, în română și georgiană etc.).

Cărți pentru copii (selectiv): 1995, *Cine l-a salvat pe Murdărel?*, 1995, *Abecedar ghicitoare*, 2000, *Găsește rima*, 2000, *Animalele mele dragi*.

A tradus, după 2004, atât cărți de știință popularizată (2004, *Corpul uman, atlas*), dar mai ales literatură pentru copii (2006, *Aventurile lui Robin Hood*, apoi, tot în 2006, *Vrăjitorul din Oz* etc.).

Este prezentă în numeroase antologii și dicționare (*Who's Who in Romania, Personalia, Dicționar biobibliografic al literaturii române*, Ed. Ex Ponto, Constanța, 2000) sau *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți* de Iuliu Rațiu, apărută la Editura Biblioteca Bucureștilor.

Despre creația poetei Victoria Milescu s-a pronunțat de-a lungul timpului majoritatea criticilor importanți ai epocii, atât din capitală cât și din alte centre culturale, de la „veteranul” Radu Cărneci sau regretatul Cezar Ivănescu până la critica nouă. Este prezentă în antologiile: *De la cuvinte la necuvinte. 50 de poeți români contemporani, traducere în limba maghiară de Horvath Dezideriu*, 2005, Ed. Constant, apoi *Antologia poetelor din România, selecție de Constantin Popescu-Ulmu*, 2000, Ed. Muzeului Literaturii Române, sau *Voices of Contemporary Romanian Poets, english version by Dan Brudășcu*, 2008, Ed. Youngsuk Park, Suwon, Korea.

Prezență stenică, agreabilă, elegantă și discretă, poeta Victoria Milescu onorează cu participarea sa activă cenaclurile și manifestările culturale organizate de BMB, fiind una dintre animatoarele cenaclului și grupării din jurul publicației „Paradigma”, apărută sub egida instituției noastre.

EUROPOEMUL

La un pas de noi
poemul se zvârcolește
sfârtecat de bombe, otrăvit
poemul horcăie, dar nu-l auzim
noi nu ne ridicăm în picioare
noi dormim
trec nori grei, sulfuroși
noi dormim
la umbra păsărilor de pradă
soarele nostru a orbit
râul se spală pe mâini cu leșuri
cei bravi au căzut lângă noi
în fluviul cu grătarele înfundate
de visurile câtorva visători lucizi
noi nu ne ridicăm în picioare
noi dormim
și poemul doarme în noi...

POEȚII

Poeții vorbesc despre lumi nevăzute
credeți-i pe nebunii salahari la neant
credeți-i pe cei ce umblă
cu capul în nori, preaînălți fiindu-ne
atenți mai degrabă la hârtoape cerești
neîndemânatici în tribulațiile terestre
căzuți din ironie divină aici, pe pământ
trăind doar să dăruiască
poeții scriu despre ce va veni, cu siguranță
iubiți-i, sunt îngerii decăzuți
cu nostalgia planetei pierdute
sunt îngerii cu aripi încarnate
presimțind că într-o zi își vor lua zborul
spre ținuturi cu mult mai amare...

CEL SURD NE AUDE

Fulgerul, și el poet
scrie pe unde apucă
pe cer, pe omoplatul meu drept

îmi vrea sufletul
din scorbura ADN-ului

trântit în iarbă
îmi face semne prietenești

nu mă mai aștepta
nu mai vin
în acest secol benign

azi, când serveam la cantină
mi-am vărsat pe piept, plină
câmpia cu hominizi

Noblețea învingătorului

Gheorghe ISTRATE

O evoluție surprinzătoare, „victoriană”, în poezia română contemporană, o prezintă cazul Victoria Milescu. Volumele ei au crescut unul din altul, precum arborii adolescenței revărsați în arborii maturi. Glasuri de critici, autorizate, mi se alătură în a-i recepta antena poetică plennară, cea cu o vibrație de o structuralitate și frumusețe proprii.

Aflată încă într-o tinerețe superioară, Victoria Milescu este adoptată de dicționare, antologii, ba chiar enciclopedii riguros selective, de premii și diplome de excelență, pe care numai orgolioșii emfatici se prefac că nu le observă sub laserul lor larvar și servil.

Cineva își manifestase, umil și cinstit, neputința de a penetra sintagma unui titlu precum *Conspirații celeste*, unul dintre cele mai recente și de succes volume ale Victoriei Milescu. Într-adevăr, acolo se ascunde o tautologie intențională, care împinge „epica” poeziei mult mai departe, în *Povestea magului călător în stele*, a suprastraturilor inspirative, adică în răsuful obosit de atâta zbor al îngerului constelar.

Acest nou volum, *Dreptatea învingătorului* – titlu exact și înscris diametral în poezia de până acum a poetei –, reprezintă o mică schimbare la față a Victoriei Milescu. Integral, este o ars poetica. Nu teoretică precum la Nicolas Boileau – ci aplicativă, pe cât se poate, cu prospețime și posesiv chemătoare. O mărturisire în alcovul poeziei ade-vărate lângă un mire de penumbră și de mireasmă abstractă. Mai exact, un discurs dublu despre poem și poet, între care se așază, febril, verigheta dreptății, de aici titlul *Dreptatea învingătorului*, dar mai ales dreptatea suferinței creative.

Poeta nu se extaziază niciodată. Nu-i permite starea sa de permanentă încordare, de poză eroică asupra poemului. Versurile au o concentricitate electrică, puternică și voluptăți nevolatile, sunt mici focoașe ascunse într-o gravidă armă a poeziei, gata să explodeze, să se apropie de verb ca de o fântână regală, cu exclamații amoroase, cu mângâieri și suspine, dar și cu imprecății, cu divorțuri subit anulate în scene terifiante: „Născută pentru suplicii/ de aceea bine păzită/ ațipești în autobuzul/ care ne duce la muncă forțată/ copacii aliniați/ salută/ lumina muribundă/ scheletele din beton/ privit de sus poligonul pare/ tabla de șah a unui rege nebun/ detașamente cu căști printre buburuze/ cineva oprește clipa/ cineva blochează eternitatea/ administrându-i somniferul/ cineva oprește liftul/ lumina sare de la înălțime/ rupându-și gâtul/ noaptea își sfășie rochia pentru bandaje” (Nu vei muri, dar...).

Verbul pentru Victoria Milescu este și „făt” și „soț”, dar mai ales un administrator (v. Mazilescu!) ales de zei. Îl introspectează-n oglindă, anulându-i umbra, dar acceptându-i respirația. Victoria Milescu trăiește poezia bouche-à-bouche, amintindu-mi deseori de convulsia poetică a Magdei Isanos.

Tâmpla inspirată a Victoriei Milescu atinge, uneori, și riscurile magice ale marii poezii ale Sylviei Plath. „Vântul trece pe lângă/ adăpostul femeilor maltratate/ ele mor râzând// pe gardul înalt cu colți de fier/ au pus cerul cu stelele/ la uscat// vine femeia nopții/ tocurile ei ascuțite/ se înfig sacadat/ în carnea trotuarului// vântul trece prin părul/ ce-i ascunde fața surzătoare/ îi fură mica poșetă cu rujul maro/ îi trage trotuarul de sub picioare/ rulează iarba/ sub care se zbenguie peștii” (Oricui i se poate întâmpla).

Ea este un scrib devotat care scrie până și cu oasele tocite ale degetelor însângerate. Actuală, își asumă destinul lumii imperfecte și din această luptă cu victime și călăi, cu „șchiopi și cocoșați”, care se răstoarnă unii în alții (esopian), cu îngerii kamikadze, cu trădători și farisei cântărind cât tot Dumnezeu nostru în clipele sale de oboseală „nonasecundă” – luptă din care poeta iese tot victoriană (în lb. lat. învingător, în gr. nike, tot a învinge).

Când silaba îi obosește, Victoria Milescu intră pe porțița unei melopei delicate, odihnitoare, atât de necesare pentru cititorul prea concentrat. Dincolo, poarta erupe în poezii memorabile: „Grăbiți-vă/ în curând vor cânta cocoșii/ vin zorii/ mă sting/ (deși de milioane de ori mai tare/ decât soarele aș străluci)/ grăbiți-vă, voi, vânzători de stârvuri/ preoți, judecători, jandarmi/ artiști, poeți, veniți/ ca să descoperiți din întâmplare/ (ca toate ale voastre mari descoperiri)/ poemul/ cu un țărșuf înfipit în inimă” (Polen pe pleoape); „Cu o mică întârziere/ sosește în gară/ trenul poemelor promise/ unele coboară, altele stau pe scări, indecise/ unele strălucesc de ambiții, de vise/ altele abia se târăsc/ aștept pe acel peron/ ca un poem să vină șerpește/ să-mi sară de gât/ greu, profund ca o piatră de moară:/ bine te-am găsit, victoria/ uite ce ți-am adus din țara/ în formă de cruce/ îți place?/ iar eu să privesc uimită/ spre râurile puse în palmă/ râuri de lapte și miere/ scurgându-se printre traverse...” (În prima decadă a mileniului); „Cât ne detestăm între noi, autorii/ acestor mici țări/ care sunt poemele/ cu legile lor stranii/ cu populații ciudate/ niciodată pașnice/ luptându-se continuu, cu ferocitate/ până la ultima silabă/ pentru un petec de eternitate” (Rezemat de întuneric).

Am transcris doar câteva, mai sus. Restul (totalul) aparține cititorului ideal.

Dreptatea învingătorului e de o densitate impresionantă. De aceea, închid – deschizând prefața (oximoron) cu o invitație în oglinda primei poezii a volumului superb, concluzionând: „dau un regat pentru un poem!” Cartea Victoriei Milescu ascunde multe registre și multe poeme.

Cutează, cititorule!

CÂND EL PURTA NUMELE MEU

Mâncăm la aceeași masă
dormim în același pat
pe lună nouă pleacă de-acasă
afundându-se într-o văgăună
se reîntoarce în zori
înfrigorat, duhnind a război
îmi pune pe raft câteva bancnote
într-un plic
nu-l deschid
lasă, lumea mai are încă de ispășit
să nu-i judecăm pe înger
cum se salvează
lasă, poate vin alte vremuri...

ÎN PRIMA DECADĂ A MILENIULUI

Cu o mică întârziere
sosește în gară
trenul poemelor promise
unele coboară, altele stau pe scări,
indecise
unele strălucesc de ambiții, de vise
altele abia se târâsc
aștept pe acel peron
ca un poem să vină șerpește
să-mi sară de gât
greu, profund ca o piatră de moară:
bine te-am găsit, victoria
uite ce ți-am adus din țara
în formă de cruce
îți place?
iar eu să privesc uimită spre
râurile puse în palmă
râuri de lapte și miere
surgându-se printre traverse...

PRIN PÂNZA DEASĂ A ZILEI

Stau în fața ușii tale
neîndrăznind să bat
neîndrăznind să plec
pe braț cu hainele
acelui trup subțire
caldura lor
se-nvârte-n jurul meu ca un canar
venisem să îți cer
ori să îți dau
cu spaima-n suflet
și cu un teanc de bani în buzunar
foșnind ca un copac
smuls de curând.

PARTEA NEVĂZUTĂ A GLORIEI

Poemul
ca un cal de rasă
trece prin paradisuri pierdute
sau recuperate instantaneu
abandonându-și autorul
traversând golurile eternității
se rostogolește printre
dughenele răvășite, prin piețe
regăsindu-se în filele arse
jucându-se de-a primejdia
secondat de câini vagabonzi
are parte de partea nevăzută a gloriei
uneori vântul
îl buzunărește, furându-i
nimicurile care-i alcătuiesc măreția.

ȘLEFUITORUL DE LACRIMI

Invită-ți oaspeții
mesele sunt pline
iar pe covorul purpuriu
tu devii femeie
se scutură floarea miresei
pe partea celui puternic
amurgul împăienjenit
consumă aerul cu solzi
Înfruntă-ți prietenii
rămași
în peisajul subteran al violetei de Parma
ceea ce-ți scapă este
de obicei
materia primă pentru el,
șlefuitorul de lacrimi

PRINCIPIUL PRINCIPILOR

Îți mulțumesc, Doamne
că te-ai gândit să exist și eu
cu ale mele ciudățenii
să umplu golul dintre pământ și cer
în numele unei libertăți efemere
Îți mulțumesc, Doamne
că te-ai gândit să exist și eu
ți-a luat ceva timp
să fiu așa cum sunt, deși
dacă m-ai fi întrebat
altfel ar fi arătat toate...

ARLEZIANA

Dansează, femeie cu părul albit
bucură-te
pune-ți flori lângă tâmplă și nu-l crede
pe cel ce-ți spune că ai îmbătrânit
sparge oglinzile, chiar dacă scumpe -
tot mincinoase
pune-ți veșminte de foc
strigă lumii: trăiesc, deci contez
în dansul ceresc al planetelor
tu ești stea cu noroc.
Dansează, femeie cu păr argintiu
nimeni nu-i mai frumoasă decât tine
când dăruiești apa vie
răsăritului de soare, de lună
când nu iei în seamă șanțul săpat
de lacrima iubirii, a vegherii, a spaimei
de moarte pretimpurie
pe obrazul încă nesărutat.
Dansează, femeie cu păr înstelat
pe magistralele lumilor fericite
râzând și plângând
chiar dacă nu mai ești tânără
n-ai averi și nici rang
iar din cer cad albastrele ploi uranice.

INIMĂ DE MISTREȚ

Aleg cel mai rău loc
în cea mai proastă camionetă
mănânc și scriu
orașul meu geme, trece
de pe o planetă pe alta
orașul meu nu are munți
nici râuri
nu știe să ardă, să viscolească
oamenii dorm în tunele de ploi
pe traverse
oameni-lăcustă, oameni vierme-de-var
și totuși, orașul meu
e o inimă încă vie
cu jeturi pulsatile de metal fierbinte
o inimă de mistreț.

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Conferințele CRITERION - Serie nouă

M-a prins un dor teribil de vremurile admirabile ale Criterionului, pe care toți îl înjuram, dar care n-o să se întoarcă niciodată”, îi scria, în 1940, într-o scrisoare, Eugen Ionescu, amicului său Petru Comănescu.

Ce-i una deci pe tinerii intelectuali ai generației '27, după o denumire consacrată, sau Criterioniști, pentru a ne situa în perimetrul temei noastre de azi? În primul rând sentimentul solidarității de generație, element suficient de vag și totuși încărcat de o spiritualitate sui-generis, după cum avea să remarce sociologul Dimitrie Gusti. Cel care avea să definească rolul generației în cultura noastră, a fost, cu totul remarcabil, Mircea Vulcănescu, într-un articol publicat chiar în revista „Criterion”, la 15 noiembrie 1934. „Generația este, susține Mircea Vulcănescu, o grupare bio-psiho-istorică, în care predomină oamenii de aceeași vârstă, și care se manifestă simultan și spontan, având conștiința solidarității de vârstă.”

Cu alte cuvinte generația are rolul de a reuni o colectivitate în scopul încadrării într-o ierarhie socială. Întâmplător sau nu, rolul de mentor al generației cei una pe Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Mihai Sebastian, Petru Comănescu, Dan Botta, Constantin Noica, spre a-i numi pe cei mai remarcabili, îi revine lui Nae Ionescu, cel care reprezintă cheia hermeneutică a unui proces intelectual și cultural unic în istoria modernă a României. Fără să calce măcar odată pe la redacția „Criterionului”, sau pe la Fundația Culturală „Carol I”, care găzduia conferințele invocate azi, Nae Ionescu are totuși rolul hotărâtor în constituirea condițiilor de funcționare a asociației „Criterion”. De la Nae Ionescu provine spiritul critic, gândirea în permanentă combustie, originalitatea și eleganța exprimării, dar mai presus de toate mediul elegant, superior, academic am spune, al dezbaterilor. Fără modelul oferit de însuși Nae Ionescu, cu greu am putea să ne imaginăm nivelul conferințelor Criterion. Într-un mediu comun, dominat de amatorism și veleitarism, Nae Ionescu aduce rigoarea și distincția condiții obligatorii ale actului cultural promovat de Criterioniști.

Privit din perspectiva destinului cultural românesc, fenomenul Criterion căci se poate vorbi de un asemenea model, de vreme ce Mircea Vulcănescu a dedicat un volum acestui fenomen „De la Nae Ionescu la Criterion (reeditat în 2003, la Humanitas, sub îngrijirea lui Marin Diaconu) reprezintă o provocare la adresa unei societăți frământată, atunci ca și azi, de criza economică, dar și de experiențele „sociale” diverse. Întâmplător sau nu, majoritatea criterioniștilor proveneau din clasa avută, fiind, deci, la adăpost de grijile cotidiene. Din păcate, spiritul tolerant și elegant al Criterionului se va transforma în scurtă vreme într-o atitudine radicală ce îi va forța chiar și pe cei mai nehotărâți să ia atitudine. În acest sens, trebuie înțeles și regretul din cuvintele lui Eugen Ionescu, invocate în debutul intervenției sale.

Revenind la „Criterion”, voi accentua asupra nivelului superior, academic, al dezbaterilor promovate în cadrul conferințelor. Înfiițată în 1932, gruparea va funcționa efectiv până în 1935, când se autodizolvă. Există și aici suficiente supoziții. Se pare că la originea dispariției a fost și teama regelui Carol al II-lea de a nu tolera o organizație ce promova un anume soi de liberalism cultural considerat în epocă, dar și mai târziu, periculos. Oricum, o analiză „sociologică” a fenomenului „Criterion” ne conduce spre ideea unei depline libertăți de gândire și expresie intelectuală, ce a oferit inclusiv pe plan filosofic, o șansă de asimilare a culturii noastre, în contextul valorilor europene.

Nu întâmplător „Criterionul” stă sub semnul „noii spiritualități”, idee salutară ce a permis, fixarea fizionomiei spirituale a epocii invocate. În fond, o accepție comună a unei anumite atitudini intelectuale orientată axiologic reprezintă ceea ce Mircea Vulcănescu numea „tiparul” sau modelul cultural. Din păcate, modelul „Criterion” nu corespunde într-un tot cu nici una dintre cele trei tipare invocate de Vulcănescu: umanismul, naționalismul integral sau maxismul.

Fără a avea intenția de a lipsi publicul de plăcerea de a afla mai multe despre Criterion și mai ales programul asociației cu același nume, reprezentată aici prin doamna Virginia Stănescu, invitata noastră de onoare voi semnala că, în ultimii ani au mai fost încercări de renaștere a spiritului și conferințelor „Criterion”. Că a fost sub egida I.C.R.- ului, sau a Uniunii Românilor Liberi, fundație înființată de regretatul Ion Rațiu, nici una din aceste încercări nu a reușit să intre în conștiința publică, să devină o instituție. Nu-mi rămâne decât încrederea că azi, asistăm sub egida BMB la renașterea spiritului conferințelor Criterion. (CRONICAR)

MANIFESTARE COMEMORATIVĂ LA CHIȘINĂU – 70 DE ANI DE LA MOARTEA LUI NICOLAE TITULESCU –

Joi, 16 iunie a.c., în prezența domnului profesor universitar dr. Adrian Năstase, președintele Fundației Europene Titulescu și a istoricului George G. Potra, directorul Fundației și membru al Academiei Oamenilor de Știință din România, Academia de Științe a Moldovei a omagiat, la Chișinău, împlinirea a 70 de ani de la moartea marelui diplomat și om politic român.

Personalitate marcantă a vieții politice interbelice, Nicolae Titulescu (n. 4 martie 1882, d. 17 martie 1941) a făcut epocă în secolul al XX-lea prin demersurile sale publice puse în slujba marilor idealuri de pace, securitate și progres ale poporului român. Omagiat încă din timpul vieții atât de Academia Română, dar și de alte instituții publice și academice europene și americane, între care și faimoasa Academie Diplomatică Internațională de la Paris, dar și de alte foruri de la Moscova, Ankara, Londra sau New York, Nicolae Titulescu rămâne în memoria colectivă drept un veritabil „ministru de externe” al Europei interbelice, un apostol al păcii într-o epocă excesiv militarizată și aflată pe picior de război. Orator desăvârșit, om politic polivalent și clarvăzător, Nicolae Titulescu s-a impus atât în viața politică internă, dar și cea externă prin fermitatea pozițiilor sale, ca și prin claritatea și frumusețea expresiei oratorice.

Astăzi, memoria marelui Titulescu este perpetuată de societatea ce-i poartă numele. Ca o continuare a demersurilor depuse în ultimii ani de cei ce și-au asumat nobila misiune de promovare a imaginii lui Nicolae Titulescu în fața opiniei publice, se situează și manifestarea de la Chișinău, onorată inclusiv de prezența domnului Gheorghe Duca, președintele Academiei moldovene, ca și a domnului Ion Guceac, secretar științific. Prin amabilitatea domnului George G. Potra, publicația noastră a intrat în posesia alocuțiunilor rostite cu acest prilej de către distinșii oaspeți de la București. Ne facem o datorie de onoare în a publica ample fragmente din aceste texte pilduitoare. (Redacția B.B.)

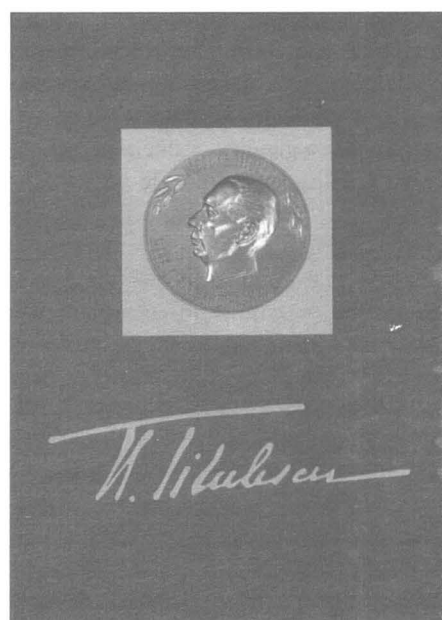
*Cuvântul E.S. Adrian NĂSTASE, Președintele
Fundației Europene Titulescu*

Onorată asistență,
Doamnelor și domnilor,
Dragi prieteni,

Este o mare bucurie pentru mine să ne aflăm astăzi împreună, aici, la Chișinău, în capitala Republicii Moldova, pentru a comemora și, în același timp, pentru a aduce omagiul nostru comun lui Nicolae Titulescu, această mare personalitate politică și diplomatică, de anvergură europeană și mondială, scumpă românilor de pretutindeni, dar apreciată și respectată deopotrivă în toate marile cancelarii ale lumii pentru contribuțiile sale remarcabile la apărarea și salvagardarea păcii în zbuciumatul secol XX.

Sunt absolut convins, ca și dumneavoastră, că prețuirea cea mai potrivită și elogiul cel mai vibrant care pot fi aduse unei personalități de talia lui Nicolae Titulescu își pot găsi expresia cea mai fidelă și pot fi redată cel mai precis în primul rând de măsura în care ideile sale de forță, marile sale idealuri, care erau deopotrivă ale sale și ale neamului său, găsesc rezonanță în zilele noastre, cu alte cuvinte își păstrează actualitatea. În mod fericit, constatăm că ideile marelui diplomat Nicolae Titulescu sunt astăzi de o tulburătoare actualitate.

Seriam în Cuvântul Înainte la o a doua ediție a volumului *Nicolae Titulescu. Contemporanul nostru*, publicat în română și franceză cu nouă ani în urmă, susțin și acum același lucru: „Titulescu a fost o voce inconfundabilă în concertul națiunilor interbelice, un solist care nu s-a înscris întotdeauna în corul general al epocii. Aceasta a fost, de altfel, marea lui tragedie. El nu a fost înțeles și auzit nici de Europa,

Nicolae Titulescu, *Mărturii*,
R.A. Monitorul Oficial, 2004

care a intrat în război la trei ani după ce Titulescu și-a încheiat cariera publică, și nici în țară, unde regele care i-a luat ministerul de externe i-a împărțit, după numai patru ani, soarta exilului. Omul politic și gânditorul, teoreticianul relațiilor internaționale, eminentul jurist care a fost Titulescu este contemporanul nostru...”

Tot ca un preambul aș dori să subliniez satisfacția deosebită că această importantă și frumoasă manifestare dedicată lui Nicolae Titulescu în capitala Republicii Moldova este organizată și găzduită de forul dumneavoastră științific cel mai înalt, Academia de Științe a Moldovei.

Trebuie să reamintesc faptul că, la 28 mai 1935, Academia Română îl primea în rândurile sale, ca membru activ, pe Nicolae Titulescu, îmbogățindu-și astfel galeria nemuritorilor cu cel mai cunoscut român al vremii sale, înnobilit pe alte meridiane cu demnități de autoritate universală, din care amintesc doar alegerea de două ori ca președinte al Adunării Societății Națiunilor și ca președinte al Academiei Diplomatice Internaționale de la Paris. Academia Română l-a prețuit întotdeauna, așa cum se cuvine, pe Nicolae Titulescu. Chiar și atunci, în împrejurările dramatice ale începutului celui de-al Doilea Război Mondial, când trupul său a căzut prematur pe meleaguri străine, la 17 martie 1941, sub loviturile nedrepte ale adversarilor din țară și din străinătate, cotropit de tristețea prăbușirii idealurilor în care a crezut și pe care le-a slujit și hrănit prin luptă și dăruire, când Nicolae Titulescu nu-și putea găsi somnul cel de veci în pământul țării, iar evocarea și omagierea sa în presă au fost sever cenzurate sau de-a dreptul interzise, de oficialitățile regimului de dictatură militară, Academia Română nu a respectat consemnul, abordând doliu și elogiindu-l succesiv.

Înainte de a intra în tema propriu-zisă a expozeului meu, vă rog să-mi îngăduiți să vă adresez felicitări și să vă aduc un cald omagiu pentru faptul că, în 2011, Republica Moldova aniversează 20 de ani de la desprinderea din imperiul sovietic și proclamarea independenței de stat. În calitate de martor, dar în bună măsură și de participant direct la istoricele evenimente de la începutul anilor 1990, care au marcat descătușarea noastră, a tuturor în această regiune, de chingile unui regim totalitar care, cu nuanțe și accente specifice, desigur, a avut pe fond aceeași semnificație: de încătușare a libertății, de suprimare a gândirii critice și, poate cel mai grav, de despărțire artificială, dar extrem de brutală, a fraților de frați.

Am trăit cu intensitate momentele incendiare de atunci, neliniștile și mai ales marile speranțe care au erupt cu o forță irezistibilă și pe care numai dorința de libertate și dreptate o poate da unei întregi generații. Era epoca în care bătea cu putere, așa cum se exprimă plastic în memoriile sale prietenul meu Nicolae Țiu, „ceasul unor vremuri noi”, sau – după cum se sublinia răspicat în Declarația de independență a Republicii Moldova, adoptată de Parlamentul dumneavoastră cu 20 de ani în urmă, la 27 august 1991, sosise deja „ceasul cel mare al săvârșirii unui act de justiție, în concordanță cu istoria poporului nostru, cu normele de morală și de drept internațional”.

Ca ministru de externe al României, am aterizat la Chișinău într-o dimineață de duminică, la 24 martie 1991 – cu câteva luni înainte, deci, de proclamarea independenței –, după ce fusesem în prealabil la Moscova și Kiev și cu o săptămână înainte de dizolvarea Pactului de la Varșovia. Am rămas aici două zile și am avut întâlniri cu toți factorii politici de decizie de atunci – președintele Mircea Snegur, prim-vicepreședintele Parlamentului, Ion Hadîrcă, premierul Mircea Druc, ministrul de externe Nicolae Țiu și primarul general al Chișinăului, Nicolae Costin. Cu acel prilej am semnat Protocolul privind colaborarea dintre ministerele de externe ale României și RSS Moldova.

Respectând în totalitate dorințele exprimate de interlocutorii mei (al căror leitmotiv era acesta: scopul nostru principal este lupta pentru consolidarea independenței, pentru

libertate), atunci am declarat, printre altele: Discutând despre felul în care putem să dezvoltăm în viitor ceea ce s-a numit în convorbirile noastre interferență culturală, spirituală, interferență de sânge: pentru acestea trebuie să găsim cadrul cel mai adecvat, cu înțelepciune, cu moderație, căutând pas cu pas să ne înscriem în istoria modernă a Europei, să ne înscriem, în același timp, în propriul nostru viitor. Desigur, sunt multe lucruri pe care nu le-am făcut până acum datorită necunoașterii, altele datorită unor rețineri nejustificate. Eu cred însă că putem să găsim împreună limitele acțiunii politice responsabile, care să ne permită să nu roșim în fața urmașilor noștri. Din acest punct de vedere cred că discuțiile purtate au avut nu numai căldura firească, dar și pragmatismul necesar căutării unor soluții concrete. Aceste discuții ne permit, deci, să ne așezăm mai bine pe drumul pe care l-am început... Am discutat diferite lucruri ce pot să prefigureze o strategie,... (privind) punerea în comun a resurselor noastre într-un spațiu al valorilor europene. Cred că trebuie să ducem mai departe acest dialog, cu respectul cuvenit celorlalți, însă, în același timp, cu necesitatea ca și ceilalți să înțeleagă interesele noastre...”.

Iată deci, stimați prieteni, cum într-o perioadă de căutări febrile, în care timpul nu mai avea răbdare cu nimeni care nu înțelegea sensul schimbărilor ce cuprinseseră întreaga Europă, nu doar regiunea noastră, noi și dumneavoastră găseam aici, la Chișinău, limbajul potrivit care să ne permită să ne căutăm drumul comun spre Europa valorilor democratice și perene, în spiritul lui Nicolae Titulescu, chiar dacă nu îl evocam întotdeauna în cadrul dialogului nostru.

După cum cunoașteți, România a fost atunci prima care a salutat cu entuziasm și a recunoscut independența Republicii Moldova. Am făcut acest lucru cu sinceritate și toată convingerea că independența Moldovei, ca și actele succesive de proclamare a independenței de către celelalte republici foste unionale, s-au constituit într-un moment decisiv al năruirii unui sistem totalitar care s-a dovedit caduc, respins de istorie, și totodată într-un stimulent puternic al renașterii și reconstrucției unei noi Europe. O Europă a unor națiuni și popoare libere, în care drepturile lor să fie respectate, iar securitatea și integritatea să le fie garantate și asigurate, indiferent de mărimea lor, așa cum visa și Titulescu. Pentru că, este bine știut, Titulescu a fost un aprig apărător al statelor mici și mijlocii, a imaginat și a militat pentru un sistem de securitate colectivă pe continent care să le pună la adăpost de agresiunile unor mari puteri, în primul rând ale țărilor revizioniste.

Celebrul răspuns al lui Titulescu la problema liniilor de demarcație și a revizuirii granițelor suna astfel: Nu prin deplasarea frontierei către est sau vest se servește mai bine pacea. Ceea ce trebuie făcut pentru a asigura pacea este ca popoarele, cu toată sinceritatea și fără gânduri ascunse, să lucreze la spiritualizarea frontierelor prin acorduri de tot felul.

Constatând că chestiunea revizuirii frontierelor devenise o adevărată sabie a lui Damocles pentru unele țări din Europa Centrală, printre care și România, iar orice revizuire de ordin teritorial însemna inevitabil izbucnirea războiului, Titulescu afirma și mai răspicat: Aceste lucruri îmi sunt atât de clare, încât cred că soluția reală pentru relele create de frontiere nu este revizuirea, care înseamnă mutarea acestor rele dintr-un loc într-altul, ci distrugerea frontierelor prin dispariția obstacolelor pe care ele le reprezintă pentru

mișcarea bunurilor și oamenilor, cu alte cuvinte, spiritualizarea constantă și progresivă a ceea ce reprezintă frontierele.

Am ajuns aici la unul din conceptele fundamentale ale gândirii politice și diplomatice a lui Titulescu: spiritualizarea frontierelor, ca răspuns adecvat la încercările revizioniste de schimbare prin forță a granițelor și a ordinii europene, în climatul atât de agresiv și de revendicativ din perioada interbelică. Este cunoscut faptul că Titulescu a fost un mare apărător al ordinii și stabilității din Europa în perioada interbelică, iar spiritualizarea frontierelor nu a însemnat pentru el niciodată o plasare în plan secundar a ideii apărării acestora și, cu atât mai puțin, o renunțare la necesitatea apărării lor ferme. Întregul discurs politic titulescian atestă că, prin această sintagmă, omul politic și diplomatul român înțelegea renunțarea la orice manifestări de autarhie, izolaționism, exclusivism, că presupunea cooperare între egali, în condițiile păstrării și respectării drepturilor inalienabile ale fiecăruia.

Titulescu a înțeles, mai bine ca nimeni altul în epoca sa, că o consolidare a relațiilor de bună vecinătate, inclusiv la nivelul relațiilor subregionale (de genul Miciei Înțelegeri sau al Înțelegerii Balcanice), poate deveni o puternică garanție pentru pace. Nicolae Titulescu nu s-a sfîșit să reamintească marilor democrații occidentale că interesele lor nu se opresc la propriile garanții. El era deplin conștient de indivizibilitatea securității europene, de faptul că atâta timp cât țările Europei Centrale nu vor fi susținute de către țările occidentale în aspirațiile lor de pace, atâta timp cât țările occidentale nu vor vedea în amenințările la adresa țărilor Europei Centrale amenințări la propria lor adresă, eforturile împotriva războiului rămân precare.

Mergând pe firul gândirii lui Titulescu, astăzi noi înțelegem că cea mai sigură cale către securitate și stabilitate în Europa este promovarea includerii și nu a diviziunii și excluziunii, atragerea partenerilor din vecinătate către valorile comune euroatlantice și proiectarea de soluții comune la probleme comune. Pornind de la aceste principii, am declarat și în calitate de prim-ministru al României (în 2002), declar și acum că interesul nostru este ca Republica Moldova, de care ne leagă valori culturale și spirituale comune, să își consolideze statalitatea, suveranitatea și integritatea sa, precum și evoluția democratică spre împlinirea destinului său firesc în Europa Unită.

Spiritualizarea frontierei noastre comune, eliminarea firească a barierelor nefirești din calea liberei circulații a oamenilor, a mărfurilor și a ideilor, vor face ca Republica Moldova să nu se mai aplece la granița de est a Uniunii Europene, ci în interiorul granițelor europene. Pentru că Republica Moldova aparține Europei și, în pofida multor greutăți care mai persistă, ea trebuie să facă parte din Europa Unită.

Totodată, noi credem că devotamentul nostru pentru spiritualitatea românească din afara granițelor, inclusiv din Republica Moldova, este nu doar o datorie față de cei care simt românește, ci și o contribuție firească la menținerea diversității solidare a Europei Unite. Pentru că, Europa va fi cu adevărat întreagă și liberă odată ce vom înlătura definitiv bariera psihologică a liniei ce separă virtual zonele culturale ale Europei. Demersul nostru european promovează eliminarea liniilor de diviziune a prosperității prin încurajarea

șanselor egale și accesul deschis fără a prejudicia specificitatea identităților naționale.

Vorbim adeseori despre lecțiile istoriei, iar opera și activitatea lui Nicolae Titulescu ne oferă și ele numeroase lecții, adică învățăminte pentru viitor. Una din aceste lecții ne arată că, pe lângă eforturile neobosite pentru a edifica un sistem de securitate colectivă în Europa, Titulescu s-a străduit neconștient să construiască o punte între dezvoltata civilizație europeană și mai înapoiata societate românească. Pe scurt, dorea sincronizarea României cu Occidentul. Titulescu a găsit prea puțin sprijin în propria țară și destul de puțină înțelegere în lumea internațională pentru proiectele și ideile sale, care au rămas la stadiul de nobil deziderat. Astăzi ne aflăm însă într-o situație cu totul nouă, i-aș spune o perioadă istorică excepțională. Eu am mai spus în România, nu mă sfîșesc să afirm și aici, în fața dumneavoastră: în prezent, în pofida crizei și atâtor probleme și dificultăți existente la scară planetară, deci în prezent avem cu toții în această regiune o șansă uriașă, aceea de a ne integra în lumea occidentală. Pentru prima dată, de cel puțin 300 de ani încoace, lumea dezvoltată, Europa occidentală și Statele Unite ale Americii, își doresc și ele dezvoltarea și modernizarea regiunii noastre, a țărilor din această regiune, deci și a României și Republicii Moldova. Așadar, nu mai suntem singuri în proiectul nostru de modernizare. Nu va fi desigur simplu deloc să profităm fiecare de această șansă istorică. Este nevoie în primul rând ca acest deziderat de veacuri al modernizării să devină proiect național pentru fiecare dintre noi, care să coaguleze toate energiile și să dea expresie voinței politice a întregii societăți în statele noastre. Aș vrea să fiu optimist și încrezător că vom fi capabili să ne valorificăm cum se cuvine șansele.

Delegația Fundației Europene, la Chișinău

Cuvântul istoricului George G. POTRA, Director al Fundației Europene Titulescu

Onorată asistență,

S-au împlinit 70 de ani de când Nicolae Titulescu s-a frânt din viață, la 17 martie 1941, la Cannes.

Prematur. Nedrept. Departe de țară.

Alungat din viața politică, după 20 de ani de activitate pusă în slujba României, Titulescu a fost obligat – de dușmanii ireductibili de la București și de la Berlin, de la Roma, Belgrad, Varșovia, Budapesta și Sofia ș.a. – să aleagă calea exilului, rămânând un proscris.

A rămas devotat fără rezerve țării, înfrângând boala, adversitatea, izolarea politică și fizică, servindu-și poporul prin idei și acțiune.

A încercat să depășească limitele posibilului.

Prefigurând marile convulsii ce aveau să vină în scurt timp, anticipând declanșarea celui de al Doilea Război Mondial, Nicolae Titulescu a pledat în centre importante ale marilor democrații occidentale pentru conștientizarea tuturor forțelor politice responsabile chemate să-și asume destinele securității și păcii europene și globale.

A gândit totdeauna angajamentele și șansele României în coordonate europene, înțelegând că România este în Europa și că Europa fără România nu poate fi.

„Pelerin al păcii“, Nicolae Titulescu s-a făcut pe cele mai diverse meridiane exponentul unei necesități și apărătorul unui ideal.

Pericolele relevate de involuțiile politico-militare din vremea sa, ascensiunea regimurilor de extrema dreaptă sau de extrema stângă, proliferarea manifestărilor de forță, accentuarea pretențiilor revizioniste și revanșarde, multiplicarea expresiilor de terorism politic și a confruntărilor de ordin etnic și religios, l-au angajat pe Nicolae Titulescu într-un efort fără egal pentru trezirea la realitate.

Nicolae Titulescu nu a ezitat să reamintească marilor democrații occidentale că interesele lor nu se pot opri la propriile granițe, că pacea și securitatea sunt fenomene indivizibile, precum și faptul că niciun stat al continentului – oricât de îndepărtat geografic de o zonă de conflict potențial sau efectiv – nu se poate deroba de responsabilitățile ce-i revin în plan european și global.

Discuțiilor sterile, proiectelor himerice, rivalităților mari sau mici, verbiajului devorator de timp și acțiune, Titulescu le-a opus analize de referință, propuneri și inițiative concrete.

Observator lucid al realităților interbelice, al forțelor și proceselor distructive, creator și apărător al principiilor de drept internațional, promotor al unei noi ordini politice, economice și morale la scară globală, soldat în prima linie și până la moarte în „tranșeele păcii“, Nicolae Titulescu a fost deopotrivă vizionar, precursor și promotor al Europei Unite, numele său aflându-se cu îndreptățire alături de acelea ale lui Jean Monnet și Robert Schumann, ca părinți fondatori ai Uniunii Europene de astăzi.

Umanismul și democratismul concepției, pe de o parte, realismul și pasiunea acțiunii, pe de altă parte, s-au îngemănat într-o operă de mare valoare teoretică și de remarcabilă importanță practică, în care interesele naționale au fost înțelese și susținute în deplin acord cu acelea ale comunității internaționale.

În ajunul celui de al Doilea Război Mondial, renumitul gazetar francez Raymond Cartier scria: „Ti-tu-les-cu! Cele patru silabe ale numelui său sonor au umplut istoria diplomatică de după război. El a fost unul dintre marii oameni ai României, unul dintre marii oameni ai Micii Întelegeri, unul dintre marii oameni ai Genevei și, pentru a spune totul, unul dintre marii oameni ai Europei [...]. El a fost cel mai strălucit și cel mai dinamic dintre toți cei care au vrut să construiască o Europă nouă, bazată pe egalitatea puterilor și pe respectul tratatelor. Când norii au suit la orizont, el a fost unul dintre primii care a înțeles și primul care a vrut să ridice un dig contra inundației care se anunța“.

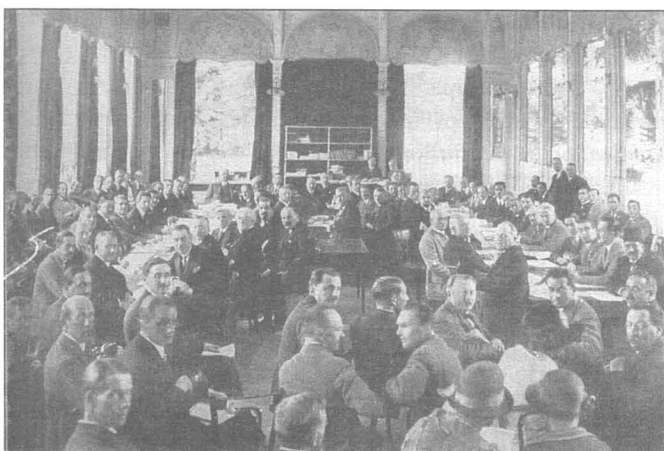
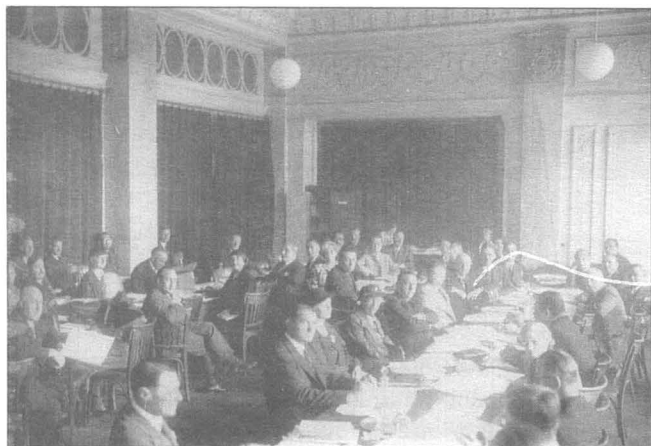
A avut însă soarta Casandrei.

Și totuși...

Opera lui Nicolae Titulescu nu rămâne o simplă pagină de istorie.

Opera lui Nicolae Titulescu păstrează și proiectează valoarea unui mesaj de mare actualitate.

O mare conștiință a veacului trecut, Nicolae Titulescu ne însoțește contemporan dincolo de timp și spațiu.

*Imagini de la ședințele Societății Națiunilor,
prezidate de Nicolae Titulescu, 1936*

Clubul Iubitorilor de Cultură, la trovanți

Cunoscuți și studiați de minerologii români încă de la începutul secolului trecut (v. Gh. Murgoci, *Terțiarul și trovanții din Oltenia*, 1907) trovanții – balatruci sau dorobanți, cum se mai numesc popular – sunt formațiuni geologice cu forme bizare, în dimensiuni variind de la câțiva centimetri, la structuri mari, depășind 2 metri, ce se întâlnesc cu precădere în carierele de nisip. Pentru specialiști, ei reprezintă niște *concrețiuni grezoase*, cu vechime de peste 6 milioane de ani, apărute datorită cimentării locale a nisipului, probabil pe fundalul unor activități seismice. În România, depozite semnificative de trovanți se găsesc în județele Cluj (Dealul Feleacului), Sibiu (Casolt), Hunedoara (Hardat) și Buzău, dar cea mai cunoscută carieră este cea de la Costești (județul Vâlcea).

Pentru nespecialiști, în special arheologi amatori, dar și pseudo-istorici, trovanții sau „pietrele vii” sunt dovezi peremptorii ale unor civilizații extraterestre (?). Treptat, în jurul trovanților s-au creat adevărate legende, promovate cu sârg, între alții, de Asociația Kogaion, cu sediul în Râmnicu Vâlcea, care administrează singurul „muzeu” de trovanți din țara noastră, în fapt un parc în aer liber, în care sunt plantate, aleatoriu și artificial, câteva formațiuni de acest gen, unele cu adevărat spectaculoase. În lipsa unor vizitatori cu dare de mână – muzeul este ca și inexistent, câtă vreme chiar și semnalizarea locală este deficitară – zona e bântuită de împătimiți ai s.f.-ului, care nu se sperie de drumul de acces plin de gropi.

Dintr-un pliant de prezentare elaborat în condiții mo-deste de Asociația Kogaion, cu sprijinul Firmei MOL, România, aflăm că zona, ca atare, a fost amenajată în 1996, iar, din 2005, a fost declarată „arie naturală protejată”. În lipsa unor dovezi științifice concrete, reținem ideea fantezistă că aceste pietre ar fi „ouă ale unor creaturi dispărute”(?) și că, la căderea serii „ascunse de privirile curioșilor ele vorbesc, șoptesc și se mișcă” (?) Nu ne miră astfel că un om de afaceri local, autorul unui proiect original de Calendar Perpetuu și

Academicianul Gh. Păun (centru) conducând ședințele Clubului

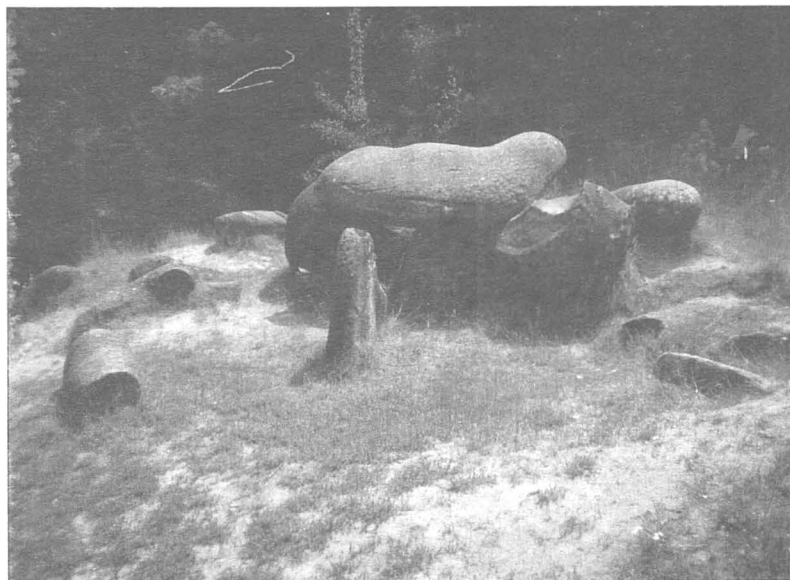
Universal, dl. George Rotaru, propune chiar constituirea unei manifestări culturale cu extindere națională – Trovanto-cultura – care să susțină aceste idei.

Realitatea este că pietrele de la Costești nu cresc, ci, din contră, fiind formațiuni de eroziune, se micșorează. Mai mult chiar, în urma ploilor, se fărâmițează, spre deliciul vizitatorilor colecționari de suveniruri care sustrag bolovani din zonă. Geologul dr. Florin Stoican explică acest fenomen: „În lumea minerală, numai cristalele cresc. Trovanții sunt un conglomerat de particule (pietricele), legate între ele printr-un ciment carbonic. Așadar, în timp, se micșorează”.

Dincolo de aceste aspecte de ordin tehnic, „muzeul” merită vizitat, chiar și pentru straniețatea formațiunilor geologice expuse. Este și motivul pentru care dl. acad. George Păun a dat adunarea Clubului Iubitorilor de Cultură, miercuri, 13 iulie a.c. la Costești, Vâlcea. Au participat peste 35 de iubitori de carte și de produse culturale de calitate, membri ai Asociației Kogaion, dar și reprezentanți ai Editurii Spandagino, din București. Biblioteca Metropolitană și Editura Detectiv din București au întregit echipa C.I.C., nelipsită de la aceste adunări.

Tema întâlnirii a constituit-o, evident, descifrarea „tainei” trovanților. O sugestie, de ordin spiritual a venit dinspre cartea „Cactus de veghe”, semnată de tandemul bine acordat Gh. Păun – Cucu Ureche.

Ceea ce trebuie contează însă, este atmosfera acestor întâlniri. Or, ca de obicei dl. acad. Gh. Păun a dovedit că, la catedră sau direct în poiana cu trovanți, știe să impună un nivel spiritual de calitate. (OBSERVATOR)

Formațiuni geologice din Parcul trovanților

ORIZONTURI

Literatorul. Scurt istoric al revistei

Emil LUNGEANU

Anul XX • nr. 144 • mai 2011

Literatorul

Revista fondată în 1980 de Al. Macedonski / Seria nouă fondată în 1991 de Marin Sorescu Director FĂNUȘ NEAGU

In Memoriam Fănuș Neagu

PLOUĂ BUCURIA ÎN PÂNZE DE MIERE

Aprilie și-a topit buzele în ciorchini de liliac. N-au mai rămas din el decât privighetorile și-un cântec desculț, al dragostei nesărutate, acela pe care-l vor

FĂNUȘ NEAGU

și-n iunie, când va plămădi pâine din grâu nou, va arunca ramura în cup-tor și va aprinde focul cu ea, și pâinea va mirosi, frântă pe genunchi, a flori și a arbore, adică

izvorul poveștilor care vor curge toată vara, pe toate câmpiile și pe toți munții, plantând un spic de mister în fiecare om, dor de fugă în nările cailor și vis de pepene galben în ochii copiilor. Luna mai rotește o pasăre de soare, cu aripi de pelin, lângă tâmpelc noastre. Plouă bucuria în pânze de miere. Cerul și-a scos gănușele pe maidanele cu iarbă de leac (aia pe care-o poartă la ureche toți fluturatici pământului) și la spoiește cu azur. Ce cade sau ce pică din râul ăla albastru se schimbă, jos, pe ulițele noastre, în fântâni.

Apariția și programul estetic

Literatorul a apărut duminică 20 ianuarie 1880 la București, ca un hebdomadar literar cu redacția în str. Știrbei-vodă no.9, avându-și fondator și director pe poetul și publicistul Alexandru Macedonski (pe atunci în vârstă de 26 ani), semnat el însuși în paginile primului număr al revistei alături de junii săi amici Bonifaciu Florescu și Th. M. Stoenescu. Totuși, din precizarea tardivă publicată în august 1882, reiese că Theodor Stoenescu – viitor director al Academiei de muzică și artă dramatică – fusese cofondator în toată puterea cuvântului alături de Al. Macedonski.

În articolul-program nesemnat intitulat "Cronica", noul săptămânal își propunea să devină un factor activ de educație literară a publicului și înmulțire a cititorilor de beletristică, răspândind în cercuri cât mai largi fenomenul literar. Prin comparație cu alte reviste din peisajul literar al vremii, nu urma să găzduiască în paginile proprii nici popularizarea științelor și nici gândirea filozofică, ci proiecta să publice exclusiv "literatură pură" și "critică asupra capodoperelor" și "cărților celor noi", cu indicarea datelor biografice ale autorilor importanți și cu păstrarea unei ținute instructive și decente care să nu pună probleme de cenzurare a limbajului după modelul Bowdler și al edițiilor victoriene ad usum delphini. Din punct de vedere estetic, se reclama o filiație pașoptistă, intenționându-se continuarea în tradiția Heliade a promovării literaturii originale și a "poeziei sociale", în opoziție cu traducerea și cu etimologismul academic ("până acum Academia s-a ocupat numai de a ne strica limba"), respectiv o poziție în general coincidentă cu cea maioreșciană, precum și rezolvarea chestiunii raportului conținut/formă în opera literară.

Această orientare vădește faptul că, deși anunța o "direcție nouă" și deși avea să-și creeze un cenacul propriu omonim, revista *Literatorul* nu apăruse ca vreo reacție la estetica promovată de Convorbirile literare de la Iași și cenacul junimist (spre ilustrare, nr. 2 din februarie 1881 promova cu titlu de lecție de stil dramaturgia lui Alecsandri), ci, declarativ cel puțin, o reacție la "golul ce exista în ziaristica din capitala României" comparativ – se înțelege – cu Iașii. La bilanțul făcut după primii doi ani de apariție, se spunea în această privință: "Era o rușine ca Bucureștiul, azi capitala unui regat, să nu fie reprezentat în concertul presei prin nici o revistă literară. (...) *Literatorul* este astăzi o adevărată școală din sânul căreia au ieșit la lumină tineri cu al căror talent ne putem mândri și noi și țara. (...) Astfel revista literară din capitală devine o republică ce nu va avea alt cenzor decât controlul stilului. (...) Credem că a venit timpul să se formeze un nou partid, Partidul citirii scrierilor naționale." Ce-i drept, nu puțini dintre acei tineri versificatori "talentați" s-au dovedit totuși a nu-și fi meritat onoarea acordată de directorul revistei, care s-a justificat în fața reproșurilor primite prin intenția "de a insufla unora avântul ce le lipsea", dar principalul motiv va fi fost cel mai probabil izolarea macedonskiană mai cu seamă după vara anului 1883, dovadă și faptul că revista accepta să publice versuri în original ale unor autori francezi obscuri, prin opoziție cu "nemțismul" junimiștilor.

Comunicarea în no.1 din 1890 cum că *Literatorul* "încă de la început a urmărit să fie o trăsătură de unire între literatura română și cea franceză" ar trebui probabil tratată cu multă circumspecție, mai degrabă poate ca o stratagemă macedonskiană "de a demonstra unui public snob că directorul revistei este prețuit în cercurile de vază din Occident", decât ca o intenție de a face "o revistă de circulație internațională, aptă de a fi schimbată cu diferite publicații din Franța și

Belgia” (Adriana Iliescu). Nu e mai puțin adevărat că tot pilda francfoniei (Jules Laforgue) avea să stea și la baza teoretizării simbolismului instrumentalist în 1892 (seria a IV-a), prin binecunoscutul articol “Poezia viitorului”. Cât privește polemica deschisă de Macedonski cu junimiștii, virajul brusc către opoziția cu “noua direcțiune” convorbiristă avea să fie anunțat abia de programul din primul număr al anului 1884 (“Către cititori”).

Conducerea și mijloacele financiare

Adăugând Istoriei presei românești a lui Iorga din 1922, C. Bacalbașa scria retrospectiv în O privire asupra presei românești din zilele noastre, ca unul dintre foștii colaboratori ai *Literatorului*: “În 1880 apare revista *Literatorul* datorită activității și inițiativei lui Theodor Stoenescu (...) Direcția o are mai întâi profesorul de limbă franceză Bonifaciu Florescu, apoi o are poetul Alexandru Macedonski (...)” Totuși, Bonifaciu Florescu apare în calitate de codirector alături de Al. Macedonski abia începând cu seria a II-a a revistei (noiembrie 1886). Fapt e că în primul an de apariție (săptămânală) a revistei, nici componenta redacției și nici

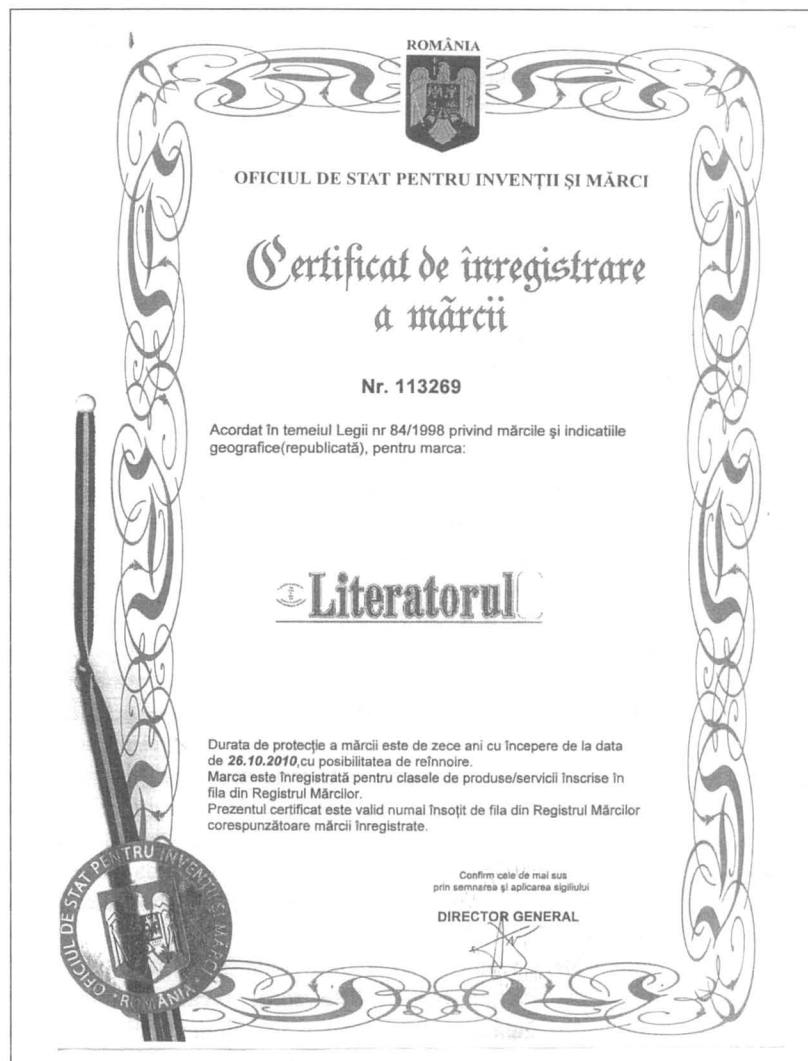
tirajul nu au fost anunțate (ca eventuale repere, *Timpul* era tras în aceeași perioadă în doar 1000 exemplare cu toată starea financiară de invidiat a lui Slavici, Românul în 4000, iar *Convorbirile literare* doar 800). Cert este că numărul inaugural a costat 20 bani iar următoarele 40 bani (la cursul actual echivalând, quod sciam, cu circa 0,1 dolari S.U.A. – respectiv 0,30 RON).

Nefinanțată de nici un partid politic ori grup de interese, revista făcea apel la mecenatul iubitorilor de cultură și artă și lupta constant pentru înmulțirea abonamentelor (se specifică liste de abonați din București și județele Brăila, Constanța, Craiova, Galați, Gorj, Severin, Teleorman), răspândirea publicației vizând mai cu seamă Muntenia, tot așa cum Moldova părea să fie fieful *Convorbirilor literare*. În al doilea an de apariție, revista devenise lunară, sediul redacțional se mutase în str. Franklin no.5, prețul exemplarului nu era anunțat, însă un abonament anual costa în orice caz 20 lei (= 5 dolari). În august 1882, când redacția își avea sediul în str. Poșta Veche no.6, Macedonski decide, în scopul primirii fondurilor necesare editării, înființarea Societății “*Literatorul*” și punerea revistei sub patronajul acestui organism cu centrul în capitală și 17 filiale la Bârlad, Buzău, Brăila, Cernavodă,

Constanța, Craiova, Drăgășani, Galați, Giurgiu, Hârșova, Ostrov, Ploiești, Râmnicu Vâlcea, Sinaia, Slatina, Slănic, Turnu-Severin. Noua societate, ai cărei membri erau nominalizați în numărul 11-12 din 1883, era condusă de Al. Macedonski, V.A. Urechia, Th. M. Stoenescu și Stelian Grozea.

Din 1883 revista apărea lunar cu același preț inițial de 40 bani, redacția avându-și acum un nou sediu în str. Colței no. 50. Declinul vertiginos de după vara lui 1883 (urmare fatalei Epigrame la adresa lui Eminescu), cu teancuri de reviste returnate de pe întreg cuprinsul țării, e alimentat de știrea – reală sau nu – că “cea mai mare parte a membrilor societății *Literatorul*, indignați de purtarea d-lui Al. Macedonski, și-au dat demisia și-și propun să formeze o nouă societate literară care va purta numele de *Uniunea Literară*, cu organul său lunar” (citată de Adrian Marino). Situația tot mai precară a revistei e vizibilă și în alcătuirea ei inconsistentă din cursul anului 1884, când apare doar sporadic și nedată – în ciuda promisiunii apariției “o dată pe săptămână” – sub “direcțiunea revistei reprezentată de Comitetul central al Societății” (din care potrivit anunțului redacției Al. Macedonski “se retrage”), culminând la 17 martie 1885 când își încetează cu totul apariția, fiind înlocuită cu *Revista literară* (subintitulată totuși *Literatorul*) condusă de Ștefan Velescu și Th. M. Stoenescu, fără ca Macedonski să recunoască el însuși în noul săptămânal un continuator propriu-zis al *Literatorului*.

Această primă dispariție a revistei pune capăt celei dintâi serii editoriale din cele opt ale destinului ei (cărui Adriana Iliescu

Certificat de înregistrare a mărcii Literatorul, pe numele Bibliotecii Metropolitane București

i-a dedicat o monografie exhaustivă la E.P.L. în 1968), după cum urmează:

- SERIA I : ianuarie 1880 - martie 1885
- SERIA II : noiembrie 1886 - ianuarie 1887
- SERIA III : iunie 1890 - octombrie 1890
- SERIA IV : iunie 1892 - februarie 1895
- SERIA V : februarie - iunie 1899
- SERIA VI : ianuarie 1900 (un singur număr)
- SERIA VII: 1904 (două numere)
- SERIA VIII: iunie 1918 -1919

Seria a II-a apare doar vreme de trei luni, din lipsă de fonduri. Seria a III-a (1890), cu redacția mutată în str. Popa Rusu no.21, a apărut tot lunar, dar revista anunța că nu se va vinde cu numărul și că abonamentul era tot de 20 lei anual (11 lei pentru 6 luni). Seria a IV-a își are redacția mutată în Calea Dorobanților no.75, costul nu mai este anunțat, ca director figurează Macedonski dar, după șase numere, apare și un "prim-redactor" în persoana lui C. Pavelescu.

Spre finele anului 1893 în direcțiunea revistei intră și principesa Maria D. Ghica, ce va subvenționa publicația, va organiza la reședința personală din str. Romană 14 primirea principalilor colaboratori ai revistei și va publica ea însăși în franceză. Întreita conducere a *Literatorului* își înștiința colaboratorii că "poeziile și nuvelele franceze vor trebui să fie adresate principesei Maria D.Ghica (...), poeziile române vor fi adresate d-lui Cincinat Pavelescu (...), articolele literare, nuvele, critici, studii științifice, piese de teatru, articole politice etc. d-lui Macedonski." Judecând după lista apărută la 15 august 1892, publicarea acelei serii a IV-a fusese posibilă nu numai grație principesei Maria Ghica, ci și altor personalități ce sprijiniseră reapariția revistei fie prin abonamente, fie pe calea donațiilor – fruntași conservatori ca Lascăr Catargi (prim-ministru), P. P. Carp, Take Ionescu, Alexandru Lahovary (ministru de externe), principele Grigore Sturdza, generalul G. Manu (președintele Camerei), E. Balș, directorul general al Imprimeriilor Statului, cum și alți potenți ai finanțelor vremii precum Grigore Manu, directorul general al Regiei tutunului sau bancherul Evloghie Gheorghiu. Subscripțiile au făcut posibilă totodată chiar și apariția volumului *Excelsior* (1895). Seria a V-a, apărută "sub direcțiunea unui comitet" care îl substituie pe Macedonski (dar cu precizarea că "proprietatea *Literatorului* rămâne exclusiv a fondatorului") și cu poetul Ștefan Petică secretar de redacție, relansează *Literatorul* într-o formulă diferită, tipărit la fiecare 5 și 20 ale lunii în trei ediții, cu un preț de numai 20 bani.

Fondurile au fost asigurate de mecenatul principelui Grigore Sturdza, Alex. Bogdan-Pitești și C. Câmpineanu. Nu au apărut totuși decât șapte numere în acest fel. Seria următoare, avându-l menționat ca director pe Macedonski singur, se va epuiza și ea după numai un număr (ianuarie 1900), iar seria a VII-a (1904) după alte două numere, cu Macedonski în aceeași postură singulară și avându-i colaboratori apropiați doar pe Mircea Demetriade și Const. Cantili. La ultima relansare a revistei din 29 iunie 1918 (seria a VIII-a), aceasta se anunța ca "organ al grupării intelectuale", avându-l director pe Al. Macedonski, iar din numărul următor ca "prim-redactor" figura Alexandru T. Stamatiad și ca "redactor" I. Peltz, înlocuit din 3 august 1918 cu Tudor Vianu. Din comitetul redacțional păreau totuși a mai face parte și D. Teleor, Th. M. Stoenescu, N. Hârjeu, G. Cair.

Raportul revistei cu propriul cenaclu

"Independent de apariția revistei, cenaclul *Literatorului* și-a urmat constant activitatea (exceptând perioadele când Macedonski lipsea din țară), atât înainte, cât și după 1900, constituind izvorul mișcării ce tindea să înnoiască lirica românească, fructificând experiența poeziei franceze mai noi" (Dumitru Micu, *Literatura română la începutul secolului XX*).

Merită aici să reamintim "democratismul" accesibilității revistei față de tinerele producții citite în cadrul cenaclului, cum și inventivitatea macedonskiană în atragerea interesului cititorilor și eventualilor stipendiați ai revistei prin organizarea de lecturi publice din propria operă (formă de promovare azi consacrată) la care era asistat și de cenacliști. Așa se explică și popularitatea poetului, care în anii '90 avea deja în jurul său un public fidel de cititori și admiratori.

Însemnătatea istorică a revistei

Refuzul revistelor simboliste de a-și recunoaște în *Literatorul* propria rădăcină, ca și resentimentele antimacedonskiene ireparabile lăsate de nefericita Epigramă, ar putea explica în bună parte aparenta lipsă de ecou de după dispariția revistei în 1919. Ar fi însă o mistificare să se concluzioneze, odată cu C. Bacalbașa, că *Literatorul* "n-a lăsat absolut nici o urmă deși aproape toți tinerii literați și toți începătorii au trecut prin coloanele sale". Pentru că promovarea modernismului în poezia românească de după primul război mondial (Bacovia, Barbu, Arghezi, Minulescu, Pillat, Philippide etc.) în bună măsură pe calea popularizării autorilor francezi în paginile *Literatorului* datorează un important tribut strădaniilor acestei reviste de a-i potrivi ceasul literaturii române după "ora" literaturii universale în aspectele ei cele mai progresiste, demers pe care Sburătorul lovinescian avea să-l ducă mai departe din 1919 ca pe o ștafetă – fie ea și una neasumată ca atare. Debuturi ale unor scriitori precum Tudor Arghezi, Duiliu Zamfirescu, Traian Demetrescu, Cincinat Pavelescu sau C. Bacalbașa vor rămâne și ele pentru totdeauna legate de numele revistei. În "declarația de principiu" făcută în no. 7 din august 1918, Tudor Vianu reactualiza statutul și orientarea revistei în ansamblul mișcării literare românești: "În trecut *Literatorul* venise pentru a continua marea tradiție neo-latină", având atunci "un adversar puternic într-o altă mișcare, pornită de la lași, care preconiza – mai ales – influența culturii germane. Tot cu caracterul unei opoziții trebuie prezentată lupta pentru perfecționarea forme literare (...) în sfârșit, *Literatorul* prezenta publicului de atunci curentele mari din literatura apusului și, prin influențele ce ocaziona, fecunda geniul local care altfel ar fi putut să se risipească în propria lui asemănare".

Într-o vreme când în Micii Paris nu se citeau decât "Almanacuri franțuzești", *Literatorul* a căutat să trezească publicului gustul pentru creația autohtonă, inclusiv pentru teatrul de limbă românească, aducându-și propria contribuție la încurajarea literaturii române originale în buna descendență a Văcăreștilor și a pașoptismului. Din păcate, *Literatorul* nu a avut și un grup propriu de critici care să dea expresie și să pună în valoare programul de exegeză literară inițiat ce făcuse din revistă o adevărată școală de poezie, proză și critică.

Lucian Blaga - bibliotecar-șef și cercetător științific

Prof. Gheorghe MOLDOVAN,
Director al Bibliotecii Municipale Târnăveni

Ca om al bibliotecii prin profesie (bibliolog și profesor), cu o activitate de aproape patru decenii în munca cu cartea, mă consider onorat să practic o profesie pe care personalități ca: Lucian Blaga, St. O. Iosif, Al. Odobescu, C-tin Rădulescu-Motru, Mihai Eminescu, C-tin Noica, B.P. Hașdeu, Ștefan Fay, Elena Farago, Victor Papilian Valeriu Anania și mulți alții au practicat-o o bună bucată de vreme.

Lucian Blaga, filozof, umanist, jurnalist, poet, dramaturg, traducător, profesor universitar și diplomat român, a lucrat în funcția de "bibliotecar șef", cu normă întreagă, la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei R.P.R.

Reforma învățământului românesc din toamna anului 1948 va marca profund destinul lui Lucian Blaga. Catedra de filosofia culturii, unde era titular, a fost desființată, deoarece nu-și avea corespondentul în nomenclatorul universitar sovietic, fapt petrecut în toate instituțiile de învățământ superior românesc. A urmat eliminarea din Academia Română.

Timp de doi ani, începând cu 1949, Lucian Blaga a lucrat la Institutul de istorie și filosofie al Academiei din Cluj, ca cercetător și profesor, iar ultimii opt ani, în perioada 1951-1959 la Biblioteca Academiei, Filiala Cluj, în diferite secții, bibliotecar șef, bibliograf și director adjunct.

Biblioteca Filialei Academiei R.P.R., situată la etajul al II-lea, în aceeași clădire cu Biblioteca Centrală Universitară, a fost constituită începând cu toamna anului 1948 și în anii următori, prin comasarea fondului de carte provenit din cele mai felurite surse (biblioteci din întreprinderile naționalizate, asociații și instituții), scopul urmărit fiind atât distrugerea culturii burgheze, cât, mai ales, izolarea literaturii naționale de masa cititorilor, în vederea ideologizării masive. Lectura marilor scriitori: Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Barbu, George Bacovia, Octavian Goga, Liviu Rebreanu, Titu Maiorescu, Eugen Lovinescu era interzisă, iar persoanele care mai citeau operele scriitorilor amintiți erau denunțate că citesc opere decadente, apoi urmau sancțiunile.

În luna iulie 1951, conducerea Filialei din Cluj a Academiei a numit personalul bibliotecii, avându-l în fruntea listei pe Lucian Blaga ca bibliotecar șef. De la 1 iulie 1953, Lucian Blaga este numit și cercetător cu o jumătate de normă la Secția de Istorie Literară și Folclor, iar din 1954 și până în 1959 îndeplinește și funcția de director adjunct al Filialei Cluj a Academiei

Transferarea lui Blaga de la Universitate la Biblioteca Academiei a stârnit multe controverse printre cei care-l cunoșteau pe filosof. Munca aceea marginală, unde nu mai stătea în calea nimănui era oare o modalitate de protejare sau, dimpotrivă, era trimis la bibliotecă, într-o muncă izolată unde, practic, era „îngropat de viu” pentru a apăra “masele largi” de înrăurirea nefastă a operei și a personalității sale?

Blaga fusese transferat, fără să fie întrebat, într-un loc de muncă pe care nu l-a cerut, lucru ce-i provoca la acea dată multă neliniște.

Blaga se va prezenta la serviciu cu regularitate la ora 7, va semna condica, scutindu-l pe șeful de cadre Micheșan, fost cizmar, să-l mai pândească pentru a nota eventualele întâr-

zieri. Însă Lucian Blaga venea la timp dintr-o corectitudine nativă.

Deși noua muncă era receptată ca fiind inferioară celei avute anterior, atât de îndepărtată de profesia de profesor universitar, coborârea pe scara ierarhiei sociale este posibil să fi fost receptată fără un acut sentiment de umilință. Acceptarea s-a produs din rațiuni de asigurare a subzistenței materiale, căci adevărata lui vocație a rămas, constant, creația: "Principiul în viața mea – i-a mărturisit la 28 aprilie 1958 lui Ion Mușlea, e această muncă literară. Celelalte aproape nu contează".

Lucian Blaga venea la bibliotecă aureolat de stigmatul "filosof al burgheziei în putrefacție" și trăia cu impresia că toți cei care intrau în sala în care lucra îl priveau cu neascunsă curiozitate.

În funcția de „bibliotecar șef”, Lucian Blaga avea „responsabilitatea” grupului de cercetători alcătuit din profesorii: Victor Marian, George Em. Marica, Pompiliu Teodor și Liviu Patachi, față de care filosoful nu se comporta ca un șef. Îndatoririle bibliotecarilor erau "să pună o ordine modernă" în tezaurul de incunabule, în periodice și în zecile de mii de volume aduse din toate bibliotecile desființate. Toate cărțile urmau să fie catalogate, fișate și inventariate după clasificarea zecimală universală.

După ce-și îndeplinea îndatoririle de bibliotecar specializat în clasificarea zecimală universală, filosoful medita și scria la lucrarea sa despre Experimentul și spiritul matematic. Lucian Blaga obișnuia să rămână la serviciu și după orele de program, când se ocupa cu tălmăcirea unei cărți în verbul românesc al poeziei sale, și care, printr-un fel de aură magică, dădea în acea vreme persoanei poetului tălmăcitor o investitură particulară, iar lăcașului în care-și desăvârșea tălmăcirea, denumirea sa: „Bârlogul lui Faust”. Poetul începuse dialogul său daimonic cu Goethe.

Statuia lui Lucian Blaga, Cluj-Napoca

La fel ca toate sălile de bibliotecă, și sălile Bibliotecii Academiei-Filiala Cluj erau răcoroase vara și friguroase iarna, ceea ce-l determina pe Blaga să-și pună pe genunchi un pled, cel puțin așa l-a surprins de mai multe ori Nicolae Balotă, bibliotecar și el, omul care-l vizita zilnic pe filosof în chilie sa de lucru, unde purtau discuții despre știrile ascultate în seara precedentă pe undele B.B.C.-ului. Lucian Blaga era realmente interesat de viața politică a vremii sale și recepta cu aviditate orice știre, fapt despre care securitatea era la curent prin informatorul „Lucrețius”, care prin rapoarte agramate arăta că filosoful “se interesa de multe ori de mersul evenimentelor internaționale și aștepta de pe poziții burgheze, o clarificare a situației internaționale”.

Cunoscuții lui Lucian Blaga care l-au vizitat în anii în care a lucrat la bibliotecă, majoritatea au rămas cu o impresie superficială despre munca filosofului, considerând că acesta își redacta propriile lui scrieri, ignorând îndatoririle de serviciu, lucru ce nu corespunde întru-totul adevărului, deoarece Blaga, așa după cum mărturisea Eugen Todoran: „se silea să-și îndeplinească norma de 80 de fișe pe zi”. Da, este adevărat că uneori când era prea obosit, de redactatul fișelor de carte, Lucian Blaga își scotea filele cu traducerea lui Faust. Se pare că bibliograful principal D. St. Petruțiu i-ar fi făcut totuși ceva înlesniri în ceea ce privește norma de lucru, însă documentele de arhivă scot la iveală că filosoful efectua o muncă constantă și cu multă conștiinciozitate și că respecta cu strictețe orarul bibliotecii.

Munca efectivă depusă de filosof în cadrul bibliotecii consta în clasificarea zecimală a cărților. Norma impusă de statul de funcțiuni era de 5500 volume pe an. Munca era plictisitoare, mecanică și monotonă, îndepărtată de preocupările lui enerale. Reținem disperarea lui Blaga legată de munca pe care o practica dintr-o scrisoare pe care o trimisese surorii sale, Letiția, la 18 sept 1952: “Cele opt ore de birou, de muncă extrem de stupidă, încă nu m-au distrus”.

Masa de prânz, filosoful o lua la cantinele din apropierea bibliotecii, dar reîntors la bibliotecă, se considera obligat să rămână la serviciu pentru pauza de masă, încă o oră peste program. El oferea astfel contemporanilor săi imaginea unui funcționar serios și corect, lucru despre care face referire același informator al Securității, Lucrețius, în Caracterizarea dată la 16 martie 1953, recunoscând atitudinea tot mai rar întâlnită în epocă, dar și rigurozitatea: “Din punct de vedere moral, este un om foarte muncitor și în general corect în raporturile cu ceilalți”.

Pe lângă că a fost îndepărtat din învățământ și eliminat din Academia Română, i s-au căutat nenumărate motive pentru a fi arestat.

Pentru a dispune de timp liber pentru sine, Lucian Blaga era nevoit să lucreze foarte rapid în cele opt ore de lucru. În timpul serviciului nu se putea ocupa de propria lui creație. Nu-i rămânea pentru creație decât timpul din zilele de duminică, sărbători legale, concediul de odihnă și puținul timp de după orele de serviciu.

În timpul cât lucra, puterea de concentrare a lui Lucian Blaga era atât de adâncă, încât nici nu sesiza când Ion Mușlea se apropia să scoată din rafturi vreun volum. Mărturiile contemporanilor atestă seriozitatea, mîgala și spiritul de înaltă răspundere atribuite de Blaga muncii sale.

În perioada cât a lucrat în funcția de bibliotecar-șef, Lucian Blaga a fost înconjurat de respectuoasă cordialitate și deferență permanentă a colegilor de serviciu. În aceeași perioadă temporală, Lucian Blaga și-a legat, în piele, în șapte volume, culegerile de versuri antume, cartea de la Fundații, eseurile, trilogiile, piesele de teatru. Pe spatele volumelor, legătorul a imprimat cu litere aurite: “Lucian Blaga - Opere”. Pe biroul de lucru de-acasă, al poetului filosof, puteau fi văzute în permanent cele șapte volume de opere.

Dacă la începutul carierei de bibliotecar-șef, Lucian Blaga se considera retrogradat profesional, din momentul în care, descoperind utilitatea unei asemenea lucrări cu cartea, a știut să transforme biblioteca într-o nouă scenă a creației și nu mai puțin a cercetării de specialitate. În studiul său Aspecte bibliografice ale activității lui Lucian Blaga, Cornelia Vaida Gălătescu prezintă contribuția complexă a filosofului la cercetarea în domeniul bibliologiei printr-o muncă preocupată, conștiincioasă.

Filosoful de la Cluj nu s-a ferit nici de lucrul cu pronunțat caracter tehnic în domeniul biblioteconomiei, clasificând pe materii zeci de mii de volume ale vechilor fonduri din biblioteca blăjeană, aflată în zestre Bibliotecii Academiei, Filiala Cluj.

Volum lansat la Fundația Europeană Nicolae Titulescu, pe 7 iulie 2011

În munca de bibliotecă, Lucian Blaga s-a antrenat cu un orizont cultural, filosofic și filologic cu totul excepțional - cunoștea opt limbi. Impresionantul orizont de cunoștințe pe care le posedea era pus în mișcare de o inteligență creatoare neobișnuită, capabilă de superioare abstractizări, de generalizări și forță sintetică. Aceste calități au făcut din Lucian Blaga un excelent clasificator. Filosoful de la Biblioteca Academiei, Filiala Cluj, în anul 1953, și-a sintetizat cunoștințele de biblioteconomie prezentând colegilor săi bibliotecari, documentarul: Expunere a dezvoltării clasificării zecimale, lucrare care dovedește că unul dintre cei mai mari scriitori și gânditori este un bun cunosător al problemelor de bibliologie.

Secția de Istorie Literară și Folclor a Filialei din Cluj a Academiei R.P.R. și-a propus alcătuirea unei bibliografii analitice a periodicelor românești din Transilvania și adunarea tuturor știrilor despre români din periodicele maghiare și germane, apărute pe teritoriul patriei noastre până la 1870. Membrii secției trebuiau să țină, bilunar sau lunar, comunicări privitoare la trecutul cultural și literar al românilor ardeleni.

Dovada prețuirii de care se bucura Lucian Blaga pentru cercetarea sa documentară este faptul că la 1 iulie 1953, la propunerea lui Ion Breazu acceptă și funcția de bibliograf specializat în germană, cu o jumătate de normă pentru bibliografierea periodicelor de limba germană, concomitent cu activitatea de bibliotecar șef.

În funcția de cercetător științific principal, Lucian Blaga a studiat în ordine cronologică, întreaga materie informativă, referitoare la viața culturală, literară, politică, economică și religioasă a românilor, reflectată în peste zece periodice, ziare și reviste. În afară de periodicele germane, Lucian Blaga a studiat și fișat revistele *Gazeta de Transilvania* între anii 1838-1839 și, 1842.

De-a lungul anilor, în munca de cercetare, Lucian Blaga a redactat zeci de mii de fișe din ziarele și revistele germane și românești. Fișele păstrează amprente unei discipline și ale unei conștiințiozități exemplare. Comentariile sunt făcute într-un mozaic savant de intuiții critice. Lucian Blaga reliefează elementele de modernizare ale economiei și ale culturii române, consemnează semnificația faptului divers cotidian, înregistrează știrile ce semnalau progresele realizate de români între anii 1780-1830.

Lucian Blaga a întocmit fișe monografice (cumulative), analitice și de referință.

Fișele monografice cuprindeau într-o expunere individualizată, poful revistei, sau al ziarului, apariția, periodicitatea, natura și sursa informațiilor, atitudinea redacției și a colaboratorilor față de evenimentele interne și externe difuzate, poziția față de drepturile românilor din Transilvania, relevarea aspectelor culturale și literare ale românilor din Ardeal și din celelalte țări românești.

Fișele analitice au drept obiect prezentarea critică a unei opere originale, în limba română sau germană, dar inspirată din peisajul priveliștilor autohtone, precum și analiza unor articole pe cele mai diverse teme.

Fișele de referință semnalează știri și informații felurite, referitoare la români, cu indicarea, la început, a datelor necesare identificării articolului în periodice: titlul, anul de apariție, numărul pagina sau paginile, urmate de un rezumat concis.

Numeroase alte fișe înregistrează "ecoul luptelor politice ale românilor pentru emancipare socială și națională", înscriu interesul publicațiilor germane pentru originea și vechimea românilor în Transilvania. Totodată se menționează simpatia pentru eforturile românilor de a-și consolida literatura națională.

Fișele întocmite de Lucian Blaga dezvăluie profesionalismul de excepție al filosofului și atestă corectitudinea prin care și-a îndeplinit obligațiile de serviciu.

După o activitate epuizantă, efectuată zilnic, Lucian Blaga se întorcea, după orele de program, la propria-i creație.

Fișele redactate de Lucian Blaga au fost folosite de Iosif Pervain, Ana Ciurdu și Aurel Sasu în bibliografia analitică *Românii în periodicele germane din Transilvania 1778-1848*, vol. I, 1977, vol. II, 1981, apărut la Editura Științifică și Enciclopedică, București.

Nu rămâne fără consecințe faptul că același tăvălug al comunismului i-a supus epurării pe mai mulți scriitori, unul dintre ei este Lucian Blaga, care ca și Valeriu Anania sau Victor Papilian și-a găsit refugiu într-o nouă profesie, aceea de bibliotecar.

Valeriu Anania declara despre Blaga: "Ca și mine, Blaga își luase noua meserie în serios și se vădea perfect documentat în toate problemele de biblioteconomie... Am încins chiar și o scurtă controversă asupra unor modificări introduse în sistemul internațional de clasificare zecimală".

După opt ani de muncă în bibliotecă, nu se mai putea descifra în atitudinea lui Lucian Blaga nici un regret pentru catedra universitară pierdută. Ce-o fi fost în sufletul său, doar el putea ști. Împăcarea lui părea deplină: "Vorbea despre actuala lui ocupație ca și cum ar fi avut-o de când lumea și ar fi fost anume destinat pentru ea", apreciază tot Valeriu Anania.

Manifestat cu strălucire ca bibliotecar-cercetător, Lucian Blaga s-a dovedit a fi și în acest domeniu un om de știință în cel mai înalt înțeles al cuvântului, un specialist.

Dacă profesoratul se așeza în prelungirea operei sale filosofice, el fiind hrănit direct din formulările cărților deja publicate, activitatea lui biblioteconomică s-a conjugat perfect cu munca de traducător, ca formă a subzistenței sale creatoare. Pentru că nu îi mai sunt publicate volumele, Lucian Blaga preferă să se ocupe de traduceri.

Ca traducător, Blaga atinge apogeul, prin versiunea lui Faust, rămasă fără egal în cultura românească de la sfârșitul secolului al XX-lea. Lansarea lui Faust, în Cluj, a fost o mare sărbătoare, nu organizată de autorități, ci de admiratorii săi.

În perioada cât a lucrat la Biblioteca Academiei din Cluj, Lucian Blaga a tradus din poezii germani clasici și moderni. Poeziile scrise acum, vor fi publicate postum. Tot în această perioadă scrie romanul cu tentă autobiografică *Luntrea lui Caron*, publicat de asemenea postum.

Nici chiar regimul comunist, deși a căutat să-l marginalizeze, n-a putut să-l scoată din conștiința neamului nostru, fiind silit să-i recunoască, până la urmă, valoarea și însemnătatea.

În anul 1956 Lucian Blaga a fost propus de Rosa del Conte și de criticul Basil Munteanu, pentru a primi premiul Nobel pentru literatură. Cei doi nu locuiau în România, Rosa del Conte era autoarea unei cărți despre Eminescu, iar Basil Munteanu locuia la Paris, unde se exilase din motive politice. Autoritățile comuniste nu au sprijinit în niciun fel aceste gesturi, pentru că Blaga era considerat un filosof idealist, iar poeziile lui au fost interzise până la ediția din 1962 îngrijită de George Ivașcu.

Volumele lui Lucian Blaga din marile biblioteci și din bibliotecile publice au fost trecute la fondul special, unde nu aveau acces cititorii de rând. În licee și în învățământul universitar, studiul operei lui Lucian Blaga a fost de asemenea interzis. Permisă era doar criticarea ei.

După câțiva ani de la destituirea lui Blaga din Universitate, creația sa a dispărut aproape în întregime din conștiința noilor serii de studenți. Studenții foloseau diferite strategii pentru a putea citi în sălile de lectură din opera lui Blaga. Unul dintre aceștia a fost și Serafim Duicu.

Comuniștii români au învăluit într-o aură negativă opera și personalitatea lui Lucian Blaga, catalogându-l idealist, mistic, antimaterialist și antimarxist, ceea ce a determinat o vizibilă prefacere în formă, aspectul și conținutul relațiilor dintre scriitor și contemporanii săi.

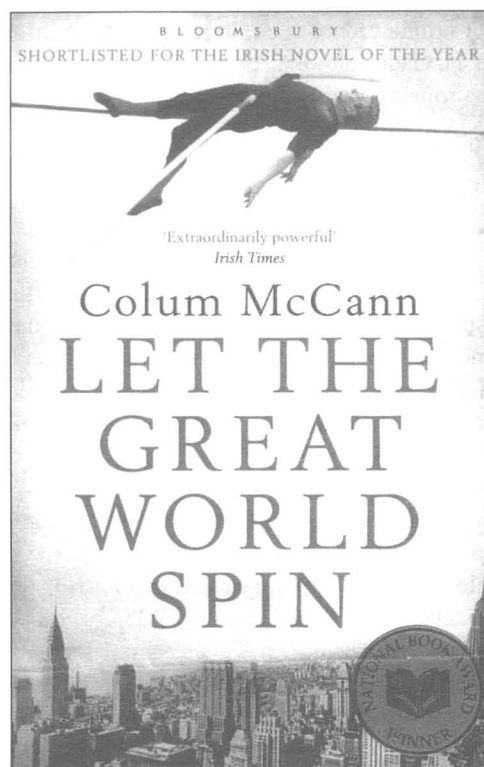
Bibliografie

1. Balotă, Nicolae, *Labirint. Eseuri critice*, București, Editura Eminescu, 1970.
2. Balotă, Nicolae, *Magul tăcut*, în: *Apostrof*, VI, nr. 5-7, 1995.
3. Bălu, Ion, *Viața lui Lucian Blaga*, vol. IV, București, Editura Libra, 1999.
4. Blaga, Lucian, *Luntrea lui Caron*, București, Editura Humanitas, 1990.
5. *Blaga supravegheat de Securitate. Documente de securitate*, Ediție de Ion Bălu și Dorli Blaga-Bugnariu, Cluj-Napoca, Editura Apostrof, 1999.
6. Mărgineanu, Ion, *Ceasul care nu apune*, Alba Iulia, 1996.
7. Nistor, Eugeniu, *Conceptul de spațiu mioritic în filosofia lui Lucian Blaga*, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2007.
8. Pervain, Iosif, *Blaga-omul de știință*, în: *Tribuna*, XIV, nr. 51, 17 dec. 1970.
9. Popa, Mircea, *Gh. Asachi și Mihail Kogălniceanu într-o revistă germană între anii 1841-1847*, în: *Revista de istorie și teorie literară*, tom. 25, nr. 3, 1976.
10. Sârghie, Anca, *Doi profesioniști ai cărții, Lucian Blaga și Valeriu Anania. Dialog, sub zodia unor apropieri electice*, în: *Meridian Blaga*, vol. II, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2002.
11. Teodor, Pompiliu, *La Biblioteca Academiei - Filiala Cluj*, în: *Tribuna*, XXX, nr. 21, 1986.
12. Vaida, Cornelia, *Prezențe și ipostaze bibliografice*, în: *Steaua*, XXX, nr. 3, 1984.

Turnul Colței (reconstituire)

Column McCann marele câștigător al Premiului IMPAC 2011

Pe 15 iunie a.c. juriul concursului literar internațional IMPAC, ediția 2011 și-a desemnat câștigătorul în persoana scriitorului irlandez Column McCann, autorul romanului *Let the Great World Spin* (apărut la Bloombury Publishing și Random House Inc.)

Motivația juriului, alcătuit din reprezentanți ai nu mai puțin de 14 biblioteci metropolitane din Europa, Statele Unite și Canada accentuează calitățile romanului, selectat dintr-un număr de peste 30 de lucrări, recomandate de bibliotecile participante. Iată, pe scurt, selecții din motivația ce însoțește acordarea premiului. „Cartea urmărește destinele mai multor personaje provenind, din medii sociale diverse, de la o gospodină la un preot cu obiceiuri neconvenționale, punând în valoare atât limbajul colorat al diverselor zone sociale, cât și diferențele specifice. Fiecare personaj are propria istorie, propriile candori și vulnerabilități, ca și o filozofie de viață pornită din experiența individuală.

Scrierea în sine este elegantă, precisă. Autorul deține știința adaptării limbajului la condiția fiecărui personaj [...] În final, se spune „McCann a reușit, cu acest roman să prezinte spiritul locuitorilor New York-ului cu tot ce au aceștia mai mișcător și mai uman.”

Amănunte despre modul cum s-a desfășurat activitatea de jurizare, criteriile de selecție precum și semnificația Premiului IMPAC în mediile literare și biblioteconomice internaționale se pot găsi pe site-ul www.impacdublinaward.ic, sau direct de la doamna Cathy McJenna, directoarea Bibliotecii Publice din Dublin, Irlanda, instituție organizatoare a acestei manifestări și administrator al Premiilor Internaționale IMPAC. (Redacția B.B.)

Meniuri românești la Curtea Regală și la Paris

Ion C. ROGOJANU
bibliofil

Bibliotecile publice și arhivele, fie de stat sau particulare, păstrează sub genericul “efemeride” o bogăție de informații, insuficient explorată și exploatată. Meniul gastronomic este inclus și el în această categorie.

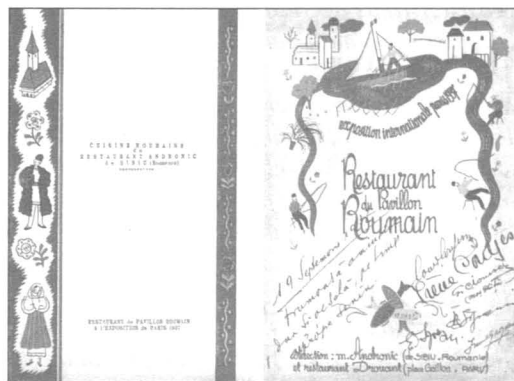
Din arhiva proprie, vă prezentăm câteva meniuri care au fost realizate grafic de Lena Constante. Pictor, grafician și artist decorator, cu studii la Academia de Arte Frumoase din București și la Ecole des Beaux Arts și Ecole du Louvre din Paris.

România a participat, în anul 1937, la Expoziția Internațională de la Paris. În cadrul pavilionului țării noastre a funcționat și un restaurant, sub direcțiunea lui M. Andronic din Sibiu. Cu acest prilej, pe toată perioada Expoziției, erau tipărite zilnic meniuri cu preparatele românești oferite spre vânzare. Ele pot fi și astăzi repere pentru orice gastronom din România.

După cum se poate constata, vechii restauratori dădeau o mare importanță și aspectului grafic al prezentării preparatelor, de aceea apelau la pictograficieni consacrați.

Cât erau de prețuite mâncărurile românești se poate

remarca și din meniul oferit, la Dejun, în 5 ianuarie 1915, de Casa Regală. Forma grafică a meniului este opera lui Samuel Mutzner, alt pictor consacrat.

Meniu editat cu prilejul Expoziției Internaționale de la Paris, 1937, la Pavilionul românesc

SUMMIT MONDIAL - LJUBLJANA 2011 Cartea - susținător al dezvoltării umane

In luna martie a.c. a avut loc la Ljubljana, Slovenia, Summit-ul mondial al Cărții, cu tema „Cartea – susținător al dezvoltării umane”. Manifestarea a fost susținută, în principal de UNESCO, în parteneriat cu Asociația Internațională a Editorilor, Federația Internațională a Asociațiilor de Librării, alte organisme profesionale internaționale, împreună cu Ministerul de Cultură Sloven și primăria orașului Ljubljana.

Au participat invitați din țările UE, SUA, Africa de Sud și India, în total 276 de vorbitori care au încercat să răspundă la întrebarea dacă cititul și cartea pot contribui la dezvoltarea individului în societatea modernă. Participanții, în marea lor majoritate au apreciat eforturile Sloveniei în această direcție, concretizate, între altele și de derularea programului „Ljubljana, Capitala Mondială a Cărții, 2010”, susținut deopotrivă prin politici guvernamentale, ca și prin efortul unor organisme private. La încheierea lucrărilor Summitului, dl. Zoran Jankovic, primarul orașului Ljubljana a adresat un mesaj participanților la Summit, din care spicuim: „Anul trecut (2010 – n.r.) orașul Ljubljana a fost mândru să primească titlul de Capitală Mondială a Cărții, desemnat de UNESCO. Ca urmare, am reușit, împreună, să inițiem o serie de programe culturale, între care, de un deosebit succes se bucură și acest summit al Cărții [...] Summitul a adoptat, în unanimitate, declarația de la Ljubljana, un răspuns și o bază de dezvoltare pentru derularea programelor de promovare a lecturii [...]”. Declarația domnului Jankovic se încheie astfel: „We are sending you the text of the Resolution and ask that you bring it to the attention of all those with a position of responsibility in the area of books and reading, since it is our sincere wish that the

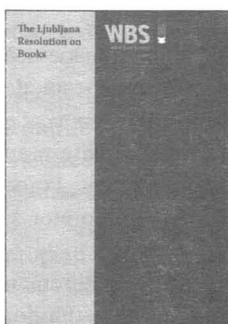
book continues to be a true and faithful companion of mankind through the 21st century”.

Prezentăm, în continuare, selecțiuni din textul Rezoluției ce reprezintă atât poziția UNESCO față de domeniul cărții și al lecturii, cât și al principalelor organisme și organizații internaționale ce își desfășoară activitatea în acest domeniu.

Responsabilitățile și funcțiile autorităților locale și naționale, cât și asociațiile profesionale și organizațiile societății civile care își desfășoară activitatea în domeniul cărții, acoperă diferite zone, în timp ce Rezoluția de la Ljubljana privind Cărțile subliniază și recomandă acele responsabilități și funcții ce se referă la cărți ca bunuri publice:

1. În planificarea politicilor publice în domeniul cărții, trebuie luată în considerare natura complexă a cărților iar politicile culturale, educaționale, științifice, economice și sociale trebuie armonizate. Dezvoltarea cărților depinde de funcționarea optimă a lanțului de carte, de la autori, edituri, biblioteci și librării la cititori. De aceea, politicile publice ar trebui să își pregătească măsurile privind cărțile în concordanță cu funcționarea acestor legături.

2. Datorită importanței și naturii sale speciale și complexe, piața de carte necesită atenție, indiferent dacă funcționează pe principiul prețurilor fixe de carte și independent de mărimea sa, deoarece cărțile reprezintă un mijloc care face parte din activitatea umană într-un fel sau altul și astfel un subiect de interes public. Luând în considerare natura specifică a cărților ca bunuri culturale care transmit valori și înțelesuri, autoritățile de stat și asociațiile profesionale ar trebui să încurajeze actorii piețelor de carte să ofere cel mai bun model ce va conecta autori, edituri, librării și biblioteci, obținând astfel rezultate optime în funcționarea pieței de carte și cel mai bun acces la cărți. (Redacția B.B.)

EDIȚII CRITICE

***Epistolae ad Atticum*, într-o nouă traducere**

În 1978 apăsese în colecția „Ovidianum” (București, f.e., f.a., 2 volume) lucrarea *Epistolae ad Atticum* / *Scrisori către Atticus* de Marcus Tullius Cicero, sub îngrijirea profesorului Constantin Popescu Mehedinți. Lucrarea, în ediția originală, poate fi consultată la Sediul Central al BMB (Sala de lectură – cota III 17433). Considerat un adevărat „roman al celei mai tumultuoase epoci din istoria Romei”, lucrarea este, în același timp un model de perfecțiune al stilului oratoric practicat de marele Cicero. Redactate între anii 68-44 î.Ch., epistolele către Atticus (prieten, biograf și secretar personal al lui Cicero) redau, cu prioritate, raporturile de adversitate dintre orator și împăratul Cezar, considerat de acesta drept dictator, asasinat în Senat, la Idele lui Marte, în anul 44 î.Ch. De altfel, curând, respectiv la 7 decembrie 43 î.Ch. va sfârși inclusiv Cicero, asasinat, după ce fusese declarat drept proscris, ca urmare a cunoscutei serii de discursuri rămase în istorie sub numele de Filipicele, îndreptate, de această dată, împotriva lui Antonius.

Dacă despre semnificația *Epistolelor* s-a pronunțat deja, într-un amplu studiu ce precede volumul menționat, profesorul N.I. Barbu, invocând și cele mai frecvente surse bibliografice (*Geschichte Roms*, I (1989), II (1906), F. Ferreo, *Grandeur et décadence de Rome*, Paris, 1904-1908, Adcock, *The Cambridge ancient history*, IX (1932), T. Rice, *The Roman Republic*, Oxford, 1923, ș.a.) textul integral, în traducerea profesorului Popescu Mehedinți, vine să umple lacunele lăsate de ediția Cicero-opere alese (traducere de G. Guțu, D. Ganea, A. Pîrcălăbescu și Mihai Popa, București, Ed. Univers, 1973), ce abundă în infidelități de ordin filologic, față de originalul latin.

Lăsând cititorilor plăcerea lecturii integrale a *Epistolelor*, vă prezentăm în premieră, textul al prefetei pregătită de profesorul C. Popescu-Mehedinți, pentru a însoți ediția I a lucrării. Din păcate, cu excepția colecției „Ovidianum” (deja semnalată), cartea nu a mai apărut.

De aceea, ne facem o datorie de onoare în a publica acest text inedit, aflat în arhiva B.M.B., o veritabilă pledoarie pentru frumusețea și precizia limbii latine, principalul izvor filologic al limbii române actuale. (Redacția B.B.)

Importanța capodoperei *Epistolae ad Atticum* și elementul lingvistic - factor determinant al existenței poporului român

Prof. Constantin POPESCU-MEHEDINȚI

În luna mai 1978 a ieșit de sub tipar una dintre capodoperele universale ale celebrului orator și jurist Marcus Tullius Cicero: *Epistolae ad Atticum* (Scrisori către Atticus) – în versiune românească – direct din limba latină, care apare, pentru prima dată, integral, în țara noastră.

Această capodoperă cuprinde traducerea unui număr de 421 scrisori către Atticus și este un adevărat roman istoric, referindu-se nu numai la viața marelui orator – descrisă zi de zi chiar de el – dar constituie un inestimabil tezaur de informare și documentare asupra evenimentelor la care a luat parte Cicero: economice, sociale, juridice, politice, morale, militare, epoca în care a viețuit marele orator.

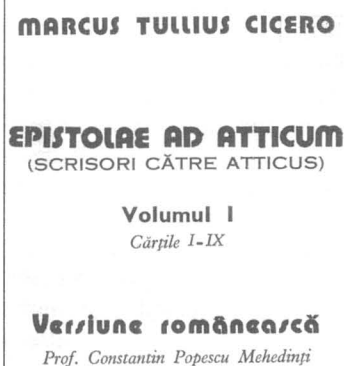
Marcus Tullius Cicero, care a rămas celebrul orator al antichității romane și, alături de Demosthenes, al lumii, a compus cu o uimitoare minuțiozitate această capodoperă, prin care se perindă oameni și fapte, idei și sentimente, cu acerbe frământări sociale, cu luptele poporului de jos contra claselor dominante – luptele dintre democrație și aristocrație – pentru a se ajunge la drepturi egale, la libertate, la o viață mai bună.

Epistolae ad Atticum au o valoare inestimabilă, mai ales pentru noi românii, nu numai pentru adevărurile istorice de o importanță extraordinară – scoase la lumină abia acum – dar, în special, prin elementul lingvistic al latinității limbii române, fiica legitimă a limbii latine literare culte clasice, tezaurul nostru național, pârgă de reazim al existenței națiunii române în frontierele actuale și mult chiar în afara lor.

Cicero a oferit posterității nu numai aceste adevăruri istorice prețioase pentru noi românii, dar și perfecțiunea stilului său – neegalat de-a lungul mileniilor – într-o limbă literară cultă, aleasă, elegantă, clasică.

Am depus eforturi ca traducerea mea să fie la înălțimea perfecțiunii stilului ciceronian și caracterizată prin:

- fidelitate, exactitate față de textul original latin, adevărată juxtă, într-o distinsă formă cursivă
- claritate perfectă
- exprimare literară cultă și distinsă de limbă românească curată, aleasă, elegantă și esențial omogenă, purificată de arhaisme, de vulgarisme, de provincialisme, de argouri, de slavonisme și, în general, de neologisme inutile și care n-au nici o contingență cu limba română, fiica limbii latine literare culte clasice, al cărei fondator a fost marele orator și jurist Cicero
- respectarea și imitarea perfecțiunii stilului ciceronian cu ordinea ideilor în propozițiune, cu ordinea propozițiilor

în fraze, cu ordinea frazelor în perioade, iar această respectare și imitare reușită a perfecțiunii stilului marelui orator oferă cititorilor impresia evidentă că Cicero a scris epistolele sale – acum 2.050 ani – în limba română literară cultă, distinsă și omogenă, actuală.

La data de 13 iunie 49 î.e.n., Cicero se afla în Tabăra Militară a lui Pompeius Magnus și transmitea amicului său Atticus cele ce se petreceau:

“Lupta de la Dyrrachium, scrie oratorul, inspira atîta încredere grupării lui Pompeius, încît încă din acel moment războiul era considerat ca și pierdut...” și Cicero rămîne în aceeași incertitudine și evită să adopte o atitudine politică categorică și, pretextînd starea sănătății sale, rămîne la Dyrrachium, fără să mai urmeze pe Pompeius, care s-a retras din fața genialului Caesar către Pharsalos.

“quippe cui nec, quae accidunt, nec, quae aguntur, ullo modo probentur...”

(căci nu agreez, sub nici o formă, nici ceea ce se întîmplă, nici cele ce sînt înfăptuite) la 15 iulie 49 î.e.n.

“Me discessisse ab armis nunquam poenituit: tanta erat in illis crudelitas, tanta cum barbaris gentibus conjunctio, ut non nominatim, sed generatim proscripio esset informata”.

(Niciodată n-am regretat că am abandonat lupta: era atîta cruzime la aceștia, atîta adunătură cu neamurile barbare, încît, dacă ar fi avut loc o proscripție, era nu nominal, ci în masă.) (Att.XI.6.2., 28 noiembrie 48 î.e.n.)

Este necesar de menționat că printre neamurile barbare care luptau alături de Pompeius Magnus contra lui Caius Iulius Caesar, Cicero îi numește, în primul rand, pe Geții de dincoace de Dunăre.

“Hujus belli genus fugi, et eo magis, quod crudeliora etiam cogitari et parari videbam...”

“Me, quem nonnulli conservatorem istius urbis, quem parentem esse dixerunt, Getarum et Amiemorum et Colchorum copias ad eam adducere? ma meis civibus famem, vastitatem inferre Italiae? (Att. IX.10.3., 18 martie 49 î.e.n.)

(Am fugit de un asemenea război și cu atît mai mult că vedeam că se plănuiesc și se pregătesc fapte chiar mai grave...)

(Eu, pe care unii m-au numit că sînt “Salvatorul”, părintele cetății noastre, eu să aduc contra ei trupele Geților și Armenilor și Colchizilor? eu să aduc foamea concetățenilor mei și devastarea Italiei ?)

Mai poate fi pus la îndoială acest adevăr istoric că legăturile conducătorilor Republicii Romane cu străbunii noștri existau cu mult mai înainte de cucerirea Daciei?

Pentru lumea romană din timpul marilor cuceriri, mirajul metalelor prețioase – aurul și argintul – a generat același efect, similar cu nebunia ce-a dominat lumea, cu multe secole mai tîrziu, în era noastră, după descoperirea zăcămintelor aurifere din America.

Iată cîteva precizări ale marelui orator, adevăruri istorice de necontestat:

Expansiunea Romanilor ajunsese, sub conducerea lui Caesar, în Britania. Romanii au fost foarte impresionați de țărmurile portului Dover, apărate cu metereze înalte și puternice, în prima lor expediție din anul 55 î.e.n.; debarcarea s-a făcut de fiecare dată mult mai la nord de Dover.

Quintus Cicero, fratele oratorului, unul dintre cei mai apropiați locotenenți ai lui Caesar, l-a însoțit și în Britania, ca și în Gallia și într-o epistolă trimisă oratorului îi comunică dezamăgirea profundă care a dominat întreaga armată romană

cînd s-a descoperit că insula Britania este pauperă și nu prezintă nici un interes pentru temerarii cuceritori.

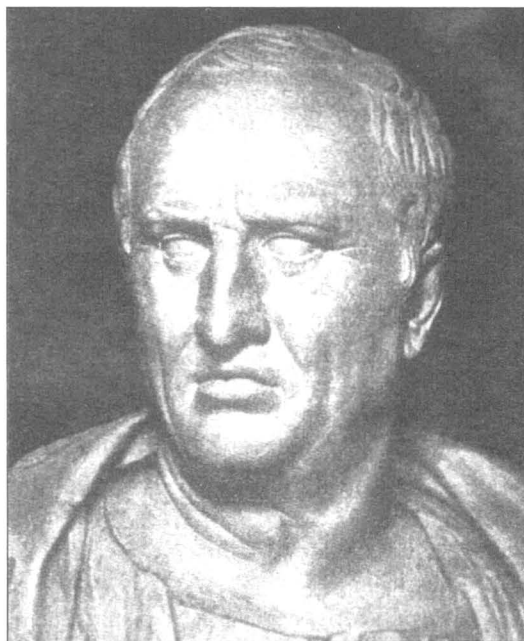
“Ex fratris literis incredibilia quaedam de Caesaris in me amore cognovi: eaque sunt ipsius Caesaris uberrimis confirmata. Britannici belli excitatus expectatur. Constat enim aditus insulae esse munitos mirificis molibus. Etiam illud jam cognitum est, neque argenti scrupulum esse ullum in illa insula, neque ullam spem praedae nisi ex municipiis: ax quibus nullos puto te literis aut musicis eruditos expectare.” (Att.IV.17.6. – Roma, octombrie 54 î.e.n.)

(Dintr-o scrisoare a fratelui meu, am aflat ceva de necrezut referitor la sentimentele lui Caesar față de mine, care apoi sînt confirmate personal de Caesar, printr-o scrisoare foarte lungă. Se așteaptă terminarea războiului cu britanicii. De altfel s-a stabilit că intrarea în insulă este fortificată cu metereze speciale. Se mai cunoaște chiar faptul că acolo nu se descoperă nici un dram de argint în toată insula și că nu există nici o altă speranță de pradă, decît sclavi; cred că nu te aștepți să existe printre ei inițiați în literatură sau muzică.)

Și, în continuare, marele orator face noi precizări referitoare la campania militară a lui Caesar pentru cucerirea Britaniei:

“Ab Quinto fratre et a Caesare accepi a.d. IX.Kalend.Novembr. literas, confecta Britannia, obsidibus acceptis, nulla praeda, imperata tamen pecunia, datas a littoribus Britanniae proximo a.d. VI.Octobr.Kalend. Exercitum Britannia reportabant.” (Att.IV.18.5. – Roma, octombrie 54 î.e.n.)

(Cu nouă zile înainte de Kalendele lui Noiembrie, am primit de la fratele meu Quintus și de la Caesar scrisorile trimise cu șase zile înainte de Kalendele lui Octombrie, de pe țărmurile cele mai apropiate ale Britaniei; după ce Britania a fost supusă, după ce ostacii au fost primiți, fără nici o pradă de război, impunînd totuși tribut, ei își retrăgeau armatele din Britania.)

Cicero, o victimă a propriei intransigențe

Iată adevărul istoric: scopul urmărit de gloriosul popor roman era înăvuierea; Britania, așa cum precizează Cicero, insulă pauperă și cu o populație primitivă, n-a prezentat nici un interes.

Romanii au supus-o, au primit ostatici, n-au luat nici o pradă de război, de altfel nici n-aveau ce lua, au impus totuși un tribut și și-au retras armatele.

Retragerea armatelor romane din Britania, ordonată de Caesar, s-a efectuat în două reprize: prima la data de 25 septembrie 54 î.e.n. (30 august după anul real) și a doua repriză cu vreo 15 zile mai târziu.

Ne-am referit numai la aceste două exemple, extrase din scrisorile lui Cicero către Atticus, și ale căror adevăruri istorice nu pot fi contestate, pentru că oratorul a luat parte la evenimentele ce s-au petrecut și la care se referă.

S-a susținut, în mod unanim, de către istoricii noștri, că la Dyrrachium Caesar ar fi fost învins și că Caesar ar fi fost posibil să fie învins și la Pharsalos, dacă ajutorul solicitat de Cn. Pompeius Magnus și acordat de regele Thracilor, Geților, Dacilor și Celților – Burebista – ar fi ajuns în timp oportun.

Așa cum am arătat mai sus, Cicero îi scrie amicului său Atticus chiar din tabăra militară a lui Pompeius și deci adevărul istoric nu mai poate fi pus la îndoială, iar decizia adoptată de orator de a-l abandona, chiar la Dyrrachium, constituie o probă categorică în plus; ca atare, scrierile geografului și istoricului Strabon nu prezintă nici o garanție, mai ales că el se referă la cele auzite.

De altfel, în opera sa *De bello civili*, Caesar recunoaște că la un moment dat s-a aflat în inferioritate, ca forță militară, față de Pompeius, care a comis ultima și capitala sa eroare militară, anume: "...a ordonat ostașilor săi să stea pe loc, atunci când, din contră, era necesar să declanșeze atacul".

Așa cum îi confiază amicului său Atticus, Cicero și-a abandonat idolul la Dyrrachium, deoarece chiar acolo războiul era pierdut; Cn Pompeius Magnus era lipsit total de simțul strategiei, acuzație adusă cu mult mai înainte și permanent repetată de orator, iar "monstrul rapidității și al înțelepciunii", cum l-a numit marele orator pe genialul Caesar, a știut să profite de momentul favorabil pe care adversarul său nu l-a valorificat.

Din textul original latin citat de noi, Cicero precizează că Pompeius a concentrat o imensă armată formată din neamuri barbare, numind în primul rând, desigur după importanța lor, pe Geți; mai târziu, după înfrângerea definitivă a lui Pompeius, Cicero revine și menționează din nou adunătura de neamuri barbare din tabăra militară a lui Pompeius, care îl dezgustau; deci Geții s-au aflat și au luptat de la început alături de Pompeius, atât la Dyrrachium, cât și la Pharsalos, fără să menționeze numele regelui lor.

Cucerirea Britaniei de către Romani constituie cel de-al doilea exemplu, pentru a evidenția importanța și preocuparea aparte a Romei față de populația ținuturilor de dincoace de Dunăre.

Este un fapt necontestat de nimeni că originea limbii române este limba latină.

Un alt adevăr istoric, necontestat de nimeni, este că în secolele marilor cuceriri din timpul Republicii și a Imperiului Roman, gloriosul popor Roman și-a impus limba latină popoarelor învinse și în ținuturile cărora au înființat colonii romane înfloritoare.

Ne vom referi la Franța, Spania și Dacia.

Este necesar de menționat și unica excepție: Grecia, când Romanii, după cucerirea ei, s-au aflat în fața unei inestimabile avuții de noțiuni oferite de vocabularul culturii grecești, limba greacă contribuind, prin neologisme, la amplificarea vocabularului limbii latine, transformând-o dintr-o limbă dură de războinici într-o limbă flexibilă și capabilă să devină limbă filosofică, fapt realizat chiar de marele orator Cicero, care a fost fondatorul limbii latine literare culte clasice.

Peninsula Iberică, separată de Gallia prin lanțul munților Pirinei, populată de Celtiberi, a avut colonii înființate de Fenicia și Grecia, pe țărmurile mediteraneene, încă din mileniul II î.e.n.; în secolul III î.e.n. Carthagina își stabilește preponderența sa pe partea orientală; începând cu anul 201 î.e.n. Romanii devin posesorii întregii peninsule, pe care au împărțit-o în "Hispania Citerior" sau "Hispania Tarraconensis" (Colonia) și "Hispania Ulterior", cuprinzând Baetica, azi Andalusia, și Lusitania, azi Portugalia.

Hispania a fost repartizată lui Pompeius Magnus, dar dominația ei devine însă efectivă în anul 19 î.e.n., sub împăratul Octavianus Augustus și n-a cunoscut altă dominație până în anul 406 e.n., când a avut loc invazia neamurilor barbare, alenilor, atât în Hispania cât și în Gallia; abia în anul 476 e.n. vizigoții, la ajutorul cărora au apelat Romanii, au reușit să alunge pe aleni, rămânând la conducerea Hispaniei până în anul 711 e.n., când a avut loc invazia arabilor.

Cele două Hispanii, Citerior și Ulterior, au fost puse în situația de a învăța limba latină, impusă de Romani, și astfel iau naștere limbile portugheză și spaniolă, având la bază elementul lingvistic latin.

Caius Iulius Caesar cucerește Gallia și pune dominație permanentă, recunoscând dreptul de cetățeni romani locuitorilor unei colonii romane „Novum Comum”, înființată arbitrar de el, fără aprobarea senatului roman. De altfel Caesar avea în programul său politic includerea Galliei Cisalpine – Trans și Cispadană – la Italia.

Este necesar de menționat că cispadanii aveau drepturi de cetățeni romani încă din anul 89 î.e.n., în timp ce transpadanii nu erau decât cu drepturi de latini.

Sub dominația romană cele două Gallii au învățat limba latină, devenită cu timpul limba franceză, având la bază elementul lingvistic latin.

Cu populațiile de pe malurile Dunării și țărmurile Pontus Euxinus situația a fost și mai clară, datorită apropiierilor teritoriale și a relațiilor permanente ce existau între Thraci, în special, și Geți, cu mai bine de un secol și jumătate înainte de cucerirea Daciei.

Tradiția atribuie instituirea faimoaselor „Mistere de la Eleusis” din Thracia: însuși Spartacus a fost un gladiator thrac.

Cicero precizează că Geții au luptat alături de Pompeius contra lui Caesar la Dyrrachium și Pharsalos în anul 48 î.e.n.

Cucerirea Daciei, în condițiile atât de bine cunoscute, a preocupat în mod cu totul special pe Romani, datorită avuțiilor ei legendare; pentru ocuparea Daciei au fost aduse din Spania două legiuni, care au rămas pe teritoriul Daciei, pentru administrarea teritoriilor ocupate au fost trimiși cetățeni romani instruiți, în general liberiți și oameni de afaceri.

Dreptul roman prevedea și orice absolvent al facultăților de drept din țara noastră știe că numai cetățenii romani aveau dreptul de a deveni soldați ai legiunilor romane.

S-a susținut că poporul român s-a născut din „scursoarele Romei”, iar limba română din limba latină vulgară, și aceasta s-a datorat unor răuvoitori, de rea-credință, în mod tendențios.

Avuțiile fabuloase ale Daciei nu puteau fi încredințate decât unor cetățeni romani și unor instruiți, cum erau libertii, care formau clasa intelectualilor romani, proveniți din sclavii instruiți și care deveneau profesorii copiilor foștilor patroni aristocrați.

Vestigiile ample romane, existente pe absolut întreg teritoriul românesc – de la Dunăre la Ceremuș și Tisa, de la Tisa la Nistru, de la Ecrene, Marea Neagră, la Cetatea Albă – dovedesc, categoric, existența străbunilor noștri între aceste frontiere, eternizate în versurile genialului Eminescu.

Legiunile romane n-au abandonat Dacia: centurionii și militarii s-au căsătorit cu femeile autohtone, cum de altfel au procedat toți ceilalți cetățeni romani civili însărcinați cu administrarea teritorială; în plus, pe lângă aceștia mai este necesar să menționăm numărul mare de cetățeni romani veniți din interiorul Imperiului Roman pentru afaceri, profituri, fapt ce se petrecuse și în perioada cuceririlor lui Caesar în Gallia și în expediția militară în Britania. În scrisorile lui Cicero către Atticus sînt menționate recomandările oratorului făcute numeroșilor cetățeni romani decisi să se aventureze, să se pricopsească.

Referitor la Dacia, se cunoștea la Roma, ca și în restul imperiului, că albiile râurilor conțin aur.

Rafinamentul femeilor romane, dornice de libertate și emancipare, luxul și petrecerile prelungite ale cetățenilor auvui impuneau irosiri de sume mereu crescînde, și în epistolele sale Cicero descrie patima generală ce cuprinsese nu numai înalta societate, ci întreaga lume romană, pentru înavuțire.

Marele orator ne oferă exemplul lui Marcus Antonius, care deseori fugea din Roma, și chiar din Italia, ca să scape de creditori, sau exemplul lui Dolabella, ginerele său, care a consumat în petreceri și orgii, în scurt timp, nu numai averea lui personală, dar și întreaga dotă a Tulliei, fiica oratorului. [...]

Respectul față de tradiție era fundamentul esteticii antice și elementul principal și cel mai fecund era imitația naturii. Anticii admiteau numai originalitatea formei, care aparținea artistului genial. [...]

În contextul ideilor enunțate mai sus, care este valoarea traducerii integrale a *Scrisorilor către Atticus*?

1. Primul motiv, care cere imperios ca această capodoperă să nu lipsească din nici o literatură națională, este însăși valoarea ei de document prețios istoric, literar, moral, uman. *Scrisorile* lui Cicero sînt, așa cum s-a mai arătat, un adevărat roman, care pune în fața cititorului inepuizabilele drame ale celei mai frămîntate epoci din istoria Romei, perioada războaielor civile și a destrămării Republicii. Nici un alt tratat de istorie, morală, filosofie, retorică nu ne ornamează mai bine amintita epocă decât *Scrisorile către Atticus*, în care celebrul orator își descoperă sufletul cu o incredibilă sinceritate și face portrete, descrie situații și narează fapte cu o înimitabilă artă. [...]

2. O traducere corectă, conștiincios realizată, ajută pe cititorul român să se deprindă a construi fraze ordonate și a perfecționa și amplifica vocabularul limbii române cu termenii care să exprime cu mai mare precizie, mai nuanțat și mai distins noțiunile la care se referă.

Nu există cultură generală fără umanități, care au calitatea să învețe pe acei care le-au consultat că nimic nu este nou, că nimeni nu inventează nimic care să nu fie și o ereditate: “Nihil innovatur, nisi quod traditum est.”

Un mare cărturar francez preciza: “Absența umanismului, la un scriitor, este un dezastru și un semn de inferioritate.

Nu este culpa scriitorilor, poezilor, cărturarilor de astăzi că le lipsesc posibilitățile de formă, în care ar putea fi originali, căci al doilea element, “fondul”, este un bun comun.

Și, în final, traducerea integrală a capodoperei universale *Epistolae ad Atticum* a celebrului orator și jurist Marcus Tullius Cicero, pe lângă importanța fondului pe care l-am evocat mai sus, oferă cititorului și posibilitatea de a-și nuanța vocabularul, de a reda noțiuni prin termeni cît mai preciși și, în același timp, distinși, eleganți, aleși, fiindcă scriitorii latini, ca orice scriitori de pe toate meridianele globului, tind să facă din limba în care se exprimă și în care scriu un instrument de precizie, de claritate, de eleganță, de distincție.

Iată, în parte, aspecte din importanța traducerii integrale a unei capodopere universale, *Epistolae ad Atticum*, care constituia o lacună pentru cultura românească.

București, august 1978

Roma, Forul roman

Despre nume, aproape totul, și ceva în plus

Neîndoielnic, Librăria „Mihail Sadoveanu” este un locaș de cultură ce priește Editurii Detectiv. Nu cu multe luni în urmă, autori, colaboratori și prieteni ai editurii ne adunam în această incintă ca să consfințim apariția ediției a II-a a romanului *Dulce ca pelinul* de Ștefan Mitroi. Ulterior, Uniunea Scriitorilor și Academia Română au dat, prin premiile acordate, girul pentru demersul nostru editorial.

Avem acum prilejul să consemnăm o nouă apariție editorială, lucrarea *Aproape totul despre nume* a domnilor dr. Paraschiv Pețu și drd. M. Bozgan, o carte ce are toate șansele să devină un best-seller al românilor. Dovadă sunt cele șapte ediții anterioare ale cărții, toate epuizate, cât și rezerva de informație cuprinsă și exersată pe parcursul acestei noi ediții.

Păstrând proporțiile, cartea se situează, ca popularitate, între *Cartea de bucate* a Sandei Marin și *Medicina în familie*, lucrări devenite comune în conștiința publicului și, evident, fără termen de prescripție.

În primul rând, trebuie să remarc persistența cu care autorul/autorii revin asupra unui subiect pe cât de comun, pe atât de incitant și de util. Cumpărată și răsfoită frecvent, cartea merge până dincolo de limitele informației de natură juridică, ajungând până la rădăcinile cultural-folclorice privind numele și cadrul legal al utilizării sale.

Ca orice carte de succes, lucrarea pe care o analizăm astăzi are și un titlu/nume incitant care prezintă, desigur, unele particularități ce pun într-o lumină inedită pe autorii deopotrivă obișnuiți cu rigoarea legislativă, dar și cu practica antroponimică curentă. Astfel, pentru a-i parafraza pe domnii Pețu și Bozgan, numele cărții cuprinde o notă dominată de reacții de natură mentală, subiectivă și obiectivă. Unei relative informații evasi-statistice („totul despre nume”) se opune o notă emoțional-intuitivă („aproape” nu este similar cu „totul”). În acest fel, numele nou, rezultat din asocierea voită a celor doi termeni, individualizează un demers ce transformă un principiu de drept într-o obligație.

Revenind la nota subiectivă ce domină acest titlu, vom constata că noi, românii, suntem datori ca națiune să avem o carte despre nume, astfel încât aspectele juridico-legale să fie susținute de argumente ce țin de tradiție, practici sociale sau chiar interpretări ezoterice. Cartea la care ne referim astăzi cuprinde și unele trimiteri necesare la legislația similară aplicată în unele țări europene, dar și în SUA. Lipsesc, din păcate, indicii privind numele chinezești, arabe sau africane, cu toate că practica socială a dovedit că România a devenit, din țară de tranzit, punct de destinație al emigrației mondiale.

Dincolo de aceste neajunsuri, minore în raport cu amploarea și rigoarea temei, reținem calitatea de *ghid juridic* a cărții. Totodată, ea oferă și suficiente și fundamentate argumente privind alegerea prenumelui, o activitate pe care, din păcate, părinții, în special cuplurile tinere, o lasă la voia întâmplării. Într-o epocă de totală liberalizare și chiar mondializare a numelui și prenumelui, ghidul de față este un reper temeinic de bun simț și măsură.

Spuneam că această carte nu ar trebui să lipsească din căminele românilor. O simplă consultare a listei cu rădăcinile și originea celor mai frecvente prenume, însoțită de unele curiozități de natură lingvistică și zodiacală este de natură să ne pună pe gânduri. Adesea întâlnim nume a căror etimologie ne scapă, fenomen ce ar trebui să fie investigat.

Pentru amatorii de curiozități filologice și coincidențe ezoterice, cartea domnilor Pețu și Bozgan rămâne un necesar și mereu consultat ghid. În plus, găsim și unele informații inedite, sau mai puțin circulate, despre denumirea și etimologia unor cartiere bucureștene, sau o listă cu principalele nume și rădăcini etimologice provenind din stratul pre-roman. Totul se bazează, evident, pe o bibliografie vastă, adusă la zi, din diverse domenii conexe. Este o dovadă că numele și, în general, tot ce ține de acest patrimoniu material merită o atenție cel puțin sporită față de cea acordată în prezent.

Reunite, elementele enumerate, la care se adaugă stilul simplu, concis și aproape pedant de precis fac din carte cel mai documentat ghid românesc de specialitate, cuprinzând atât principalele prevederi legale în materie de drept civil, în special cu trimitere la domeniul stării civile, cât și suficiente motive de reflecție. În fond, problema numelui este una de identitate, la care noi, românii, nu putem rămâne indiferenți. Iar numele românești, cu care ne mândrim și le perpetuăm, sunt un argument temeinic nu doar al latinității, cât mai ales al vechimii ca neam și nație. (CRONICAR)

Lucian Blaga în diplomația românească

Prof. dr. Gelcu MAKSUTOVICI

În cadrul unei manifestări culturale – științifice de excepție, care a avut loc în ziua de 7 iulie a.c. la Fundația Nicolae Titulescu, a fost prezentat volumul de comunicări și documente *Lucian Blaga în diplomația românească*, apărut la Sebeș – 2011, 208 pagini, sub egida Municipiului Sebeș, Fundația Europeană Titulescu, Centrul Cultural și Fundația Culturală „Lucian Blaga” Sebeș. Îngrijitorul ediției este istoricul George G. Potra, redactor Victor Iulian Potra, tehnoredactor Danny Moldovan, coperta Călin Șuteu.

După remarcabilele lucrări *Lucian Blaga sau fascinația diplomației*, apărută în anul 1995, la Editura Enciclopedică, sub semnătura regretatului istoric Constantin Turcu, precum și *Lucian Blaga. Din activitatea diplomatică* (rapoarte, articole, scrisori, cereri, telegrame) Anii 1927 – 1938”, îngrijită de Pavel Țugui iar în anul 2008 valoroasele însemnări memorialistice, Cornelia Blaga-Brediceanu, *Jurnale 1919, 1936-1939, 1939-1940, 1959-1960*, ediție îngrijită și comentată de Dorli Blaga, în momentul actual avem o sinteză, riguros întocmită, privitoare la activitatea marelui scriitor sub semnătura mai multor exegeți, diplomați de prestigiu, în care sunt redată multe aspecte inedite privitoare la diplomația românească și activitatea în acest domeniu a lui Lucian Blaga. În acest sens cităm capitolele: „Acasă în Lancrăn, despre diplomația lui Lucian Blaga” și „O restituire de martor. Blaga despre Titulescu” semnate de George Potra, sau Ion Brad „Lucian Blaga în Elada”, Nicolae Mareș „Lucian Blaga începuturi diplomatice sub o zodie norocoasă”, Alexandru Popescu „În mijlocul ciclonului. Lucian Blaga – diplomat la Viena”, Pavel Țugui „Lucian Blaga, subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Străine”, Ion Floroiu „Lisabona – ultimul post diplomatic al lui Lucian Blaga”, George Corbu „Lucian Blaga și Valentin Lipatti, reprezentanți ai diplomației culturale românești”. Lansarea cărții a avut loc cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la moartea scriitorului diplomat Lucian Blaga, într-o atmosferă academică demnă de prestigiul celui comemorat, după cum sublinia pe drept cuvânt ambasadorul Dumitru Preda în concluziile sale.

AUTORII ACESTUI NUMĂR AUTHORS IN THIS ISSUE

Gheorghe ISTRATE, *Writer*
Emil LUNGEANU, *Writer*
Gelcu MAKSUTOVICI, *Historian*
Victoria MILESCU, *Writer*
Gheorghe MOLDOVAN, *Librarian*
Adrian NĂSTASE, *Diplomat*
Marian NENCESCU, *Metropolitan Library of Bucharest*
Ion POPESCU-MEHEDINȚI, *Historian*
George G. POTRA, *Historian*
Corneliu RADEȘ, *Publicist*
Ion C. ROGOJANU, *Bibliophile*

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Textele primite în vederea publicării, în variantă tipărită și electronică, se redactează în Word, font Times New Roman, corp de literă 12, cu spațiu de un rând și jumătate, având maximum 8 pagini.

Articolele trebuie să fie însoțite de bibliografie, precum și de un rezumat și cuvinte-cheie în limba engleză.

Textele trebuie să respecte normele ortografice academice, conform *Dicționarului Ortografic, Ortoepic și Morfologic al Limbii Române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

Redacția își rezervă dreptul de a interveni asupra inadvertențelor de formă într-un mod care să nu afecteze fondul textului.

SURSELE UTILIZATE ÎN ACEST NUMĂR

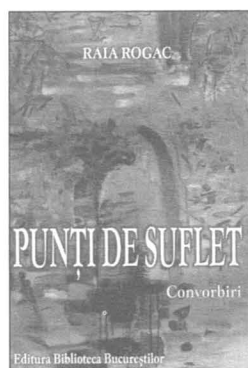
Pentru ilustrarea acestui număr au fost folosite documente provenind din Fondul *Nicolae Iorga* al B.M.B., alte surse publice după cum urmează: www.ziarebotosani.ro, www.ebay.com, www.travel-wiz, www.continantanorte.com.ar, www.ipedia.ro, precum și volumele: Nicolae Paulescu, *Fiziologie filosofică. Noțiunile de suflet și Dumnezeu în fiziologie*, București, Ed. Anastasia, 1999, Silviu N. Dragomir, *Un București mai puțin cunoscut*, București, Ed. Lucman, 2008, Nicolae Titulescu, *Mărturii/Temoignages*, București, R.A. Monitorul Oficial, 2004.

După caz, sursele utilizate de autori au fost semnalate direct în textele publicate.

Mulțumim pe această cale colaboratorilor și prietenilor revistei care ne-au pus la dispoziție, cu titlu gratuit, documente iconografice în vederea ilustrării unor articole de specialitate.

CATALOG

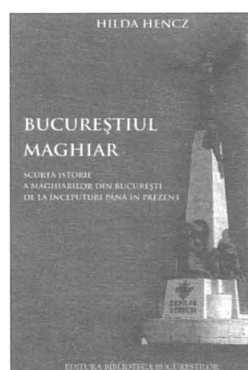
Cărți noi, primite la redacție

Raia ROGAC, *Punți de suflet. Convorbiri*

București, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2011, 428 p.

Am intitulat simplu această carte, gândindu-mă la Podurile de Flori, când, într-o singură clipă a Universului s-au adunat sute de mii de oameni, care, prin fluide de energie pozitivă și-au întins punți spirituale de la suflet la suflet, cu fețele luminate, prin strigăte de bucurie, exprimând dragostea de neam, de simboluri, de idealuri comune.

Hilda HENCZ, *Bucureștiul maghiar. Scurtă istorie a maghiarilor din București, de la începuturi până în prezent*

Editura Biblioteca Bucureștilor, 2011, 278 p.

Decenii de-a rândul, centrul vieții spirituale a catolicilor maghiari din București a rămas Bărăția. La începutul secolului al XX-lea încă mai persista credința că această biserică le aparținea și că a fost clădită de secuii din Ciuc. Deși catolicii maghiari au fost totdeauna mult mai numeroși decât protestanții calvini, evanghelici sau unitarieni, dar și mult mai numeroși decât alți catolici străini (austrieci, germani, italieni sau francezi), ei nu au format o comunitate religioasă independentă, și nici nu au avut școli proprii [...]

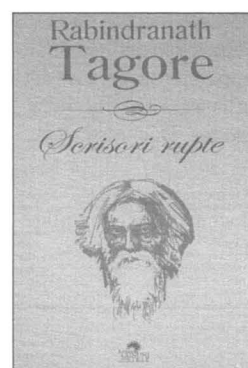

Rabindranath TAGORE, *Dragostea încurcă, dragostea descurcă*

Traducere din limba bengali și cuvânt înainte de Amita Bhose

București, Editura Cununi de stele, 2011, 128 p.

Data de 15 iunie 1981 a fost aleasă pentru a marca legătura viziunii poetice a lui Mihai Eminescu și a lui Tagore – o temă pe care Amita Bhose a dezvoltat-o cu argumente faprice și logice de-a lungul vieții în articole și studii. În acea zi, Casa Universitarilor din București găzduia prima reprezentație de teatru indian din România, cu piesa „Dragostea încurcă, dragostea descurcă. Plină până la refuz avea să fie sala ce răsună de aplauzele personalităților culturale ale vremii care-și manifestau astfel prețuirea pentru prietena fidelă a literelor românești”. (Carmen Mușat-Coman)

Rabindranath TAGORE, *Scrisori rupte. Antologie de scrisori adresate nepoatei autorului.*

Traducere din limba bengali, prefată și note de Amita Bhose, București, Editura Floare Albastră, 2011, 320 p.

Evoluția sensibilității poetice a lui Tagore este mai bine oglindită în acest scrisori trimis de pe malul Padmei, decât în orice biografie. Însuși poetul a mărturisit că eul său cel mai adevărat a evoluat în acel ungher obscur al Bengalului și cel mai profund mesaj al gândirii sale s-a exprimat spontan, în scrisorile adresate Indirei Devi (Amita Bhose).

Maria COBIANU-BĂCANU, *România la răscruce*
București, Editura România pur și simplu, 2011, 454 p.

Conceptul de cultură a muncii semnifică, în concepția noastră, fenomenul total, general, de formare a lucrătorului, începând cu perioada pre-școlară, până la lucrul în firmă sau agenție. Bazele culturii, sunt, genetic vorbind, în familie. Modelul de muncă oferit de familie, se imprimă în frageda structură a personalității copilului și îl urmărește toată viața. De aceea, e important să fie unul pozitiv.

Maria COBIANU-BĂCANU, *Românii la contactul dintre culturi. Relațiile interetnice*
București, Editura România Pur și Simplu, 2007, 478 p.

Studiul contactului dintre cultură în raporturile dintre români și maghiari este strâns legat de istoria lor comună, veche de peste o mie de ani. Descifrarea acestui contact, cu obiectivitate științifică, nu a fost posibil până acum, dar poate că viitorul european va întoarce fila istoriei, de aici înainte, dând speranțe tuturor celor ce așteaptă [...]

Elena COBIANU, *Cultura și eticul în opera lui Athanase Joja*
București, Editura Arvin Press, 2005, 292 p.

După Joja, există câteva probleme fundamentale ale logicii, în funcție de rezolvarea cărora se și diferențiază diferitele viziuni istorice ale logicii. Este vorba de bivalența logosului, de problema universalului și de problema modalităților specifice de exprimare. Fiecare din acestea a fost soluționată într-un mod determinant, care însă, absolutizat, implică fie combaterea celor două moduri, fie ignorarea lor. Din această cauză, istoriile obișnuite ale logicii sunt lacunare [...] Pentru Joja, lucrurile stau altfel. Viziunile istorice ale logicii nu înseamnă neapărat considerațiuni avant-la-lettre față de cele contemporane, ci alte modalități de soluționare a problemelor fundamentale, dar cu alte mijloace (Acad. Al. Surdu).

Elena COBIANU, *Mihai Ralea. Universul unei opere*
București, Editura Arvin Press, 2006, 396 p.

Mihai Ralea a apărut valorile în chip strălucitor, a cerut artei să dea glas aspirațiilor celor mai înalte ale epocii. S-a opus moralei supraomului și a dezvoltat, în pagini de un cald umanism, ideea moralei ca răsturnare a raportului de forțe [...] L-a preocupat ideea misiunii unei generații, ca și educația socială și democrația, cu avantajele și dezavantajele ei.

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

Europa și tauromahia

Dr. Marian NENCESCU

Miercuri, 7 iulie a.c., de ziua Sfântului Fermin, primarul orașului Pamplona (regiunea Navara, Spania) a aprins din balconul oficial faimoasa rachetă („chupinaza”) ce anunță deschiderea celui mai cunoscut Festival al alergărilor și luptelor de tauri din lume, desfășurat direct pe stradă. „Bărbați și femei din Pamplona, trăiască Sfânt Fermin, a rostit primarul Maya sacrosantele cuvinte, în vreme ce petrecăreții s-au și grăbit să destupe burdufele cu vin roșu, parfumat (faimosul sangria) și să agite pistoalele (desigur, mai mult butaforie!). Oricum, timp de 7-8 zile, cât durează de obicei Festivalul, nu e răgaz nici pentru liniște, nici pentru odihnă. Zilnic, de la ora 8 dimineața, în câte trei reprize succesive, sunt eliberați pe străzi zeci de tauri furioși, speriați de zgomotul infernal al publicului, care încearcă să fugă călcând în picioare mulțimea de gură cască, ce umple, la refuz, orice zonă liberă a orașului.

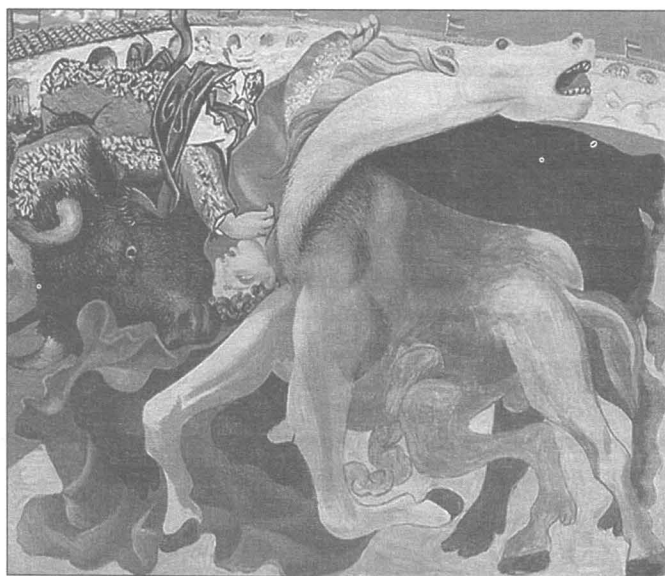
Ambianța este incredibilă, iar adrenalina crește la maxim, mai ales că, simultan, au loc și alte manifestări publice, cum ar fi procesiuni religioase sau parade ale dansatorilor și animatorilor de stradă („Gigantes” și „cabezudos”). În fruntea alaiului se situează, fără reținere, autoritățile politice și religioase locale. Nu puține sunt cazurile când participanții sunt răniți sau chiar uciși de taurii scăpați de sub control. Pentru siguranță, în apropiere sunt dispuse mașini ale Salvării, iar spitalele lucrează în regim non-stop.

În zilele noastre Spania, dar și unele țări din America Latină unde predomină spiritul iberic (Mexic, Bolivia, Guatemala etc.) a rămas principalul continuator al străvechiului cult al taurului ce a cuprins Antichitatea, din Orientul Apropiat, până în bazinul mediteranean. Mărturii ale acestui cult, le aflăm atât din literatură, cât și din urmele arheologice. Chiar și vechile mituri fac trimitere la bătrânul Zeus, transformat în taur, care încearcă s-o seducă pe zâna Europa. Treptat, cultul taurului, ce a lăsat urme adânci din Mesopotamia până în Creta (unde se află celebrul labirint, păzit, spune legenda, de Minotaur, o altă înfățișare a miticului taur). S-a redus la spațiul iberic, unde luptele cu tauri („las corridas de toros”) sunt adevărate spectacole publice, urmărite adesea în direct la posturile naționale de televiziune. Cunoscătorii apreciază că azi adevăratele coride se desfășoară mai ales în orașele de provincie, acolo unde publicul gustă acest spectacol, poate prea sângeros pentru spiritul european.

Cea mai veche referire la Festivalul de la Pamplona datează din 1923, an când scriitorul american Ernest Hemingway a vizitat prima oară orașul care i-a inspirat, ulterior, romanul ce-i va aduce faimă atât autorului, cât și localității: „Soarele mai și răsare” (1926). Astăzi, turiștii se îngheșuie să viziteze hotelul „Perla” sau cafeneaua „Iruna”, savurând specialitățile culinare ale Navariei, în speranță că vor regăsi spi-ritul de odinioară, care a nemurit spectacolul alergărilor zilnice cu tauri și petrecerile nocturne neîntrerupte.

Astăzi, tauromahia – bătrâna instituție spaniolă de petrecere și moarte – expresie profundă a tragediei și a fatalismului orchestrat prin prisma neînțelesei *furia espanala* (mania legendară a spaniolilor, de la Conchistadori la luptării din Războiul Civil, de a înfrunta teatral și inconștient moartea) constituie caracteristica de durată a psihicului colectiv spaniol. Sezonul coridelor, ce se întinde de la Paști, până în octombrie, cuprinde cu feeria lui fiecare oraș spaniol. De la marile arene ale Madridului și Seviliei, până la străzile Pamplonei întâlnești împătimiți ai luptelor cu tauri, spectacol ce nu este un sport, cât, în mentalul spaniol, o artă. Dincolo de senzațional, de adrenalină și chiar de interesul material, corida mai presupune un personaj, adesea anonim, ascuns în lojele luxoase, dar care inspiră și chiar provoacă adesea spectacolul. Este femeia spaniolă, cel mai aprig și mai înverșunat dintre spectatori, inspiratorul multor drame petrecute pe nisipul arenelor. Dincolo de religie și practici sociale, femeia trăiește la maxim spectacolul sângeros, participând afectiv la arta torturării animalelor și oferind, ca premiu, înșeși ființa sa. Este poate, ultima expresie publică a barbariei inițiale.

Iată, sintetic, spiritul coridei „*Corida s-a sfârșit teatral / Toreadorul zace în nisip / Vulturii dau târcoale / E cald, iar taurul a fost târât, însângărat, în afara arenei / Muștele au adulmecat deja sângele proaspăt / Bărbații discută politică / iar femeile își ascut unghiile / Căutând spinarea unui taur / sau a unui copac pe care să le tocească.*”

Pablo Picasso – Toreador

CALENDAR

iulie 2011

◆ 1/13 iulie 1881. 130 de ani de la apariția la Iași a revistei „**Contemporanul**”, sub conducerea lui Ioan Nădejde

◆ 2 iulie 1906. 105 de ani de la nașterea lui **Hans Albrecht Bethe**, fizician american, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică, 1967 (2 iul. 1906 – 6 mart. 2005)

◆ 2 iulie 1926. 85 de ani de la nașterea scriitorului și publicistului **Octavian Paler**

◆ 2 iulie 1931. 80 de ani de la moartea lui **Harald Höffding**, filosof danez (11 mart. 1843 – 2 iul. 1931)

◆ 3 iulie 1941. 70 de ani de la nașterea lui **Mircia Dumitrescu**, pictor, grafician

◆ 3 iulie 1991. 20 ani de la moartea lui **Sigismund Toduță**, compozitor (1908 – 3 iul. 1991)

◆ 4 iulie 1826. 185 de ani de la moartea lui **Thomas Jefferson**, filosof iluminist, om politic american (13 apr. 1743 – 4 iul. 1826)

◆ 5 iulie 1906. 105 de ani de la moartea lui **Paul Drude**, fizician german (12 iul. 1863 – 5 iul. 1906)

◆ 7 iulie 1886. 125 ani de la nașterea lui **Ion Hartulary-Darclée**, compozitor, dirijor (7 iul. 1886 – 2 apr. 1969)

◆ 9 iulie 1856. 255 de ani de la nașterea lui **Amedeo Avogadro**, chimist italian (9 aug. 1776 – 9 iul. 1856)

◆ 9 iulie 1926. 85 de ani de la nașterea lui **Ben Roy Mottelson**, fizician danez, laureat al Premiului Nobel, 1975

◆ 10 iulie 1856. 155 de ani de la nașterea lui **Nikola Tesla**, fizician, inginer (10 iul. 1856 – 7 ian. 1943)

◆ 10 iulie 1891. 120 ani de la moartea lui **Pedro Antonio de Alarcon**, scriitor spaniol (10 mart. 1833 – 10 iul. 1891)

◆ 11 iulie. **Ziua Mondială a Populației**

◆ 11 iulie 1876. 135 de ani de la nașterea lui **Max Jacob**, scriitor, critic literar, pictor francez (11 iul. 1876 – 5 mart. 1944)

◆ 11 iulie 1926. 85 de ani de la nașterea lui **Pierre de Boisdeffre**, romancier, critic și istoric literar francez

◆ 12 iulie 1536. 475 de ani de la moartea lui **Erasmus din Rotterdam**, umanist renesanțist olandez (28 oct. 1466 – 12 iul. 1536)

◆ 13 iulie 1886. 125 de ani de la nașterea **Mariei Ventura**, actriță (13 iul. 1886 – 3 dec. 1954)

◆ 13 iul 1916. 95 de ani de la moartea lui **Nicolae Teclu**, chimist român (18 oct. 1839 – 13/26 iul. 1916)

◆ 15 iulie 1606. 405 de ani de la nașterea lui **Rembrandt**, pictor și gravor olandez (15 iul. 1606 – 4 oct. 1669)

◆ 15 iulie 1896. 115 ani de la nașterea lui **Eugen Filotti**, publicist, traducător, diplomat (15 iul. 1896 – 1 iun. 1975)

◆ 15 iulie 1946. 65 de ani de la moartea lui **Dumitru I. Bagdasar**, medic neurochirurg, profesor (17 dec. 1893 – 15 iul. 1946)

◆ 16 iulie 1486. 525 ani de la nașterea lui **Andrea del Sarto**, pictor italian (16 iul. 1486 – 28 sept. 1530)

◆ 19 iulie 1931. 80 de ani de la moartea lui **Nicolae Paulescu**, om de știință, medic, fiziolog (8 nov. 1869 – 19 iul. 1931)

◆ 20 iulie 1926. 85 de ani de la moartea lui **Ioan I. Athanasiu**, medic veterinar (27 apr. 1868 – 20 iul. 1926)

◆ 21 iulie 1796. 215 ani de la moartea lui **Robert Burns**, poet scoțian (25 ian. 1759 – 21 iul. 1796)

◆ 21 iulie 1906. 105 de ani de la nașterea lui **Traian Chelariu**, poet, prozator, eseist și dramaturg (21 iul. 1906 – 4 nov. 1966)

◆ 21 iulie 1986. 25 ani de la moartea lui **Ion Caraion**, poet, eseist, traducător (24 mai 1923 – 21 iul. 1986)

◆ 22 iulie 1911. 100 ani de la nașterea lui **George Ivașcu**, istoric literar, publicist (22 iul. 1911 – 21 iun. 1988)

◆ 24 iulie 1886. 125 ani de la nașterea actorului **Mihai Fotino** (24 iul. 1886 – 4 ian. 1970)

◆ 24 iulie 1976. 35 de ani de la moartea lui **Paul Morand**, scriitor, diplomat francez (13 mart. 1888 – 24 iul. 1976)

◆ 25 iulie 1876. 135 de ani de la nașterea lui **Mihai Codreanu**, poet (25 iul. 1876 – 23 oct. 1957)

◆ 25 iulie 1926. 85 de ani de la nașterea lui **Theodor Grigoriu**, compozitor

◆ 26 iulie 1806. 205 de ani de la nașterea lui **Romano Dionisie**, cărturar, traducător (26 iul. 1806 – 18 ian. 1873)

◆ 26 iulie 1856. 155 de ani de la nașterea lui **George Bernard Shaw**, scriitor englez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1925 (26 iul. 1856 – 2 nov. 1950)

◆ 26 iulie 1931. 80 de ani de la nașterea artistei plastice **Eugenia Dumitrașcu Luca**

◆ 26 iulie 1976. 35 de ani de la moartea lui **Dominic Stanca**, poet, prozator, dramaturg (31 ian. 1926 – 26 iul. 1976)

◆ 27 iulie 1906. 105 de ani de la nașterea lui **Jerzy Giedroyc**, scriitor, ziarist polonez (27 iul. 1906 – 14 sept. 2000)

◆ 27 iulie 1966. 45 de ani de la moartea lui **Ion Mușlea**, bibliotecar, conducător al arhivei de folclor a Academiei Române (29 sept. 1899 – 27 iul. 1966)

◆ 28 iulie 1741. 270 de ani de la moartea lui **Antonio Vivaldi**, violonist, compozitor italian (4 mart. 1678 – 28 iul. 1741)

◆ 28 iulie 1931. 80 de ani de la nașterea sculptorului **Alexandru Gheorghită**

◆ 29 iulie. **Ziua Imnului Național al României**, „Deșteaptă-te române!”

◆ 29 iulie 1856. 155 de ani de la moartea lui **Robert Schumann**, compozitor, pianist german (8 iun. 1810 – 29 iul. 1856)

◆ 29 iulie 1976. 35 de ani de la moartea lui **Octav Dessila**, prozator, dramaturg (4 dec. 1895 – 29 iul. 1976)

◆ 30 iul. 1936. 75 de ani de la moartea lui **Ion Borcea**, cercetător, naturalist (13 ian. 1879 – 30 iul. 1936)

◆ 31 iulie 1886. 125 de ani de la nașterea lui **Franz Liszt**, compozitor, pianist ungar (22 oct. 1811 – 31 iul. 1886)

BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR

Revistă lunară editată de Biblioteca Metropolitană București
Monthly publication edited by the Metropolitan Library of Bucharest

sub auspiciile / *under the auspices of*
Asociației Bibliotecarilor și Documentariștilor din România
Association of Librarians and Documentarists of Romania

Director de onoare / *Honorary Director*
Acad. Dinu C. GIURESCU, *Romanian Academy*

Consiliul științific / *Scientific Council*
Frédéric BARBIER

*Directeur de recherche au CNRS (IHMC/ENS Ulm),
Directeur d'études à l'Ecole pratique des hautes études (conférence d'Histoire et Civilisation du livre)*

Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU, *University of Bucharest*

Acad. Florin CONSTANTINIU, *Romanian Academy*

Dr. Georgeta FILITTI, *Historian*

Prof. univ. dr. Valeriu RÂPEANU, *University of Bucharest*

Dinu SĂRARU, *Writer*

Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU, *Romanian Academy*

Acad. Gheorghe VLĂDUȚESCU, *Romanian Academy*

Director / *Director*

Dr. Florin ROTARU

Director General al Bibliotecii Metropolitane București

General Director of Metropolitan Library of Bucharest

Director artistic / *Art Director*

Mircia DUMITRESCU

Universitatea Națională de Arte din București / *Bucharest National University of Arts*

Redactor-șef onorific / *Honorary Editor-in-Chief*

Ion HOREA, *Writers Union of Romania*

Redactor-șef / *Editor-in-Chief*

Dr. Marian NENCESCU

Colectivul redacțional / *Editorial Board*

Secretar de redacție / *Editorial Secretary*: Iulia MACARIE

Florin PREDA, Dr. Julieta ROTARU, Radu VLĂDUȚ

Redacția și Administrația / *Office and Administration*

01354, București, Str. Tache Ionescu Nr. 4, Sector 1, România

Tel./Fax: +40/021 539 65 00, 021 539 65 40

E-mail: rbb@bmms.ro

Website: www.bibliotecametropolitana.ro / www.dacoromanica.ro

©Biblioteca Metropolitană București

Această publicație poate fi reprodusă, sub orice formă și prin orice mijloace,
doar în scopul informării, documentării, cercetării sau al recenzării ei.

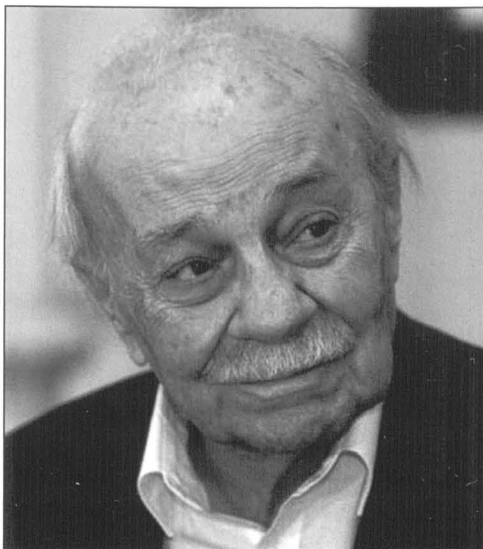
*This publication may only be reproduced, in any form or by any means,
for the purposes of information, documentation, research or review.*

Revista apare lunar, cu texte în limbile română, engleză și franceză,
și publică anual volumul colectiv *Lucrările Simpozionului Internațional
CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA*, cu texte în limbile engleză și franceză.

*This monthly review comprises articles in Romanian, English, and French,
and yearly publishes the collective volume Proceedings of the International Symposium
THE BOOK. ROMANIA. EUROPE including contributions in English and French.*

ISSN 1454-0487

TIPAR: COPERTEX

ERNESTO SÁBATO

1911–2011

100 de ani de la naștere

Pradă de pe acum deznădejii, am mers încă și mai departe și mi-am închipuit că, probabil, soarta îmi fusese pecetluită de când cu aventura cu orbul cu balenele; și că timp de trei ani crezusem că-i urmăresc eu pe orbi, când, de fapt, ei erau cei care mă urmăreau pe mine. Mi-am închipuit că cercetările pe care le dusesem la bun sfârșit, nu le făcusem de bună voie, nu erau produsul faimoasei mele libertăți, ci rolul fatalității, pentru că eu eram predestinat să merg pe urmele orbilor, pășind astfel spre propria mea moarte, sau spre ceva mai rău decât moartea. În fond, ce știam eu despre ceea ce mă mai aștepta? Oare coșmarul pe care tocmai l-am avut, nu era o premoniție? Oare o să-mi scoată ochii? Nu erau uriașele păsări simboluri ale cumplitei și efectivei operații ce mă aștepta?

Despre eroi și morminte
Editura Humanitas, 2003

NICOLAE PAULESCU

1869–1931

80 de ani de la moarte

Instinctele sunt niște adevărate minuni în fața cărora omul, care ar vrea să reflecteze, se simte mișcat. Nu este oare o minune faptul că actele instinctive sunt realizate – cu o îndemânare și o precizie inimaginabile – fără învățătură prealabilă? Nu este oare o altă minune faptul că scopul util, căruia îi sunt perfect adaptate actele instinctuale, n-a fost conceput de ființa care le execută, aceasta ignorându-l în mod categoric.

În rezumat, instinctele sunt – ca și reflexele – acte ce se îndeplinesc în vederea subzistenței individului sau a perpetuării speciei, fiind remarcabile prin uniformitatea lor la același individ și în cadrul aceleiași specii. Dar, contrar reflexelor, instinctele sunt conștiente: ființa are cunoștința de îndeplinirea lor, însă nu le știe scopul, pe când ea ignoră atât existența cât și scopul actelor reflexe.

Noțiunile de Suflet și Dumnezeu în fiziologie

Editura Anastasia, 1999